

Skilda världar?

En granskning av mediernas kunskapsförmedling av rovdjur i olika delar av landet och dess implikationer för demokratin

FjällMistrarapport
Rapport nr: 22
ISSN 1652-3822
maj 2006, Umeå, Sweden

Författare:
Anna Havula, Statsvetenskapliga
institutionen, Umeå universitet

Innehåll

1. Inledning	5
2. Teori	7
2.1 Länken mellan demokrati och miljö	7
2.2 Svårigheter att förena demokrati och miljö	7
2.3 Om svårigheterna att förena demokrati och miljö i rovdjurspolitiken	8
2.4 Kunskapskonflikt om rovdjur	9
2.5 Mediernas roll för människors kunskap om miljöpolitik	10
3. Rovdjuren i medierna – en överblick	12
3.1 Rovdjur som medierna rapporterade om	12
3.2 Typ av medier och geografisk spridning	12
3.3 Konfliktdimension och ställningstagande gentemot rovdjur i händelserapporteringen	13
3.4 Vem kommer till tals om rovdjuren i medierna	14
4. Kunskapsförmedling om rovdjuren i Stockholms, Dalarnas och nationella medier	15
4.1 Kunskap om kostnad och vinst av rovdjuren	15
4.2 Kunskap om möjliga åtgärder mot problem med rovdjuren	16
4.3 Kunskap om antal rovdjur som finns och bör finnas	17
4.4 Kunskap om relationer mellan olika politiska nivåer	18
4.5 Kunskap om rovdjurens farlighet för människor	18
4.6 Kunskap om rovdjurens betydelse för miljön	19
4.7 Komplexa tidsskalor	20
5. Slutsatser	21
Källförteckning	23
Bilagor	24
Bilaga 1: Metod och material	
Bilaga 2: Lista över artiklarna i undersökningen	

Sammanfattning

Eftersom medierna spelar en viktig kunskapsförmedlande roll är syftet med den här studien att analysera och problematisera mediernas roll för människors kunskap om miljöpolitik – i det här fallet rovdjurspolitiken – samt dess eventuella implikationer för genomförandet av rovdjurspolitiken och demokratis funktionsätt. Frågor som studien besvarar är; Vilken kunskap om rovdjuren förmedlas i medierna? Vilket utrymme ges olika kunskaper om rovdjur i medierna?, och – Hur skriver medierna om rovdjur?

Analysen baseras på 828 artiklar från samtliga medier i Sverige under perioden 050122-050123, som nämner orden rovdjur, varg, björn, lo, järv och FjällMistra.

Trots att syftet med den förda rovdjurspolitiken är att bevara biologisk mångfald framställs rovdjurspolitiken mer som ett socialt drama istället för som en miljöfråga i medierna. Detta är problematiskt ur demokratisynpunkt, eftersom det kan framstå som otydligt varför rovdjursstammarna egentligen ska bevaras. Om man till exempel jämför hur rovdjuren beskrivs i medier i rovdjurstäta områden, i det här fallet Dalarna med medier i Stockholms län får man diametralt olika bilder av rovdjuren och effekterna av rovdjurspolitiken. Det är nästan som att dessa två län skulle utgöra två skilda världar, vilket torde komplicera genomförandet av en sammanhållen rovdjurspolitik.

Då medierna är medborgarnas huvudsakliga kunskapskälla om politik kan den bristfälliga rapportering om rovdjur ur miljösynpunkt bidra till att rovdjurspolitiken inte uppfattas som legitim, vilket har implikationer på demokratin. Miljöproblem är ofta så komplexa att det kan vara svårt att förmedla miljöbeslut till allmänheten utan expertkunskaper eller egen erfarenhet av rovdjur. Idealt sett skulle medierna kunna bidra till att förse medborgarna med sådan information så att de fritt och självständigt kunde ta ställning i rovdjursfrågan. I nuläget tycks miljöinformationen emellertid lysa med sin frånvaro.

Det senaste årtiondet har länken mellan demokrati¹ och miljö² allt högre grad börjat beaktas av politiska analytiker. Detta ny-mornade intresse har sin förklaring i att miljö ständigt hamnat i fokus av politiska konflikter, såväl internationellt som nationellt och lokalt. Demokrati har också fått förnyat intresse på grund av utvidgningen av demokratier i nya områden i Latinamerika, Asien, och Central – och Östeuropa. Trots att intresset för länken mellan demokrati och miljö har ökat, menar forskarna William M. Lafferty och James Meadowcroft att förvånansvärt få politiska analytiker har försökt att problematisera interaktionen mellan demokrati och miljö³. Det har funnits en tendens att anta att det skulle finnas någon slags ”naturlig överensstämmelse” mellan demokratiska beslutsprocesser och sunda resultat av miljöpolitiska åtgärder. Demokrati och ökad hänsyn till miljön har tagits för givet som ömsesidigt förstärkande, när det tvärtom finns starka skäl att tro att relationen mellan demokrati och miljö är långt ifrån linjär.

Enligt Lafferty och Meadowcroft finns det fyra viktiga svårigheter med att förena demokrati och miljö. Det första är underskott av kunskap, som kan ses som en bidragande orsak till att de andra svårigheterna uppkommer, och som därför står i fokus i den här studien. Underskott av kunskap om ett miljöproblem kan leda till konflikt om problemets karaktär, orsaker och lösningar och väcker frågor som: Om miljöproblem är så komplexa att de endast kan förstås av experter, hur kan miljöbeslut förmedlas till människor utan expertkunskaper? Om beslut ska fattas av en liten grupp av experter, vad sker då med det demokratiska idealet att all makt utgår från folket?

Miljöproblem karakteriseras vidare av komplexa geografiska mönster av påverkan och orsak, eftersom de uppstår och behöver lösas tvärs över politiska, geografiska och kulturella gränser. Att lösa miljöproblem kan även orsaka konflikt mellan olika politiska nivåer, exempelvis p.g.a. att de som orsakar problemen nödvändigtvis inte behöver vara de som drabbas av dem. Dessutom kännetecknas miljöproblem av att de innebär en omfördelning av förlust och vinst. Medan alla vinner på att vi får en bättre miljö innebär miljöförbättrande åtgärder även kostnader av något slag, som någon måste betala, vilket kan leda till att det uppstår motstånd mot genomförandet av åtgärderna. Slutligen har miljöproblem även komplexa tidsskalor. Med det menas att resultatet av en miljöförbättrande åtgärd märks kanske inte förrän efter 100 år, eller så märks den endast genom att miljön fortsätter att vara som den alltid varit. Detta kan ställa till med problem att motivera och legitimerar miljöåtgärder i realpolitiken som ofta styrs av mer kortsiktigt tänkande. Frågan om ”intergenerationell” rättvisa aktualiseras också, dvs. om vilket ansvar dagens levande människor har för kommande generationers miljö⁴.

Som framgått är kunskap en viktig faktor för att genomföra miljöpolitik. Av den anledningen är det intressant att beakta varifrån människor får sin kunskap om politik. Enligt Demokratibarometerens undersökning från 2002 angav 79 % av medborgarna att de fick sin kunskap om politik och politiska frågor via medierna⁵. Följaktligen kan medierna betraktas som en viktig maktfaktor när det gäller att sprida kunskap om miljöpolitik. Medierna är ”kunskapssäljare”, som förenklar information så att den kan förstås även av den breda allmänheten⁶. Vilken kunskap om miljöpolitik säljer då medierna till sin publik? Hur kan den kunskap som medierna förmedlar antas påverka människors uppfattning om miljö, och i förlängningen genomförandet av miljöpolitiken och demokratins funktionssätt?

Den miljöpolitiska fråga som står i fokus i den här uppsatsen är rovdjurspolitiken, en fråga som karakteriseras av alla de ovan-nämnda svårigheterna med underskott av kunskap, komplexa geografiska mönster av orsak och påverkan, omfördelning av förlust och vinst, samt komplexa tidsskalor. Studien inbegriper de fyra stora rovdjuren varg, björn, lo och järv.

År 2001 beslutade riksdagen att rovdjuren ska finnas långsiktigt kvar i Sverige⁷. Beslutet fattades med stor enighet dvs. alla riksdagspartier röstade ja till den nya politiken. Rovdjurspolitiken innebär att storleken på rovdjursstammarna ska öka för att bli långsiktigt livskraftiga⁸. Orsaken till rovdjurspolitiken är i första hand miljömässig och syftet är att bevara den biologiska mångfalden⁹. Rovdjuren anses vara en naturlig del av den svenska faunan och som toppredatorer bedöms de ha en viktig roll i ekosystemen¹⁰.

Enligt riksdagsbeslutet anses vargens och järvens överlevnad inte vara säkrad på lång sikt och följlaktligen fattade riksdagen beslut om etappmål för varg och järv. Etappmålen är 200 vargar och 575 järv. För björn och lo togs beslut om minimimål, som är 1000 björnar och 1500 lodjur. Vidare har riksdagen beslutat att rovdjuren ska få sprida sig inom sina naturliga utberedningsområden, vilket är framför allt i mellersta och norra Sverige, men att de även bör kunna återta områden i skogslandskapet i södra och mellersta Sverige där de utrotades under 1800-talet. Utvecklingen i norr bör dock styras så att renkötseln inte omöjliggörs¹¹.

Fotnot

- 1 Demokrati är kanske ett av de mest omstridda begreppen inom samhällsvetenskapen och är såväl ett styrelseskick som ett ideal. De flesta demokratier framstår som bristfälliga i förhållande till det demokratiska idealet, principen om folkstyre. Jag avser dock inte föra någon djupare diskussion om begreppets innebörd utan hänvisar till Lafferty & Meadowcrofts beskrivning av demokrati som ett politiskt system vars politiska ledarskap väljs genom regelbundna allmänna val med flera partier och där människor grundläggande juridiska, civila och politiska rättigheter, såsom allmän rösträtt, yttrandefrihet och församlingsfrihet (1996:7f).
- 2 Med miljö avses här ekosystemet i sin helhet, vilket omfattar såväl en levande del (t.ex. djur, växter, människor) som en icke-levande del (t.ex. solenergi, vatten, atmosfär). I begreppet omfattas följlaktligen såväl människor som djur, samt deras livsmiljö.
- 3 Lafferty & Meadowcroft, 1996: 1
- 4 Lafferty & Meadowcroft 1996:4 ff
- 5 Nord 2003: 14
- 6 Jarlbro 2001:6
- 7 Regeringens proposition Sammanhållen rovdjurspolitik prop. 2000/01:57
- 8 Med livskraftig population menas ett bestånd av rovdjur vars storlek och tillväxt är sådan att risken att de dör ut och/eller drabbas av negativa effekter av inavel under en fastställd längre tidsperiod är försumbar. I praktiken kan detta innebära att risken för utdöende under hundra år ska vara mindre än 1 %.
- 9 Biologisk mångfald är variationsrikedomen bland levande organismer i alla miljöer samt de ekologiska komplex i vilka dessa organismer ingår; detta innefattar mångfald inom arter, mellan arter och av ekosystem.
- 10 Efter århundraden av förföljelse ansågs vargen till sist vara utrotad i Sverige på 1970-talet, men år 1977 dök den upp igen, först i Norrbotten och efter ett par år i Värmland. Den första föröngningen i den nya vargstammen skedde år 1983 i Värmland. År 1930 fanns knappt 130-tal björnar kvar i Sverige. Järvstammen i Sverige har varit nära utrotning och år 1969 när järvens fredades fanns det endast ett hundratal djur kvar.
- 11 Regeringens proposition Sammanhållen rovdjurspolitik prop. 2000/01:57: 1f

1 Inledning

Nytableringen av rovdjursstammarna har upprört människor i vissa kretsar, i synnerhet där rovdjuren finns. Forskning av Norsk institutt for naturforskning har visat att det i norska Östfold finns starka kunskapskonflikter mellan forskarnas och myndigheternas vetenskapliga kunskap, och lokalbefolkningens lokala eller traditionella kunskap¹². Det är rimligt att anta att det finns inslag av samma motsättningar även här i Sverige. Eftersom medierna utgör en viktig kunskapskälla för medborgarna är frågan vilken kunskap de svenska medierna ger om rovdjuren? Vilket utrymme ges olika kunskap om rovdjur i medierna? Hur skriver medierna om rovdjuren? Kan mediernas kunskapsskildring av rovdjuren ha implikationer på genomförandet av rovdjurspolitik och demokratins funktionssätt?

Syftet med den här studien är att analysera och problematisera mediernas roll för människors kunskap om miljöpolitik – i det här fallet rovdjurspolitiken – samt dess eventuella implikationer för genomförandet av rovdjurspolitiken och demokratins funktionssätt. För att fullgöra syftet avser jag att besvara följande frågeställningar:

1. Vilken kunskap om rovdjuren förmedlas i medierna?
2. Vilket utrymme ges olika kunskaper om rovdjur i medierna?
3. Hur skriver medierna om rovdjur?

Mitt empiriska material för undersökningen är 828 artiklar som medieobservationsföretaget Observer har tagit fram på beställning av forskningsprojektet FjällMistra. Materialet innehåller alla artiklar från samtliga medier i Sverige under perioden 050122-050123, som nämner orden rovdjur, varg, björn, lo, järv och FjällMistra. För att analysera artiklarna genomför jag en såväl kvantitativ som kvalitativ analys. Se bilagorna för mer bakgrundsuppgifter av det material och den metod som använts för att genomföra undersökningen.

Uppsatsen inleds med det teoretiska ramverk som jag utgår ifrån. Det tredje kapitlet presenterar en överblick av rovdjuren i medierna. Det fjärde kapitlet redogör för och diskuterar resultatet av en jämförelse mellan hur medierna har rapporterat om rovdjur i Dalarnas och Stockholms medier, och i de nationella medierna. Slutligen diskuterar jag undersökningens slutsatser i kapitel fem.

Fotnot

¹² Skogen & Haaland 2001: 26ff

2.1 Länken mellan demokrati och miljö

Ur statsvetenskaplig synvinkel är interaktionen mellan demokrati och miljö intressant. Demokrati är en mänsklig konstruktion som kräver diskussion, kollektiva överläggningar och regelstyrda beslutsprocesser, som (vad vi vet) endast människor är rustade till att klara av. Det innebär emellertid inte att demokratier inte skulle kunna ta hänsyn till icke-mänskliga behov, utan att det är mänskliga beslut som avgör hur dessa behov blir identifierade, och om och i vilken grad de ska tas i beaktande.

Vidare åskådliggör länken mellan demokrati och miljö politiska val och processer. Lafferty och Meadowcroft menar att det är delvis sant att "om orsakerna till miljöproblemen beror på hur ekonomin fungerar, då kommer även lösningen att finnas där", men för att det ska ske förändringar i ekonomiska strukturer krävs det politiska beslut och processer¹³. Lafferty och Meadowcroft betonar att de inte avser att glorifiera statens kontroll, men de vill klargöra att politiken förser oss med en arena för att överväga alternativ, att förvandla idéer till handling, att hantera konflikter, samt att ändra regelverk som påverkar individuell och kollektiv handling.

Därtill innebär länken mellan demokrati och miljö att "miljö" rör frågor som alla medborgare har någon rätt att bli tillfrågade om. Lafferty och Meadowcroft hävdar att det finns ett implicit normativt krav om att varje samhällsmedlem bör bli konsulterad om miljön oavsett vilken rikedom eller kunskap som de besitter. Detta är ett starkt krav på demokrati.

Två invändningar kan riktas mot att studera demokrati och miljö, menar Lafferty och Meadowcroft. För det första, varför utgå ifrån demokrati när en stor del av världen lever i icke-demokratier? Akuta miljöproblem skulle kanske kunna lösas bäst genom auktoritära system. Lafferty och Meadowcroft menar emellertid att det varken i teorin eller praktiken har visats att auktoritära regimer skulle vara bättre på att lösa miljöproblemen än demokratier på lång sikt. Dessutom, de som såväl till stor del gett upphov till världens globala miljöproblem men som även innehar de finansiella och tekniska resurser för att orsaka allvarliga miljöproblem idag är just demokratier. Vidare har de senaste åren bevitnat ett ökat antal nya demokratier, vilket motiverar att välja att studera just demokrati.

En andra invändning skulle enligt Lafferty och Meadowcroft kunna vara att "demokrati" endast har karaktären av beslutsfattandet, medan det är mer breda mönster av socioekonomiska strukturer som i första hand avgör hur miljöproblem bildas, diskuteras och löses. Lafferty och Meadowcroft medger att det förvisso är sant att demokratins funktioner endast kan förstås i ljuset av bredare socioekonomiska faktorer, men att demokrati är essentiellt för beskrivningen av och självuppfattningen för dessa samhällen, och därför den mest användbara utgångspunkten¹⁴.

2.2 Svårigheter att förena demokrati och miljö

Enligt Lafferty och Meadowcroft är relationen mellan demokrati och miljö inte oproblematiserad. Tvärtom finns det goda skäl att tro att förbindelsen mellan demokrati – sedd som en process för kollektivt beslutsfattande – och bra miljöagerande – förstådd som faktiska resultat – är långt ifrån okomplicerad. Som nämndes inledningsvis presenterar de fyra viktiga faktorer som ger svårigheter för regeringar att förena demokrati och miljö¹⁵.

2.2.1 Underskott av kunskap

Miljöproblem är (1) komplexa och har många olika orsaker, (2) tekniska: för att förstå dem krävs ofta hög grad av vetenskaplig kunskap och/eller samhällskänedom, och (3) omges av osäkerheter: vi vet inte tillräckligt mycket (i många fall är det omöjligt) för att förutse trovärdiga resultat av olika politik.

Underskottet av kunskap väcker frågor som: Om miljöproblem är så komplexa att de endast kan förstås av experter, hur kan då miljöbeslut förmedlas till en allmänhet utan expertkunskaper? Om "vardaglig" och "vetenskaplig" kunskap skiljer sig avsevärt från varandra, vilken kunskap kommer att få överhanden? Om beslut ska fattas av en liten grupp av experter, vad sker med det demokratiska idealet att det är folket som ska besluta politiken?

2.2.2 Komplexa geografiska mönster av påverkan och orsak

Ett miljöproblem kan uppkomma tvärs över mänskliga sociala och territoriella gränser. De som är ansvariga för förstöring av miljön är inte nödvändigtvis de som upplever de största konsekvenserna av det. De mönster av beteende som får människor att förstöra miljön kan relateras till sociala orsakskedjor som går tvärs igenom etablerade regionala och nationella gränser. Medan de flesta nationalstater grundas på tidigare maktkamper, och de lokala styrena ofta grundas på tidigare religiös eller kulturell indelning, är gränserna för miljöskydd och miljöförbättring ekologiska.

Det väcker i sin tur frågor om relationer mellan olika politiska nivåer. Lokala, regionala och nationella styren kan komma i konflikt med varandra. Utvecklingsstrategin i en region kan utarma en annan regions resurser som den har varit traditionellt beroende av. Alla specifika lokalsamhällen vägrar att acceptera konsekvenserna av politik som hela landets befolkning kollektivt skriver under. Och givetvis gäller dessa problem även för länder emellan.

2.2.3 Omfördelning av förlust och vinst

Miljöproblem upplevs vanligen som externa hinder som kräver anpassning av etablerat socialt beteende. De hotar redan existerande strukturer av rättigheter och lyfter fram frågor om rättvis omfördelning. Idén om att en renare miljö är fördelaktig för alla är attraktiv, men åtgärder för att hantera miljöproblem berör olika grupper på olika sätt. All politik som är formulerad för att påverka ett miljöproblem har en kostnad, och kostnader ska bäras av någon. Mycket av miljöpolitiken är helt enkelt omfördelningspolitik av dessa kostnader och vinster. Mönstret av "vinnare" och "förlorare" kan bli komplicerat och utvecklas med tiden på oförutsedda sätt¹⁶.

2.2.4. Komplexa tidsskalor

Miljöproblem har ofta komplexa tidsskalor. Svårigheter kan uppstå av att en åtgärd som innebär omedelbar förändring för människor, inte ger några synliga effekter förrän långt senare. Effekter behöver inte heller märkas alls, utan visar sig exempelvis endast genom att vattnet fortsätter att vara rent som den alltid varit.

Fotnot

¹³ Lafferty & Meadowcroft 1996:2f

¹⁴ Lafferty & Meadowcroft 1996:4

¹⁵ Ibid 1996:4ff

¹⁶ Lafferty & Meadowcroft, 1996: 7

Komplexa tidsskalor är problematiska för realpolitiken. Den politiska cykeln av nuvarande demokratier baseras ofta på 4–5 års perioder. Politikens tidshorisont är således begränsad, och regeringar kan ibland planera på kortare sikt än privata företag. Därför uppstår ett problem gällande ansvarsutkrävande, för hur kan politiker ställas till svars för beslut vars konsekvenser märks efter att individerna har pensionerats? Enligt Lafferty och Meadowcroft har visat sig att ytterst få lägger ansvaret för 15–20 år gammal politik på nuvarande partier. Ytterligare en känslig fråga är ”intergenerationell rättvisa”¹⁷. Vilket ansvar har nu levande människor för ännu ofödda generationer? I vilken grad bör hänsynstagande för kommande generationer finnas med i nuvarande miljöpolitik?

Inga av dessa svårigheter är helt nya för demokratisk teori och praktik. Regeringar har alltid varit tvungna att fatta beslut trots osäkerhet, i synnerhet gällande ekonomisk politik och växlande mönster av internationella konflikter. Federalismen skapades en gång i tiden som en lösning mot regionala konflikter. Moderna miljöproblem belyser emellertid dessa frågor med ett särskilt dagsintresse, och gör det på ett sätt som skär genom existerande politiska områden och indelningar vilket innebär en allvarlig utmaning till demokratiska regeringar.

2.3 Om svårigheterna att förena demokrati och miljö i rovdjurspolitiken

De fyra svårigheterna att förena demokrati och miljö är möjliga att applicera på den svenska rovdjurspolitiken. Nedan diskuteras dessa, samtidigt som en bakgrundsinformation om rovdjurspolitiken ges.

2.3.1 Underskott av kunskap och rovdjurspolitiken

Det finns ett underskott av kunskap om rovdjuren. Eftersom rovdjuren lever i låga tätheter och rör sig över stora områden är det svårt att inventera storleken på populationerna med god precision och följaktligen råder det ofta delade meningar om den faktiska storleken och tillväxten på rovdjurspopulationerna¹⁸. Inventeringen av järv, varg och lodjur bygger främst på spårning i snö. Spårarna försöker bedöma hur många djur som lämnat spår, om det är en hona med ungar och ur många de är i så fall ett rovdjur kan röra sig över stor yta under kort tid. Fynden måste kvalitetssäkras så att samma djur inte räknas flera gånger. Länsstyrelserna är sedan 2002 ansvariga för inventeringen och kvalitetssäkrar observationerna. I inventeringen medverkar renskötare, jägare, och andra naturintresserade, men i fjällänen utgörs en betydande del av inventeringen av länsstyrelsernas naturbevakare¹⁹.

Bevarandet av rovdjur är en fråga om bevarandet av biologisk mångfald, en fråga som kräver sakkunskaper hos såväl beslutsfattare som medborgare för att kunna förstås till fullo. Vad dessa sakkunskaper ska grunda sig på är däremot föremål för diskussion. I den allmänna debatten tycks det råda oenighet t.ex. om hur många rovdjur som krävs för att skapa livskraftiga stammar. Här ställs ofta vetenskapligt baserad kunskap mot så kallad traditionell eller lokal kunskap.

2.3.2 Komplexa geografiska mönster av påverkan och orsak och rovdjurspolitiken

Vidare karakteriseras rovdjurspolitiken och -förvaltningen av komplexa geografiska mönster av påverkan och orsak. Rovdjuren rör sig över väldigt stora områden och därför är det inte lätt att finna en bra beslutsnivå för rovdjurspolitiken. Den centrala nivån har tidigare ansetts bäst lämpad att förvalta rovdjuren, eftersom rovdjuren vanligtvis lever i glea populationer, är spridda över mycket stora områden, och är förknippade med såväl ekonomiska som sociala konflikter. Det har bland annat medfört att de som lever nära rovdjuren och riskerar att drabbas av rovdjuren upplever att de har små möjligheter att påverka politikens och förvaltningens utformning.

I en strävan att öka förtroendet för den svenska rovdjurspolitiken och överbrygga klyftan mellan centralmakt och lokal nivå eller mellan stad och land som uppstått har riksdagen beslutat att lokala aktörer på olika sätt ska involveras i förvaltningen²⁰. Dialog och samverkan kring politiken anses vara viktig och därför har Naturvårdsverket bildat ett Råd för rovdjursfrågor med ledamöter från olika organisationer. På samma sätt finns regionala rovdjursgrupper i 17 län. Det ger myndigheterna bättre kontakter med intressegrupper och dem som lever i rovdjursområden. De regionala rovdjursgrupperna medverkar när länsstyrelserna tar fram regionala förvaltningsplaner för rovdjuren²¹. Därmed är det, eftersom allt fler involveras i politiken, om än mer viktigt med gedigen kunskap om rovdjur.

Sverige har även förbundit sig att följa internationella avtal och för att motverka trenden av utdöende arter, såsom Konventionen om biologisk mångfald i Rio de Janeiro, Konventionen om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö, den s.k. Bernkonventionen²². Vidare berörs Sverige av det s.k. Art- och habitatdirektivet om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter²³.

2.3.3 Omfördelning av vinst och förlust och rovdjurspolitiken

Olika grupper påverkas på olika sätt av rovdjurspolitiken. Renskötare är en grupp som påverkas avsevärt av rovdjurspolitiken, eftersom de flesta tamdjur som dödas av rovdjur är renar. Det finns dock ersättningsystem för att ersätta och förebygga skador av rovdjur. Inom renskötselområdet baseras ersättningen på förekomst av rovdjur. Utanför renskötselområdet betalas ersättning för skador av rovdjur men huvudinriktningen är att förebygga dem. Därför får djurägare bidrag för att t.ex. sätta upp rovdjursräddningselstängsel. Inom fäbodbruket, som liknar renskötsel med djur på fritt bete, känner man liksom inom rennäringen emellertid oro för vad den växande rovdjursstammen kan innebära för dem.

Medborgare kan känna rädsla för att ha rovdjur i sin närmiljö. Jägare kan uppfatta rovdjuren som konkurrenter om vissa bytesdjur och det finns en risk att främst varg men även björn och lo angriper jakthundar som används för jakt. Dessutom kan rovdjursförekomst skapa konflikter som rör värdet av jakträtten eftersom den kan sjunka om det finns en väl etablerad rovdjursförekomst²⁴.

Samtidigt finns mycket att vinna på att rovdjuren blir fler, genom att rovdjuren bidrar till viktiga funktioner i ekosystemen. Forskning visar att rovdjuren i egenskap av toppredatorer har en betydande funktion, exempelvis genom att många andra arter drar nytta av de rester som de stora rovdjuren lämnar efter sig. Bristen på tillgång till kadaver från de stora rovdjuren kan vara en orsak till fjällrävens tillbakagång. Även järven lever till stor del på de byten som främst lodjur och varg har dödat. Den naturliga regleringen av klövviltstammar sker genom närvaro av stora rovdjur. Skogsforskningen visar att klövviltstammen på ett radikalt sätt påverkar den biologiska mångfalden i skogen. Återväxten av lövträd minskar kraftigt vid ett högt betestryck av älg och rådjur. Den svenska skogsnäringen lider varje år stora

Fotnot

¹⁷ Den rättvisa som gäller mellan olika generationer.

¹⁸ Persson et al 2004: 6

¹⁹ Naturvårdsverket, Internet, www.naturvardsverket.se, 2005-02-30

²⁰ Persson et al 2004

²¹ Naturvårdsverket, Internet, www.naturvardsverket.se, 2005-02-30

²² SÖ 1983:30

²³ 92/43/EEG

²⁴ Regeringens proposition Sammanhållen rovdjurspolitik prop. 2000/01:57: 15ff

förluster pga. de skador som framför allt täta älgstammar orsakar på ungskog av barrträden²⁵.

Parallellt skulle turismindustrin kunna vinna på att rovdjuren blir fler. Många människor upplever det även som något väldigt exotiskt och spännande att någon gång få se ett rovdjur ute i det vilda. Människor kan också uppleva en högre kvalitet på naturen. Det faktum att rovdjuren inte utrotas kan bidra till ett positivt sätt till människans fortlevnad, som vi inte fullt ut känner till nu.

2.3.4 Komplexa tidsskalor och rovdjurspolitiken

Målet med rovdjurspolitiken är att rovdjursstammarna ska vara långsiktigt livskraftiga, vilket innebär att storlek och tillväxt är sådan att risken att den dör ut och/eller drabbas av negativa effekter av inavel under en fastställd längre tidsperiod är försumbar. I praktiken kan detta innebära att risken för utdöende under hundra år ska vara mindre än 1 %. Tidsperioden måste vara minst hundra år, eller minst tio generationer med en generationstid längre än tio år, för att demografiska och genetiska processer ska hinna ge någon effekt²⁶.

Om man påverkas påtagligt på lokal nivå av att rovdjuren blir fler och om vill skjuta ett djur som rör sig ens närmiljö, kan det vara svårt och även kännas direkt felaktigt att tänka tiotal eller hundra år framåt på rovdjursstammarnas långsiktiga överlevnad och kommande generationers nytta av att ha livskraftiga rovdjursstammar.

Som påvisats förknippas miljöpolitiken med underskottet av kunskap, komplexa geografiska mönster av påverkan och orsak, omfördelning av vinst och förlust samt komplexa tidsskalor. I den här uppsatsen läggs fokus emellertid i första hand på underskottet av kunskap eftersom det kan ses som grunden till de andra svårigheterna dvs. konflikt mellan olika politiska nivåer och konflikt om omfördelning av förlust och vinst. Komplexa tidsskalor har också i grunden med kunskap att göra, för utan förståelse för varför rovdjurspolitiken måste vara långsiktig kan man kanske inte acceptera rovdjurspolitiken.

2.4 Kunskapskonflikt om rovdjur

I propositionen Sammanhållen rovdjurspolitik anger regering att kunskap om rovdjuren har en nyckelroll för allmänhetens förståelse för rovdjur och rovdjurspolitiken, eftersom en bidragande orsak till konflikterna runt rovdjursförekomsten är att olika grupper har olika uppfattningar om hur många rovdjur det finns och var de finns. Ofta antar man att ökad kunskap leder till att människor blir positiva till rovdjur, t.ex. vargar, men det verkar inte vara så generellt över världen²⁷. Det kan nämligen existera olika kunskapsyn mellan vetenskaplig och traditionell eller lokal kunskap. Maktkampen mellan olika kunskaper är välkänd och delvis beforskad och diskuteras i internationell litteratur²⁸. Politiken bygger emellertid på vetenskaplig kunskap och inte den kunskap som finns hos lokalbefolkningar. På lokal nivå inger forskningens resultat därför inte alltid förtroende, och således inte heller politiken.

Konventionen om biologisk mångfald, som Sverige har antagit, kräver dock att hänsyn ska tas till lokal eller traditionell kunskap, så även om det finns en kunskapskonflikt mellan vetenskaplig och lokal eller traditionell kunskap bör det tas hänsyn till lokalbefolkningars kunskap.

Varje fördragslutande part skall, så vitt möjligt och om så lämpligt:

j) med förbehåll för dess nationella lagstiftning respektera, bevara och bibehålla kunskaper, innovationer och sedvänjor hos ursprungliga och lokala samhällen med traditionella livssätt som är relevanta för bevarandet och det hållbara nyttjandet av biologisk mångfald, och främja en bredare

tillämpning av dessa, med godkännande och deltagande av innehavarna av sådana kunskaper, innovationer och sedvänjor, samt främja rättvis fördelning av nyttan som uppkommer vid utnyttjandet av sådana kunskaper, innovationer och sedvänjor²⁹

Kunskapskonflikt om vargar har studerats av Ketil Skogen och Hanne Haaland på Norsk institutt for naturforskning³⁰. Enligt dem finns det konflikt mellan vetenskaplig och lokal kunskap som gäller vargens etablering i det studerade området Östfold i Norge.

2.4.1 Konflikt om antalet vargar

En viktig fråga där det råder kunskapskonflikt i Östfold är om antalet vargar. Stora grupper i lokalsamhällena är säkra på att det finns fler vargar än vad forskarna och förvaltarna hävdar, enligt Skogen och Haalands studie. I synnerhet är jägarna helt eniga om detta. Det visade sig också att inställningen till de stora rovdjuren hänger samman med hur stora man tror att bestånden av rovdjur är. De som tror att bestånden är större än vad forskarna hävdar är genomgående mer skeptiska till vargar än de som tror att bestånden är små.

Skogen och Haaland pekar på en viktig skillnad mellan metoden att inhämta kunskap om rovdjuren. Forskare och lokala aktörer har olika metoder för att utvärdera djurbestånd, en vetenskaplig och en folklig metod, som ger olika utfall. Vetenskaplig metod förutsätter att alla observationer som räknas med är absolut säkra (dvs. att forskarna är säkra på dem). Den uppskattning som man får fram kan således vara en minimisiffra, men Skogen och Haaland menar att det görs inte alltid så klart från forskarnas sida. Flera lokala aktörer uttryckte acceptans till att vetenskapen har andra krav på observationer än de flesta andra människor, men poängen är att det uppfattas som irrelevant eftersom de lokala aktörerna är säkra på att det finns betydligt fler vargar i verkligheten än vad forskarna hävdar. Olika kunskapsyner bidrar alltså till att vargpolitiken uppfattas vara grundad på felaktig kunskap.

2.4.2 Konflikt om vargens farlighet för människor

En annan kunskapskonflikt i Östfold handlar om vargens betende, framför allt om huruvida vargen är farlig för människor eller inte. Vargforskarnas påstående om att vargen inte är farlig för människor tycks inte ha fått något större genomslag på lokal nivå, anser Skogen och Haaland. Lokala aktörer hävdar bestämt att de har tillräckligt med kunskap om varg och att de inte behöver någon ytterligare information gällande vargen, eller "felinformation" som många anser det vara. Skogen och Haaland menar att många är avvisande till forskarnas förklaringar och att det har utvecklat i det närmaste en stor industri av att framskaffa dokumentation om att vargen är farlig för människor. Det görs genom att granska lokalhistoriskt material och kyrkböcker, rapporter särskilt från Ryssland, som inte erkänns av norska forskare, och säkert inte många andra moderna forskare heller, menar Skogen och Haaland. Både forskare och förvaltare menar att lokala myter och historier om vargen bidrar ytterligare till människors fruktan för djuret.

En lekman frågar sig naturligtvis om det verkligen är bevisat att vargen inte är farlig. Återigen är underskottet av kunskap ett

Fotnot

²⁵ Regeringens proposition Sammanhållen rovdjurspolitik prop. 2000/01:57: 10ff

²⁶ Naturvårdsverket, Internet, www.naturvardsverket.se, 2005-02-30

²⁷ Persson et al 2004:15

²⁸ Se t ex Folke, "Traditional knowledge in Social Ecological Systems", Internet, www.ecologyandsociety.org

²⁹ Artikel 8j. Källa: Naturvårdsverket, Internet, www.naturvardsverket.se, 2005-02-30

³⁰ Skogen & Haaland 2001: 26ff

bekymmer. Här är den vetenskapliga metoden i kollisionkurs med vardagsförnuftet. Vetenskaplig argumentation som framstår som formalistisk och abstrakt förstärker intrycket att forskare är avskärmade från verkligheten.

2.4.3 Konflikt om vem som kan fastslå den rätta kunskapen
Enligt Skogen och Haaland angav de lokala aktörerna att de hade omfattande kunskap om natur och vildmarksliv, men upplevde att de inte togs på allvar av förvaltare och forskare. Många jägare och skogsbrukare är mycket i skogen, känner till den väl och uppfattar sig själva som erfarna. De har vant sig vid att göra observationer i naturen och lägger märke till mycket. Därför ser de ofta spår av varg, finner kadaver som dödade av varg, och ser även varg själva. Det gör att de har fått en uppfattning om djurbestånden som de kan argumentera väl för sina uppskattningar. En del av dem har ett bra rykte i sina lokalmiljöer, och det är en viktig del av deras identitet. För dessa människor är det provocerande och svårt att höra att det som de sett kan ha varit allt från en hund till ett rådjur, speciellt av någon som endast besitter "skrivbordskunskap".

I tolkningen av observationer av vargar blir frågan vilken typ av kunskap som ska ha mest betydelse, lokal erfarenhet och "sunt förnuft", eller vetenskaplig, abstrakt kunskap. Även de flesta "akademiker" har mycket praktisk erfarenhet av observationer, men i den här typen av möten kan det vara svårt att erkänna det, menar Skogen och Haaland. Rollerna är nämligen väldigt olika: medan bägge ser sig själva som experter och är erkända som det i sina olika miljöer, är det bara en av dem som har makt att fastslå "sanningen" som påverkar de officiella uppskattningarna om antalet djur. Sådana erfarenheter är säkert svåra att tackla för många i lokalsamhällen, men förmodligen ännu svårare för dem som har investerat mycket i sin roll som lokala experter.

2.4.4 Maktlöshet och misstro

Studien belyser att det i Östfold finns en stor misstro mellan förvaltare, forskare och lokalbefolkning, liksom även mellan jägare och vargintresserade på lokal nivå. Situationen tycktes enligt författarna vara en konsekvens av erfarenheter som de olika aktörerna hade från sammandrabbningar med varandra, men var även ett uttryck för social spänning på en mer generell nivå. Skogen och Haaland hävdar att det tycks finnas ett samband mellan lokalbefolkningens upplevelse av maktlöshet i förhållande till förvaltningen av varg och deras generella känsla för makt i samhället. Författarna tolkar det som ett uttryck för oro över försämring av ekonomiska förhållanden, tillhandahållande av service och möjlighet till traditionell livsstil i rurala områden. Dessa processer visar tydligt hur lite makt lokalbefolkningen har över deras egen situation, menar Skogen och Haaland.

Vidare pekade författarna på att många grupper som påverkas av vargen genom att den attackerar hundar, skrämmer människor etc. inte får ekonomisk kompensation såsom djurägare får³¹.

2.5 Mediernas roll för människors kunskap om miljöpolitik

Då underskottet av kunskap är en svårighet för genomförandet av miljöpolitik är det viktigt att ställa sig frågan varifrån människor får sin kunskap om miljöfrågor. Jag ska fokusera på de aktörer som har en stor makt att förmedla olika sorters kunskap så att de nås av en bred allmänhet: medierna. Vad är mediernas roll i demokratin? Hur rapporterar medierna om miljö? Hur kan människor antas bli påverkade av mediernas kunskapsförmedling? Nedan ges en överblick över forskningens svar på dessa frågor.

2.5.1 Hur människor får kunskap om omgivningen och om politik

Hur får människor kunskap om rovdjuren? I princip finns det tre huvudvägar för medborgarna att skaffa sig kunskap om omgivningen, nämligen via egen erfarenhet, via kommunikation

med andra människor, s.k. interpersonell kommunikation, eller via massmediernas innehåll, s.k. mediakommunikation. Enligt medieforskaren Gunilla Jarlbro finns det all anledning att anta att när det gäller erfarenheter och kännedom om miljöproblem i allmänhet, att den huvudsakligen är av sekundär art, förmedlad av i första hand massmedierna³².

Att medierna har en betydelsefull roll för människors kunskaper om politik och politiska frågor illustreras i Demokratibarometerens undersökning. Enligt undersökningen får medborgarna en överväldigande majoritet av sin vetskap om politik och politiska frågor via medierna. Medborgare får hela 79 % av sin vetskap om politik och politiska frågor via medierna. Anmärkningsvärt är att hela 87 % av journalisterna, som producerar medierna, får sin vetskap om politik och politiska frågor via medierna. Totalt anger 66 % av de intervjuade att de får sin politiska kunskap genom medier, medan egna erfarenheter och samtal med andra bidrar med endast 16 respektive 18 % av den politiska kunskapen. Medierna har således stor makt över förmedling av kunskap.

Tabell 2. Källor till vetskap om politik och politiska frågor (%)³³

Huvudsaklig informationskälla	Medborgare	Journalister	Politiker	Totalt
Egna erfarenheter	16	7	7	35
Samtal med andra	14	6	33	18
Via medierna	79	87	32	66
Totalt	100	100	100	100

2.5.2 Mediernas roll i demokratin

Bäckstrand skiljer på olika agenter som konstruerar skilda miljödiskurser. Media betecknas som kunskapssäljare, som populariserar och förenklar kunskap i syfte att den ska kunna förstås av så många som möjligt.³⁴ Det intressanta i detta sammanhang är, vilka av de miljödiskurser eller vilka miljökunskaper, som ofta existerar parallellt. Medierna väljer att sälja till sin publik och beskriva frågor som det i förlängningen kan komma att bildas opinion kring. Har massmedierna fullgjort sin demokratiska uppgift att informera, granska och låta olika åsikter komma till tals?

För att kunna granska i vilken utsträckning medier ökar demokratins kvalitet eller inte krävs en uppfattning om vilka demokratimål som kan främjas av media. Det ligger här nära till hands att utgå från principer kring den fria opinionsbildningen och att anknyta dessa mål till de mål som riksdagen uppställt för de svenska massmedierna.

Massmedierna fyller tre uppgifter som är särskilt angelägna för den fria åsiktsbildningen: nämligen uppgiften att förse medborgarna med sådan information att de fritt och självständigt kan ta ställning i samhällsfrågor, uppgiften att granska de inflytelserika i samhället och uppgiften att låta olika åsikter komma till tals³⁵.

I svenska pressutredningar har framhållits vikten av att medierna sprider viktig samhällsinformation till medborgarna, granskar de politiska makthavarna och erbjuder ett forum för samhällsdebatt. Jag utgår ifrån att ju mindre skillnaden är mellan ideal och verklighet, desto högre kvalitet på journalistiken.

2.5.3 Hur medierna rapporterar om miljö

Skiljer sig miljöfrågor från andra ämnen när det gäller vad som blir nyhet och varför? Gunilla Jarlbro har gjort en sammanställ-

Fotnot

³¹ Skogen & Haaland 2001:26ff

³² Jarlbro 2001:6

³³ Nord 2003:14

³⁴ Bäckstrand i Jarlbro 2001:6

³⁵ SOU 1995:37:159 i Nord 2003:8

ning av forskning om miljö och massmedier. Hon menar att likt många andra yrken är även det journalistiska arbetet rutiniserat. Medierna fungerar med andra ord efter en särskild logik, en s.k. medielogik. Ju större kamp om publiken desto viktigare är det för medierna att förpacka innehållet så att det passar mottagarens redan givna tolkningsmönster. Således präglas i innehållet i de journalistiska produkterna i hög grad av standardisering och igenkännbarhet. Detta fenomen inom medierna kallas ibland för framing³⁶.

En norsk studie har undersökt de redaktionella betingelser som journalisten arbetar under när det gäller att producera miljönyheter. Sammanfattningsvis visar studien att miljöfrågor som på något vis exponerar ett socialt drama anses som mer tilltalande bland journalisterna, dvs. man vill skriva om ett drama där det finns både hjältar, skurkar och offer. Studien visar även att sannolikheten för att miljöfrågor ska behandlas av redaktionerna ökar om det dels finns en folklig och politisk förankring, dels att det finns kulturell närhet³⁷. Under senare år har man inom nyhetsforskning mer och mer kommit att betrakta nyheter som storytelling³⁸.

Miller och Pernell Riechert konstaterar med hjälp av såväl andras som egna studier, att journalister rapporterar inte om miljöfrågor och miljörisiker i sig utan de rapporterar om nyheter. Miljöfrågor är ofta associerat med risk och en potentiell risk för skador, men miljörisiker i sig skapar inga nyheter³⁹.

Anderson⁴⁰ har kommit fram till att många miljöfrågor saknar de ingredienser som journalisterna anser vara nödvändiga för att de ska passera som nyhet. Det faktum att nyheternas kommersiella värde blir allt viktigare, dvs. upplagorna ska öka och tittarsiffrorna ska stiga, innebär att miljöinslag kommer att offras, eftersom de endast tilltalar en liten specialiserad publik.

Sammanfattningsvis finner Jarlbro att miljöjournalistik inte på något sätt skiljer sig åt från det vi redan vet när det gäller vad som blir en nyhet och varför. Redan 1924 menade den amerikanska journalisten Lippman att kravet på en nyhet var för det första att den skulle väcka känslor hos mottagaren och för det andra att den skulle erbjuda mottagaren en möjlighet till identifikation. Östgaard och Galtung tillförde underkategorier till de två övergripande dimensionerna identifikation och sensation när det gäller nyhetsvärdering⁴¹.

Tabell 3. Identifikation och sensation

Identifikation	Sensation
Kulturell närhet	Ovanligt
Intresse för eliten	Oväntat
Personifiering	Händelser med okänd utgång

Genomgången av den aktuella forskningen ovan visar att de allmänna nyhetsvärderingskriterierna i högsta grad är aktuella även när det gäller journalistens syn på miljöfrågor.

2.5.4 Hur människor antas bli påverkade av mediernas kunskapsförmedling

I Sverige har miljöopinionen sedan 1987 studerats av huvudsakligen statsvetaren Martin Bennulf inom ramen för de årliga SOM-undersökningarna (Samhälle Opinion Massmedia). För att belysa massmediernas betydelse för miljöopinionen har han studerat antalet artiklar om miljö i olika tidskrifter samt antalet inslag om miljö i SVT: s nyhetsprogram Rapport över en tid. Denna uppmärksamhet i medierna relaterar han till svenskars bedömning av miljöfrågans viktighet. Bennulf sammanfattar sina resultat på följande sätt:

Svenska folkets viktighetsbedömningar samvarierar således i hög grad med massmediernas uppmärksamhet för miljöfrågorna. Människors bedömningar av miljöfrågan är naturligtvis

inte enbart avhängigt av massmedierna, men att det finns en klar samvariation mellan väljarnas och massmediernas dagordningar är uppenbart⁴².

Även senare studier av Bennulf visar på en tydlig samvariation mellan medborgarnas och mediernas agenda. Författaren påpekar dock att det inte är självklart vilken av de studerande agendorna som styr i detta sammanhang. Teoretiskt antas det dock vara medieagendan som styr den interpersonella agendan. Bennulf har använt agendasetting teorin rörande miljö och massmedier och utgår ifrån antaganden att det råder ett samband – på en aggregerad nivå – mellan ett högt läge på medieagendan och ett högt läge på den interpersonella agendan, dvs. om miljöfrågor får stor uppmärksamhet i medierna påverkar det även den allmänna opinionen⁴³.

Det tycks inte ha genomförts några studier om mediernas påverkan på miljöopinion på individnivå. McQuail menar att masskommunikationsforskningen i sig bygger på förutsättningen att medierna påverkar individerna på ett eller annat sätt, samtidigt som detta är en fråga som det råder stor osäkerhet kring och lite samstämmighet om. Samme författare påpekar att vi måste skilja på medieeffekter och mediernas potentiella effekter, varav det första åberopar sådant som har inträffat som en direkt följd av masskommunikation.

Kommunikationsforskare är idag ganska eniga om att masskommunikativa insatser är mer effektiva när det t ex gäller att öka medvetenheten om ett fenomen, jämfört med att åstadkomma långsiktiga förändringar i människors attityder och beteenden⁴⁴. Här är det emellertid rimligt att anta att den kunskap som förmedlas av medierna har betydelse för människors uppfattning om olika frågor – om det i sin tur leder till att man ändrar sitt beteende är oklart. Den kunskap som presenteras om rovdjur torde därmed påverka människors uppfattningar om till exempel hur många rovdjur som finns, i vilken mån de är farliga eller ofarliga osv.

Om man utgår från att den kunskap som förmedlas av medierna påverkar människors attityder – vilken kunskap är det då som ges utrymme i de svenska medierna?

Fotnot

³⁶ Jarlbro 2001:13f

³⁷ Ibid 2001:15

³⁸ Ibid 2001:18

³⁹ Miller och Pernell Reichert i Jarlbro 2001:16

⁴⁰ Anderson i Jarlbro 2001:17

⁴¹ Östgaard och Galtung i Jarlbro 2001:17

⁴² Jarlbro 2001:19

⁴³ Ibid 2001:20

⁴⁴ Jarlbro 2001:20

Rovdjuren i media

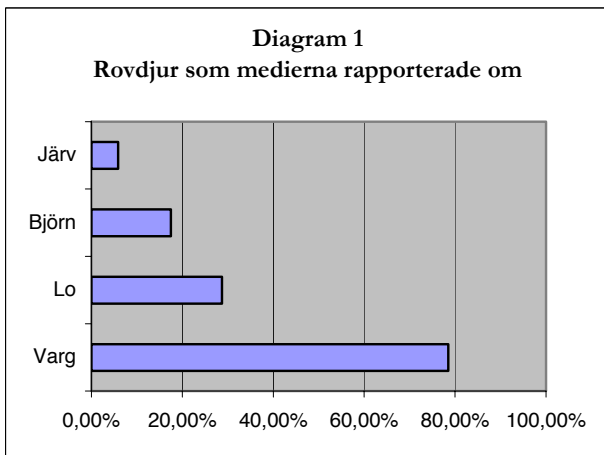
– en överblick

3

I detta kapitel ska jag presentera och diskutera min kvantitativa innehållsanalys av de 828 artiklarna. Jag har analyserat vilken övergripande kunskap medierna förmedlar om rovdjuren, vilket utrymme kunskap om rovdjuren får, samt hur medierna rapporterar om rovdjur.

3.1 Rovdjur som medierna rapporterade om

Vargen är det djur som medierna rapporterade överlägset mest om. Hela 78,5 % av de undersökta artiklarna nämner vargen (se diagram 1). Näst mest uppmärksamhet fick lo, ca 29 %. Därefter uppmärksammades björnen med 17,5 %. Minst uppmärksamhet fick järven.

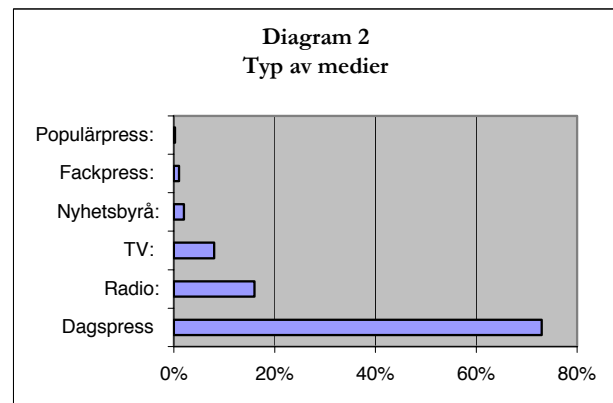
Med tanke på att vargen är det stora rovdjur som det finns minst av i Sverige kan det te sig underligt att den får så mycket uppmärksamhet i medierna. År 2004 var den preliminära bedömningen att antalet vargar uppgick till ca 100 stycken, medan antalet björnar uppskattades vara mellan 1600 och 2800 stycken. Orsaken till att björnen inte får särskilt mycket medial uppmärksamhet vid den undersökta tidpunkten kan vara att den ligger i ide på vintern, men varför uppmärksammas vargen så mycket? En viktig förklaring kan vara att vargen under lång tid fått symbolisera en rad negativa företeelser, allt från ofrihet till livsfara, hotad livskvalitet, förtryck, byråkrati och centralstyrning. Det synsättet har en lång historia, vilket märks inte minst på att vargen finns i många gamla talesätt, exempelvis "vargatider", "vargavinter", "kasta åt vargarna", "varggrin", "glupsk som en varg", "varg i fårakläder" eller "ropa inte varg". Björnen har inte alls ett lika dåligt rykte som vargen, trots att den egentligen har resurser att kunna vara betydligt farligare⁴⁵. Samtidigt gör vissa människor vargen nästan till ett helgon och förknippar den med ädelmod, frihet, vildmark, styrka, kraft, jaktduglighet och andra positiva värden⁴⁶.

FjällMistras undersökning om svenskars attityder om rovdjurspolitik och -förvaltning tycks bekräfta att vargen är såväl älskad som hatad. Den visar att det i Sverige som helhet finns en stor acceptans för målet på 200 vargar och att var tredje svensk (34 %) anser att riksdagens mål för vargen bör ökas. Samtidigt anser 15 procent av svenskarna är målet på 200 vargar är för högt satt, och i Dalarna, Gävleborg och i viss mån Jämtlands län värderas bevarandet av varg lågt i relation med de övriga tre rovdjuren.

Enligt FjällMistras undersökning är järven det minst omtyckta av de fyra rovdjuren. Kanske beror det också på att järven är minst känd av våra svenska rovdjur, resonerar undersökningen⁴⁷. Att järven är det minst kända rovdjuret kan kanske förklara varför medierna rapporterat så lite om den. Som framgår i diagram 1 bidrar medierna inte heller till att öka kunskapen om järven, då endast en artikel handlade om enbart järven.

3.2 Typ av medier och geografisk spridning

Majoriteten av rovdjursartiklarna, ca 73 %, publicerades i dagspress (se diagram 2). Radio stod för ca 16 % och TV för ca 8 % av rovdjursrapporteringen. Nyhetsbyrån TT stod för ca 2 %, och fackpress samt populärpress än mindre. Mest rapporteras det om rovdjur i lokala och regionala nyheter, som står för ca 90 % av nyheterna om rovdjur, och då särskilt i Svealand och i Norrland, som står för ca 45 respektive ca 31 % av rovdjurs-rapporteringen. Storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö står för endast några enstaka procent av rovdjursnyheterna i landet.

Eftersom dagspress dominerar som den medietyp som rapporterar om rovdjur är det intressant att undersöka i vilka län det skrivs mest om rovdjur i dagspressen. Som diagram 3 illustrerar utmärker sig Dalarna där det publicerats hela 154 artiklar om rovdjur under den undersökta perioden, omkring dubbelt så många som i Jämtland, där det publicerats näst flest artiklar. Värmland kommer trea med 60 publicerade artiklar, och Norrbotten fyra med 40 artiklar. I Västra Götaland finns 39 artiklar som tar upp rovdjur och kommer således fyra. I Gävleborg har det publicerats 36 artiklar, i Västerbotten 29, och i Västernorrland 28 artiklar. Kalmar är det enda län där det inte publicerats en enda artikel som rör rovdjur. I Stockholms län förekommer endast 11 artiklar och Stockholms län hamnar därmed på femtonde plats.

Det är även intressant att undersöka vilka dagspress som har publicerat flest artiklar om rovdjuren under den undersökta

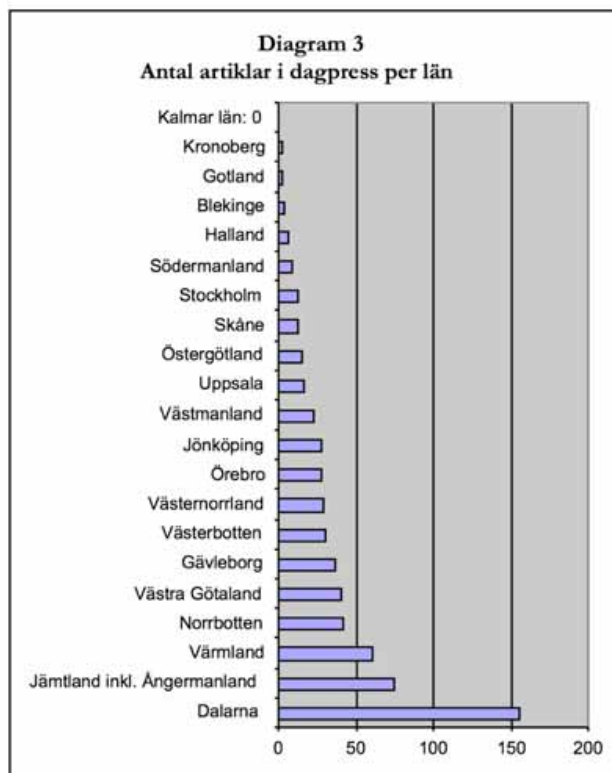
Fotnot

⁴⁵ Rovdjurscentret de 5 stora, Internet, www.de5stora.com/omrovdjuren/bjorn/inledning/index.asp, 2005-04-30

⁴⁶ Ibid

⁴⁷ Ericsson & Sandström, 2005:4f

perioden. Falu Kuriren har publicerat flest artiklar, 38 artiklar under den undersökta perioden, vilket borde innebära att det förekommer artiklar om rovdjur i tidningen varje dag under den undersökta perioden. I Östersundsposten och Länstidningen i Östersund förekommer också många artiklar, 25 respektive 28 artiklar. Övriga tidningar som tillhör de som publicerat mest om rovdjur är Nya Wermlands-Tidningen (26 st.), Nya Ludvika Tidning (25 st.), Södra Dalarnes Tidning (22 st.), samt Dala demokraten (21 st.) Borlänge Tidning och Värmlands Folkblad publicerade 20 artiklar vardera, och i Norrbottens-Kuriren förekom 19 artiklar.

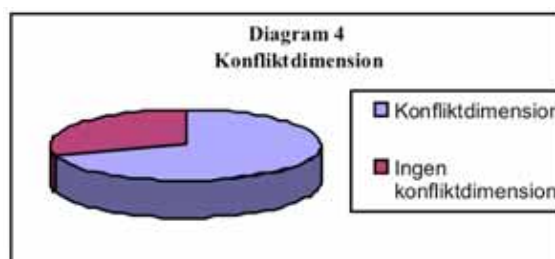
Där det finns rovdjur rapporteras det med andra ord mycket om rovdjur, medan områden som inte har rovdjur behandlar ämnet mindre. Eftersom varg är det djur det skrivs mest om, och varg finns framför allt i Svealand, rapporteras det mest om rovdjur i Svealand (45 %). Således skulle man kunna dra slutsatsen att medierna ger mest kunskap om rovdjur där det finns rovdjur, vilket bekräftar att kulturell närhet och identifikation är viktiga faktorer för att en fråga ska bli en nyhet i medierna.

3.3 Konfliktdimension och ställningstagande gentemot rovdjur i händelserapporteringen

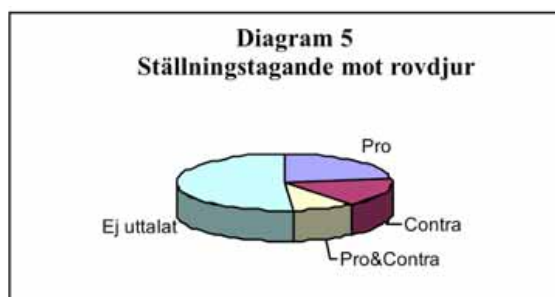
Majoriteten av artiklarna, hela 70 %, kännetecknas av att de innefattar någon slags konfliktdimension gällande rovdjuren (se diagram 4). Det kan bero på att rovdjursfrågan är väldigt konfliktfylld i sig, men det skulle även kunna bero på att medierna väljer att rapportera om rovdjursfrågan i första hand ur ett konfliktperspektiv, eftersom det kan öka frågans nyhetsvärde.

Vad handlade rovdjursnyheterna till största delen om? Efter en genomgång av alla artiklar framkom det att det var framför allt vissa händelser som hade fått stor uppmärksamhet. Frågor som följdes frekvent var vargen som befann sig i Ringvattnet i Jämtland, Vargen i Pessinki i Norrbotten, samt information och debatt om skydds jakt på rovdjur. Alla dessa frågor uppmärksams-

mades i ca 12 % av artiklarna. Rapporteringen av dessa frågor innehöll en påtaglig konfliktdimension mellan aktörer på lokal nivå som ville få rätt att skjuta varg, och myndigheterna som först ville försöka skrämman den (Ringvattnetvargen) eller sätta radiosändare på den (Pessinkivargen). Artiklarna som handlade om observationer på rovdjur och om skydds jakt berörde också till stor del vargarna i Ringvattnet och Pessinki. Händelserna om vargarna var som en intressant följetong: Vad kommer att ske? Vem kommer att få rätt? Nyheterna om vargarna i Ringvattnet och Pessinki präglas således i högsta grad av egenskaper som sensation, ovanligt, oväntat, samt okänd utgång. Artiklarna är ofta skrivna som historier även om det förekommer mycket notiser också utan inslag av personifiering⁴⁸.

Då medierna skildrar rovdjur utifrån ett konfliktperspektiv, vilken sida av konflikten skildrar de? I drygt hälften av artiklarna gick det inte att läsa ett direkt ställningstagande för eller emot rovdjur (se diagram 5). Antalet artiklar som var övergripande positiva mot rovdjur (pro) var 24 % och de som var övergripande negativa (contra) var 17 %. Knappt 10 % av artiklarna innehöll ställningstagande såväl för som emot rovdjur. En minoritet av artiklarna ger således två perspektiv på rovdjursfrågan samtidigt.

Vid en genomgång av alla insändare i materialet visade det sig att pro och contra fick ungefär lika mycket utrymme, pro fick 48 % och contra fick 52 %. Det framgår tydligt att det framförallt är två debatter som förekommer på insändarsidorna. Den ena behandlar missnöjdhet över rovdjurspolitiken, dess mål och dess konsekvenser, om maktlöshet över att "stockholmarna" bestämmer över glesbygden. Den andra debatten lyfter upp att rovdjuren är en naturlig del av den svenska faunan. Insändarna lyfter fram rovdjursfrågan ur ett miljöperspektiv, medan det perspektivet sällan lyfts fram i redigerat material såsom reportage och notiser.

Fotnot

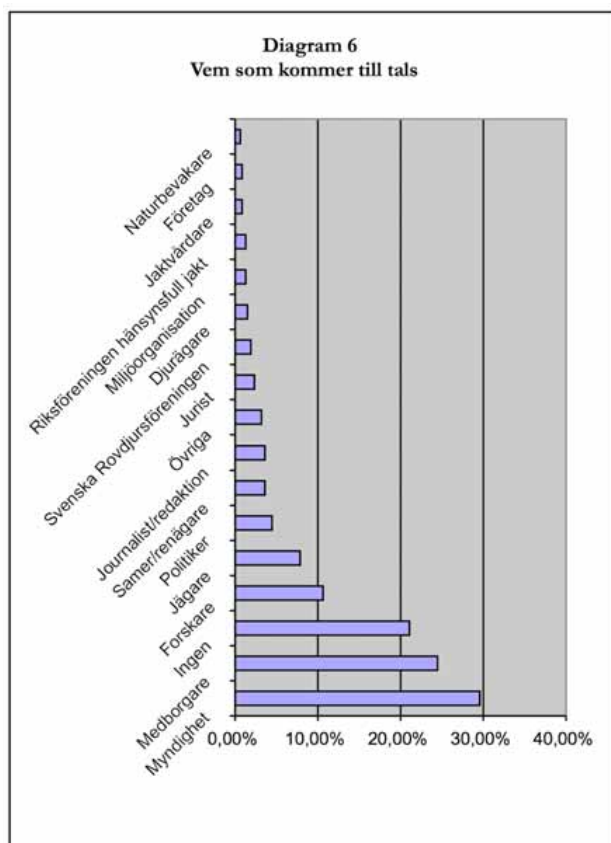
⁴⁸ Andra ämnen som också förekom ofta var: jaktbrott, rovdjursinventering, rovdjursangrepp, FjällMistras attitydundersökning, samt en forskningsrapport om inavel bland vargar. Dessa uppmärksammade omkring 6 % i medierna. Mindre uppmärksamhet fick: diskussionerna om vargar i Furudal, rovdjurspolitik och -förvaltning, Norges rovdjurspolitik, forskningsrapport om att rovdjursangreppen, samt informationsmöten om rovdjur.

3 Rovdjuren i media – en överblick

Kanske kan förklaringen ligga i att miljöfrågor i sig inte anses ha högt nyhetsvärde? Som forskning om hur medierna rapporterar om miljö visar, krävs det ofta att en miljöfråga ska präglas av identifikation och sensation för att den ska bli en nyhet. Vidare är båda sidorna av debatten tämligen aggressiva och använder mycket värdeladdade och negativa ord. I insändarna står kampen om rovdjuren mellan "rovdjurshatarna" och "vargkramarna".

3.4 Vem som kommer till tals om rovdjuren i medierna

Den kvantitativa innehållsanalysen innehöll även variabeln "vem kommer till tals". Allra flest gånger har myndigheter fått uttala sig (29 %). Oftast kommenterar myndigheterna någon enskild händelse på ett tämligen defensivt sätt, där de måste försvara den förda rovdjurspolitiken, medan de sällan ger mer utförliga förklaringar exempelvis om vad som är syftet med politiken. Lite anmärkningsvärt är att politiker, som borde ha rollen som försvarare av rovdjurspolitiken, uttalade sig i endast 4 % av materialet. Jägare uttalade sig dubbelt så många gånger än politiker, 8 %.

Näst mest fick medborgare komma till tals (24 %), oftast i insändare och i varierande grad i reportage. I 20 % av materialet fick ingen uttala sig och då rör det sig oftast om korta notiser. Forskare fick 10 % av utrymmet.

Av alla ickestatliga intressegrupper fick jägare uttala sig allra flest gånger (8 %), medan företrädare för samer eller renägare uttalade sig i 3,5 % av artiklarna. Organisationer som förespråkar den förda rovdjurspolitiken fick mycket marginellt utrymme: Riksföreningen för Hänsynsfull jakt (1 %), Svenska Rovdjursföreningen (2 %), och miljöorganisationer (1 %).

Kunskapsförmedling om rovdjuren i Stockholms, Dalarnas och nationella medier

4

Tidigare kapitel gav en överblick över mediernas rapportering av rovdjuren. För att ta reda på vilken kunskap om rovdjuren som medierna ger, och vilket utrymme olika kunskap ges är det emellertid nödvändigt att studera ett urval av artiklar lite mer ingående. Jag har valt att göra en kvalitativ textanalys av artiklarna i medierna i Dalarnas och Stockholms län, samt i de nationella medierna. Detta kapitel redogör för de resultat jag fick utifrån min analys. Min avsikt med den kvalitativa textanalysen är att kartlägga den kunskap som skildras i medierna, och studera hur ofta olika kunskap framställs. Jag har utgått ifrån kategorier av kunskap om rovdjuren med utgångspunkt från Lafferty och Meadowcrofts teori om de fyra svårigheter som kan uppstå mellan demokrati och miljö, men har även undersökt om de svenska medierna rapporterar om några av de kunskapskonflikter som Norsk institutt for Naturforskning fann att det fanns i Östfold⁴⁹

Det finns flera motiv att välja Dalarna som studieobjekt. I den kvantitativa innehållsanalysen framkom att Dalarna är det län som under den undersökta perioden rapporterat allra flest gånger om rovdjur. Enligt FjällMistras undersökning om attityder mot rovdjurspolitik och -förvaltning framkommer det dessutom betydande åsiktsskillnader mellan Sverige som helhet och Dalarna när det gäller antal rovdjur som ska få finnas i Sverige. Antalet undersökta artiklar ur Dalarnas medier är 157 st⁵⁰. Vidare har jag även valt att göra en kvalitativ textanalys på artiklarna om rovdjur i Stockholms län. Antalet artiklar jag studerat är avsevärt färre, endast 11 stycken⁵¹. Mitt motiv att välja just Stockholm som studieobjekt är att det är i Stockholm rovdjurspolitiska beslut fattas, i riksdagen och på naturvårdsverket. I Stockholms län bor också omkring 2 miljoner människor, dvs. mer än en femtedel av Sveriges befolkning⁵². De flesta svenskar tar inte del av enbart lokala och regionala medier utan även av nationella medier, t ex Rapport SVT 1, som kan förmodas ha stor makt att sprida kunskap om rovdjuren till svenskarna. För att få en mer rättvisande bild av den kunskap om rovdjur som människor i Stockholm och i Dalarna får, har även jag valt att undersöka de nationella mediernas rapportering om rovdjuren. Det kan vara intressant att jämföra hur de lokala och regionala debatterna när de nationella medierna och således även andra delar av Sverige. Antalet artiklar som jag har undersökt är 90 st⁵³.

4.1 Kunskap om kostnad och vinst av rovdjuren

Enligt Lafferty och Meadowcroft är en av svårigheterna med att förena demokrati och miljö att all politik som är formulerad för att påverka ett miljöproblem har en kostnad, och kostnader ska betalas av någon. Dessutom upplevs miljöproblem vanligen som externa hinder som kräver anpassning av etablerat socialt beteende. De hotar redan existerande strukturer av rättigheter och lyfter fram frågor om rättvis omfördelning⁵⁴. Jag har undersökt om medierna framställer rovdjur som en kostnad eller en vinst, vilka argument som används, samt i vilken grad som rovdjuren framställs som kostnad respektive vinst.

4.1.1 Dalarnas medier

Efter en genomgång av alla rovdjursartiklar från Dalarna framkom det tydligt att medierna rapporterade i stor utsträckning om kostnader av rovdjuren som människor har drabbats av och då i synnerhet de skador som rovdjuren åstadkommer för lokalbefolkningens tamdjur och hundar. Hela 40 % av nyheterna i Dalarnas medier behandlar kostnader av rovdjuren, varav 26 %,

dvs. en fjärdedel av alla artiklar, berörde att rovdjur har rivit hundar eller tamdjur.

Övriga kostnader som tas upp är att rovdjuren orsakar rädsla hos befolkningen, omöjliggör lantbruk som fäbodbruk och att turismen tar skada av rovdjuren. Några nyhetsinslag handlade om rovdjursangrepp, men att de blivit 40 % färre under ett år.

Enbart 1 % av artiklarna behandlade vinster av rovdjur, och vinsten som togs upp var att turismen vinner på att djuren blir fler.

4.1.2 Stockholms medier

I Stockholm nämndes kostnader och vinster av rovdjuren i lika hög utsträckning, i nästan en femtedel av artiklarna (18 %). Som kostnad yttrades att det är ekonomiskt kostsamt med att det finns rovdjur och att rovdjur river får i Norge. Inte en enda gång tog Stockholmsmedierna upp frågan att rovdjuren river jägarnas hundar eller andra tamdjur, vilket kan jämföras med att en fjärdedel av rovdjursrapporteringen i Dalarna handlade om detta. Inte heller nämndes människors rädsla för att ha rovdjur i närheten.

Argumenten att rovdjuren innebär en vinst var att det är en upplevelse att se lodjur och att vi skulle känna oss mycket fattigare utan rovdjuren, vilket omvänt innebär att vi känner oss rikare med rovdjuren.

4.1.3 Nationella medier

I de nationella medierna framfördes kostnaden av rovdjuren i högre utsträckning än vinsterna. 10 % av artiklarna framförde att rovdjuren river eller dödar hund, tamdjur, renar, rådjur och katt. Konsekvenserna av det angavs vara att man måste sluta med fäbodsbruk, svenska lantraser blir mer utrotningshotade än vargen, jägare har inget kvar att jaga pga. att rovdjuren tar viltet, att det inte går längre att jaga med lös hund och "jakten blir ett minne blott", att djurägare förlorar ekonomiskt på rovdjur och att glesbygden förstörs. Forskningsrapporten om att rovdjursangreppen har minskat med 40 % på ett år uppmärksammades en gång.

Vinst av rovdjur framfördes i knappt 2 % av de nationella medierna. Argumenten om rovdjur som vinst var att ett rovdjurscentrum planeras i anslutning till Orsa Björnpark i Dalarna som är en turistattraktion, samt att det är stor upplevelse att få se rovdjur. Att ha rovdjur i våra skogar är enligt en insändare en konkurrensfördel framför utländska jordbruksproducenter, eftersom konsumenterna köper svenska varor om det vet att svensk produktion är gynnsam mot miljö och djuren.

Sammanfattningsvis gav de undersökta artiklarna i Dalarnas och

Fotnot

⁴⁹ Läs mer i bilaga 1

⁵⁰ Läs mer i bilaga 1

⁵¹ Trots att vi har hanterat materialet mycket noggrant visar det sig att jag har fem så kallade missing cases.

⁵² Läs mer i bilaga 1

⁵³ Läs mer i bilaga 1

⁵⁴ Lafferty & Meadowcroft, 1996: 7

4 medling om rovdjuren i Stockholms, Dalarnas och nationella medier

Diagram 7
Kostnad av rovdjuren

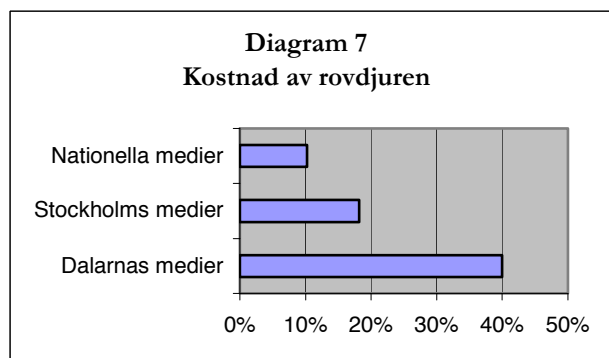
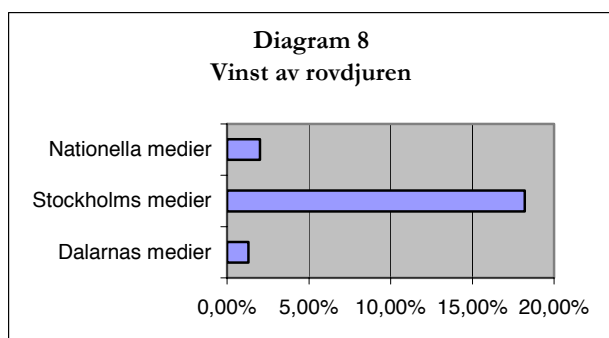

Diagram 8
Vinst av rovdjuren

Stockholms medier väldigt annorlunda kunskap om rovdjur som kostnad och vinst. En stor del av den kunskap som förmedlas om rovdjur via medierna i Dalarna handlar om vilken kostnad rovdjuren innebär för lokalbefolkningen. Om det kan tänkas att rovdjuren även bidrar till något positivt framgår det inte särskilt väl i Dalarnas medier. I Stockholm uttrycktes däremot kostnad och vinst av rovdjuren i lika hög grad. De nationella medierna belyste kostnadsperspektivet mer än vinstperspektivet, men i de dessa fick allas kostnader lite uppmärksamhet.

4.2 Kunskap om möjliga åtgärder mot problem med rovdjuren

Om rovdjurspolitiken innebär skilda kostnader och vinster för olika aktörer är det naturligt att aktörerna även har olika föreställningar om möjliga åtgärder mot problem med rovdjuren. Jag har granskat vilka argument som används, om de stödjer eller om de är kritiska mot rovdjurspolitiken, samt och i vilken utsträckning de olika perspektiven framställs i medierna.

4.2.1 Dalarnas medier

Ungefär en femtedel av artiklarna (21 %) framförde kritik mot den nuvarande rovdjurspolitiken och förslag på åtgärder som innebar att rovdjur skulle skjutas. Argumenten handlade om att lokala aktörer ansökte eller krävde rätt till skydds jakt på rovdjur, att det behövs en lagändring för att få skjuta rovdjur om de angriper tamdjur eller hundar, samt att högre ersättningar för drabbade inte är någon långsiktig lösning. En djurägare ville att alla lodjur i hela länet skulle skjutas.

Artiklar som förespråkade åtgärder som låg i linje med rovdjurspolitiken var ca 10 %. Majoriteten av åtgärderna handlade om hur man ska hantera att vargarna lider av inavel, som i förlängningen kan komma att leda till att vargarna utrotas. Det som skulle rädda vargstammen enligt forskare var invandring av vargar från Öst eller att vi importerar fler vargar från andra länder till Sverige. Andra argument som framkom var att länsstyrelsen uttalade sig om att man i första hand måste försöka använda skrämsel eller bättre skydd av tamdjur. Svenska Naturskyddsforeningen krävde att man innan skydds jakt måste köra bort det åtel som

finns placerat runt ett samhälle innan man tar till skydds jakt där, eftersom det sannolikt lockar till sig vargar. En insändare uppmanade jägare att se till andra alternativ än jakt, att "tänka längre än bössan räcker".

4.2.2 Stockholms medier

Den kunskap om rovdjur som dominerade i Stockholms medier under den undersökta perioden handlade om möjliga åtgärder mot problem med rovdjur. Den absoluta majoriteten av argumenten som framfördes, 82 %, uttryckte någon form av stöd för den nuvarande rovdjurspolitiken. Exempelvis kritiserade miljöminister Lena Sommestad den norska regeringen för att ha agerat felaktigt när den beslutat sig för att skjuta vargar, eftersom Sverige delar vargstammen med Norge. Ett annat argument var att forskare uttryckte att räddningen för att vargstammen inte ska utrotas pga. inavel skulle vara att det vandrar in eller att det importeras vargar från andra länder till Sverige. Ytterligare argument som fördes fram var att det i första hand måste användas skrämsel mot vargen i Ringvattnet, att attityderna till rovdjuren behöver ändras för att stoppa tjuvjakt på dem, samt att Sveriges metod att använda förebyggande åtgärder mot rovdjursskador var bättre än de metoder Norge använder. Svenska Naturskyddsforeningen uttalade sig om att beslutet att tillåta skydds jakt på Ringvattnetvargen gick emot lagen. I en artikel tillfrågades fem personer i Stockholms län om det var rätt att skjuta varg, varav fyra av fem sa att det inte är det.

Jämförelsevis så framfördes förslag på åtgärder som var kritiska mot rovdjurspolitiken få gånger (18 %). Argumentet handlade om att lokalbefolkningen där rovdjur finns, bybor och samer, vill att Ringvattnetvargen ska skjutas.

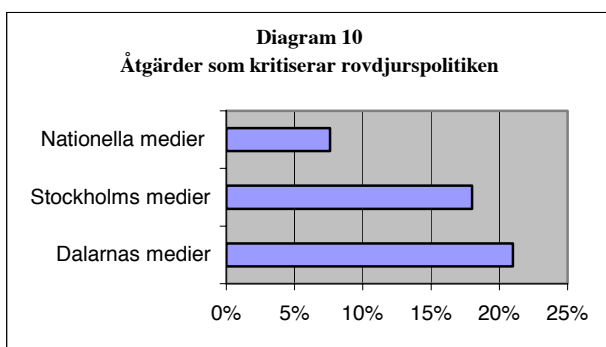
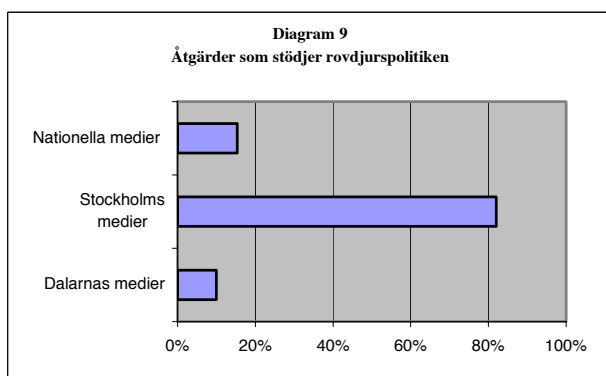
4.2.3 Nationella medier

I de nationella medierna framkom åtgärder som stödjer den nuvarande rovdjurspolitiken i 15 % av artiklarna. Majoriteten av argumenten kritiserade jakt på rovdjur, exempelvis kritiserar miljöministern Norges jakt på vargar och tycker att det krävs mer samråd mellan Sverige och Norge. Skrämsel förespråkas före jakt och det påvisas att skydds jakt kan tillåtas först när vi har en livskraftig rovdjursstam. Argumentet om att en ökad invandring av vargar från öst till Sverige behövs för att motverka inavel framkom även i de nationella medierna. Med anledningen av tjuvjakten på vargen i Pessinki föreslås att länsstyrelsen måste fundera på hur de ska kunna ändra attityderna för att undvika liknande jaktbrott i framtiden. I Miljöaktuellt tas det upp att Naturvårdsverket föreslår att ändra bestämmelsen om skydds jakt, men om det sker kommer det att bli svårt att få fällande domar för vargskytta.

Det framkommer även alternativa åtgärder mot problem med rovdjur, såsom att användandet av gamla kunskaper som försvunnit under årens gång, t ex att ha vallare eller hundar som vaktar boskap från rovdjuren, samt att spreja urin på boskapsdjuren för att markera revir mot rovdjuren. En annan artikel uttryckte att det helt enkelt är en generationsfråga att lära sig att leva med vargen igen.

Knapp 8 % av artiklarna uttryckts åtgärder som är kritiska mot rovdjurspolitiken. Majoriteten av dessa argument handlar om att rovdjur ska skjutas, utrotas eller hållas hägnad men att i övrigt ha nollvision för varg. En del av argumenten berörde rätten till ersättning för rivna djur, att rätten till ersättning måste utvidgas, samt att med större respekt för renägare och med kompensation för fränstulet land och vatten skulle man kunna hjälpa samerna att skydda sig från rovdjur, genom att de dem ekonomiska resurser att anlita renvaktare så att man kan vakta renarna dygnet runt.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att i Stockholms medier

dominerade kunskap om åtgärder som stödjer rovdjurspolitiken i mycket stor utsträckning. Detta kan jämföras med Dalarna där kunskap om åtgärder som kritiserar den nuvarande rovdjurspolitiken dominerar, dock inte i lika hög utsträckning som i Stockholm. I de nationella medierna är åtgärder som stödjer rovdjurspolitiken mest framträdande, och presenteras dubbelt så många gånger än motsatt uppfattning.

4.3 Kunskap om antal rovdjur som finns och som bör finnas

Ett problem för genomförande av miljöåtgärder är att det ofta finns underskott av kunskap om miljöfrågor. Lafferty och Meadowcroft påstår att miljöproblem är komplexa och har många olika orsaker: för att förstå dem krävs ofta hög grad av kunskap. Dessutom omges miljöproblem av osäkerheter: vi vet inte tillräckligt mycket för att förutse trovärdiga resultat av olika politik⁵⁵. Vidare har Skogen och Haaland påvisat att det i norska Östfold finns en kunskapskonflikt mellan å ena sidan forskare och myndighetspersoner och å andra sidan lokala aktörer om hur det faktiska antalet vargar som finns i Norge⁵⁶. Jag har granskat vilka argument som kommer till uttryck gällande hur många rovdjur som finns, men även hur många rovdjur som bör finnas, samt i vilken utsträckning de olika perspektiven framställs i medierna.

4.3.1 Dalarnas medier

I Dalarna uttryckte 5 % av artiklarna att antalet rovdjur i Sverige är fler än forskare och myndigheter tror eller att rovdjuren bör vara färre. Jägare uttryckte att de var helt säkra på att lodjuren var fler än forskarna trodde och att de deltog i årets inventering av rovdjuren endast pga. att de vill bevisa att lodjuren verkligen är så många som de tror. Det påpekades även att jägarna hela tiden hävdade att björnarna varit fler än forskarna trott, och att forskarna nu kommit fram till att det stämde och att jägarna haft rätt.

I 11,5 % av artiklarna refererades offentliga uppgifter gällande antalet rovdjur som finns, eller så uttrycktes stöd för riksdagsmålen för antal rovdjur. Flera av artiklarna handlade om FjällMistras undersökning om attityder mot rovdjurspolitiken

och -förvaltning.

4.3.2 Stockholms medier

Under den undersökta perioden debatterades förekomsten av lodjur i Uppland i Stockholms medier. En konflikt om antalet lodjur som finns i Uppland förekom mellan en forskare och naturvårdsverket samt länsstyrelsen. Forskaren slog larm om att lodjuren i Uppland höll på att bli så många att om de inte vandrar ner till Götaland måste skydds jakt tillåtas. Detta argument framfördes i ca 18 % av artiklarna. Lika många gånger uttalade sig länsstyrelsen om att lodjuren visserligen inte kan bli så många fler i Uppland, men att det finns ännu ställen de kan sprida sig till och att konflikterna uppstår i förhållande till jägarna. "Rådjur och lo ökar och minskar själva i ett naturligt samspel", menade länsstyrelsen. Naturvårdsverket uttryckte att "Det kan inte bli tal om skydds jakt på lo utanför renskötselområdet. Stammen har inte nått riksdagens nationella minimimål och på flera håll inte ökar längre". Här kan man tyda en kunskapskonflikt, men denna gång mellan vetenskap och myndighet och inte mellan vetenskap och lokal kunskap.

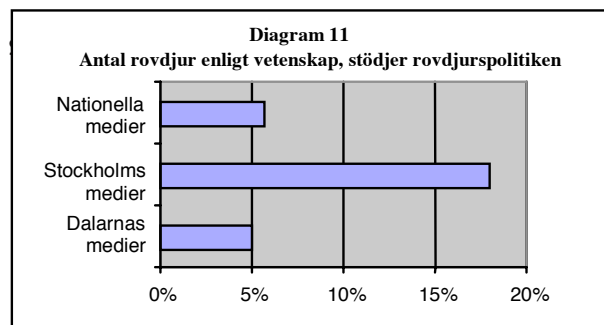
Antalet andra rovdjur debatterades inte alls. En orsak till detta kan tänkas vara att det inte finns andra rovdjur än lodjur i länet.

4.3.3 Nationella medier

I de nationella medierna uttrycktes att människor är mot att rovdjuren ska vara så många i 4,5 % av artiklarna, medan 5,7 % uttryckte att människor är positiva till att rovdjuren ska bli fler. Några artiklar informerade om antalet rovdjur som finns enligt forskare och myndigheter.

En gång uttryckte en same ett påstående som är mot den konventionella uppfattningen att alla samer eller renägare skulle vara emot rovdjur. "En majoritet av samer vill ha rovdjur, därför att i samisk tradition är vi släkt med alla djur och speciellt sådana rovdjur som björnen och vargen. Björnen är samernas "maddo" eller förfäder, alltså man säger i traditionen att alla samer härstammar från björnen. Vargen, om vargen säger man att vargen är människans närmaste släkting. Det är ju ganska förstället faktiskt, varg och människa har mycket gemensamt".

I en annan artikel argumenterade en person från Riksföreningen för Hänsynsfull jakt mot "rovdjurshatarnas" resonemang: "Ett par år sedan varnade bl.a. Jägarförbundet för att om vi inte börjar jaga varg nu då kommer det att bli en exponentiell ökning, alltså kurvan kommer att gå rakt upp och att det kommer att vara 500 inom bara något år och det kommer att bli svårt sedan att kunna begränsa stammen. Men så har det inte blivit, utan det har gått väldigt långsamt. Och många flockar har helt försvunnit i Dalarna".

Fotnot

⁵⁵ Lafferty & Meadowcroft 1996:4ff

⁵⁶ Skogen & Haaland, 2001: 26ff

är så intresserade av hur många rovdjur det finns eller bör finnas. Endast lodjuret fick uppmärksamhet, vilket kan bero på att det finns lodjur i Stockholm. Däremot framkommer det i såväl Dalarnas som de nationella medierna att det finns en kunskapskonflikt om antal vargar som finns eller som bör finnas.

4.4 Kunskap om relationer mellan olika politiska nivåer

Ytterligare en svårighet med att förena demokrati och miljö är att miljöproblem kännetecknas ofta av komplexa geografiska mönster av orsak och påverkan, vilket väcker frågor om relationer mellan olika politiska nivåer. Lokala, regionala och nationella styren kan komma i konflikt med varandra, eftersom alla lokalsamhällen inte accepterar konsekvenserna av politik som hela landets befolkning kollektivt skriver under⁵⁷. Skogen och Haaland visade att det i norska Östfold finns en känsla av maktlöshet och misstro förknippad till vargfrågan⁵⁸. Jag har granskat vilka argument som kommer till uttryck gällande relationen mellan olika politiska nivåer, samt i vilken utsträckning de olika perspektiven framställs i medierna.

4.4.1 Dalarnas medier

Ungefär 5 % av artiklarna i Dalarna tog upp relationen mellan olika politiska nivåer utifrån ett kritiskt perspektiv. Argument som framfördes var att glesbygden utarmas och förtrycks, att rovdjurspolitiken är ett demokratiskt dilemma eftersom beslutsfattarna inte lyssnar på lokalbefolkningen och Naturvårdsverket använder sig av "översittarfasoner". Andra argument var att regeringskansliet och myndigheterna hade dålig kunskap om rovdjuren och att myndigheterna är ointresserade av att ta tillvara på den lokala expertis som finns om rovdjur. Dessa åsikter uttrycks i framför allt insändarna

Endast 1 % av artiklarna uttryckte att de flesta är nöjda med hur myndigheter sköter sig, och det i samband med presentation av FjällMistras attitydundersökning som kommer fram till att de flesta anser att Naturvårdsverket även i fortsättningen ska ha ansvar för förvaltningen av rovdjurspolitiken.

4.4.2 Stockholms medier

Medierna i Stockholm rapporterade inte en enda gång om någon konflikt mellan olika politiska nivåer, dvs. att människor i rovdjurstäta områden skulle vara missnöjda med rovdjurspolitiken.

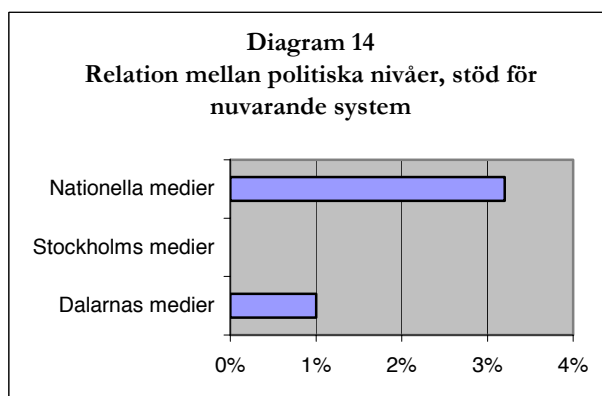
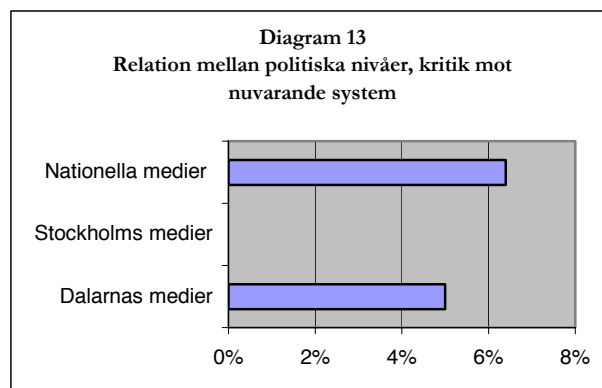
4.4.3 Nationella medier

Relation mellan politiska nivåer ur en kritisk synvinkel uppmärksammades i ca 6,5 % av artiklarna. Argument som framfördes var att "stadsbor inte ska bestämma hur många björnar och vargar vi ska ha", "man ska inte sitta i Stockholm och bestämma saker som vi ändå inte kommer att följa", och "Debatten har blivit vulgär och skapar spänningar mellan landsbygd och stad men även lokalt på landsbygden (...) Lagar och förordningar måste upplevas som rättfärdiga om de ska ha avsedd verkan". "Först när det finns vargflockar på Lidingö, i Sollentuna eller i utkanterna av Täby kan vi närma oss något som påminner om en aktiv rovdjursförvaltning", "Oslo (precis som Stockholm) är rätta platsen om man vill bilda sig en uppfattning om vilda djur och hur de uppför sig!"

En same uttryckte sig ha blivit illa behandlad i en jaktbrottsutredning: "jag tycker att det är så hör vi blir bemötta av svenska statens förlängda armar, polisen, länsstyrelsen och Naturvårdsverket". En annan same uttryckte "I grund och botten handlar det om Storsveriges attityd mot det samiska samhället".

Ca 3 % av artiklarna uttryckte stöd för nuvarande system. Miljöministern belyste att Sverige har förbundit sig till internationella konventioner: "Vi har varit väldigt nära att få på oss en anmälan från i EG-kommissionen, så att här måste vi, menar jag, luta oss mot den bedömningen att vi ska hålla den bevarandestatus som

är gynnsam för lo och där med har det ännu inte funnits utrymme igen (för skydds jakt, min anm.)".

Sammanfattningsvis kan man slå fast att medierna i Stockholm inte ger frågan om relationer mellan olika politiska nivåer någon uppmärksamhet. Det kan tänkas innebära att stockholmarna inte får information om det missnöje och känsla av maktlöshet hos en del lokala aktörer har i till exempel Dalarna. En del aktörer i Dalarnas medier och i de nationella medierna verkar uppleva att de som fattat besluten inte tar hänsyn till lokal kunskap och har bristande kunskaper om rovdjuren.

4.5 Kunskap om rovdjurens farlighet för människor

Underskott av kunskap om rovdjurens beteende kan innebära att det uppstår oenighet om hur de egentligen beter sig, exempelvis när de kommer i kontakt med människor. Enligt Skogen och Haaland finns det en kunskapskonflikt mellan vetenskaplig och lokal kunskap gällande vargens farlighet för människan i Östfold⁵⁹. Jag har granskat vilka kunskaper som kommer till uttryck gällande rovdjurens samt i vilken utsträckning de olika kunskaperna framställs i medierna.

4.5.1 Dalarnas medier

I Dalarnas medier fanns en debatt om rovdjurens farlighet, dock en begränsad sådan. Ca 4 % av artiklarna påstod att rovdjuren är farliga och hänvisade till rysk forskning eller pressklipp från Indien och Turkiet som säger att vargen dödat människor. Lite färre än så, 3 %, hävdade tvärtom att rovdjuren inte är farliga mot människan.

Fotnot

⁵⁷ Lafferty & Meadowcroft, 1996: 4ff

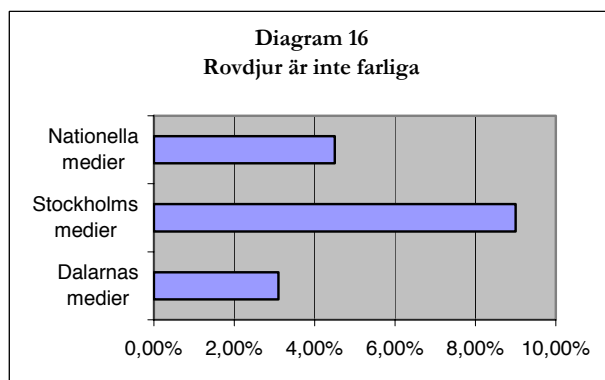
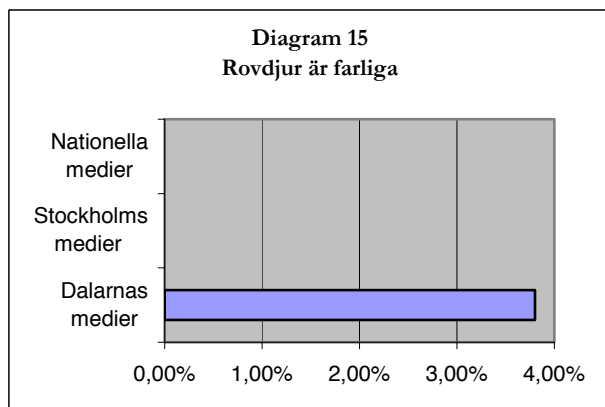
⁵⁸ Skogen & Haaland 2001: 26ff

⁵⁹ Skogen & Haaland 2001:26ff

En myndighetsperson manade till bättre dialog om rovdjuren och menade att vargen varken är farlig eller helt ofarlig.

4.5.2 Stockholms medier

I Stockholm framkom ingen kunskapskonflikt om rovdjurens farlighet i medierna. Frågan togs upp en enda insändare (9 % av materialet) som ansåg att man måste acceptera rovdjurens eventuella farlighet om man valt att bo nära vildmarken. Om man inte gör det ska man flytta till staden, menade insändaren. Under den undersökta perioden gav Stockholmsmedierna således inte någon kunskap om rovdjuren är farliga eller inte farliga för människan.

4.5.3 Nationella medier

I de nationella medierna framfördes endast att vargen inte är farlig för människor⁶⁰. Argument som uttrycktes var exempelvis: "Vargar äter inte människor", "I Rumänien är folk inte rädda för vargen trots att det finns så många och det finns många intill städerna", "Obegripligt att vuxna människor kan vara rädda för varg", "Det har sällan hänt i världen att människor blir attackerade av vargar. Det har hänt, men så otroligt lite. Människor ska inte vara rädda, det är helt klart".

Sammanfattningsvis pågick det ingen omfattande debatt om rovdjurens farlighet i medierna. Endast i Dalarna framfördes att rovdjur är farliga, medan de nationella medierna och Stockholms medier inte tog upp denna aspekt.

4.6 Kunskap om rovdjurens betydelse för miljön

Bevarandet av rovdjuren är en del av miljöpolitiken, syftet är att bevara den biologiska mångfalden. Vetenskaplig kunskap visar att rovdjuren har en betydelsefull roll i ekosystemen eftersom de är toppredatorer, och om rovdjuren skulle utrotas skulle många andra arter också kunna påverkas negativt av det. Att bevisa exakt hur många rovdjur som behövs för att rovdjursstammarna ska vara så livskraftiga att de inte utrotas är dock inte möjligt.

För att förstå och acceptera rovdjurspolitiken är det viktigt att förstå syftet med varför vi ska ha livskraftiga stammar. Eftersom rovdjurens roll för den biologiska mångfalden är så central för den förda politiken har jag även valt att studera huruvida medierna ger någon kunskap om detta.

4.6.1 Dalarnas medier

Genomgången av mediernas rapportering om rovdjuren i Dalarna visar att det finns en debatt om rovdjurens roll för miljön eller den biologiska mångfalden. Ca 4,5 % av artiklarna var positiva till rovdjuren och framförde argument som att vargen behövs i ekosystemet, vargen är extremt genetiskt värdefull, vargen är en naturlig del av faunan, samt att vår fauna tål rovdjur.

Knappt 2 % av artiklarna i Dalarna menade att det inte behövs så många förnyringar av rovdjuren för att få livskraftiga rovdjursstammar, eller att det inte finns biotoper eller förutsättningar som behövs för att hysa den vargstam som forskarna vill ha.

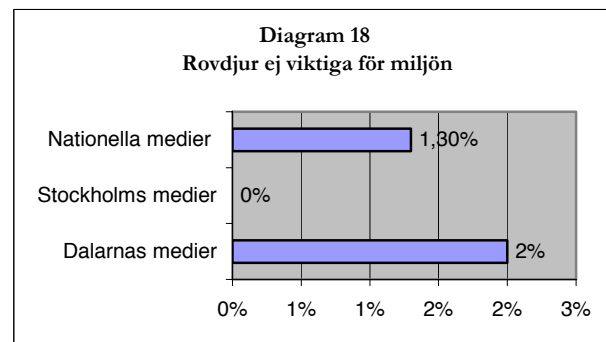
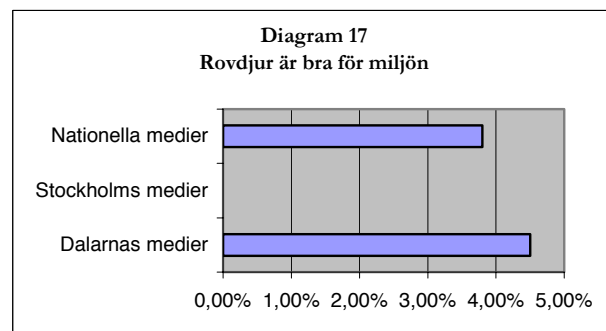
4.6.2 Stockholms medier

Den diskussion om rovdjurens nytta för den biologiska mångfalden som vi kunde i se i Dalarna togs inte upp i Stockholms medier under den undersökta perioden.

4.6.3 Nationella medier

I ca 4 % av artiklarna uttrycktes att rovdjuren är en naturlig del av miljön och ska få finnas. "Vargen behövs i Mellansverige som har delvis stora problem med vildsvin, som är svårjagade och vars enda naturliga fiende är vargen", och "Det sägs inte finnas lämpliga biotoper för varg där (i Mellansverige, min anm.), vilket låter lite märkligt med tanke på att älg verkar trivas bra i dessa områden och det brukar ju höra ihop".

Drygt 1 % av artiklarna uttryckte skepticism: "Är ni säkra på att rovdjursexpansion efter praktiserad modell verkligen leder till biologisk mångfald i balans?" och "Vi har inte den biotopen att vi har plats för varg här, de ska vara i de stora skogarna. Här är de ju i byarna och i fåbodarna".

Fotnot

⁶⁰ Men det togs upp 3,8 % att människor upplevde obehag eller rädsla pga. rovdjur.

Sammanfattningsvis ger medierna mycket lite kunskap om rovdjuren utifrån miljöaspekter. Det framkommer att det förekommer en konflikt om rovdjurens betydelse för miljön, men medierna bidrar inte till att belysa hur det egentligen förhåller sig. Det kan anses vara något häpnadsväckande med tanke på att miljön har en så central betydelse för rovdjurspolitiken. Varför miljöfrågor inte belyses mer i rovdjursnyheterna kan diskuteras. En orsak torde vara att bevarandet av biologisk mångfald inte har något högt nyhetsvärde och att denna fråga saknar de ingredienser som journalisterna anser vara nödvändiga för att skapa en nyhet. Förlusten av biologisk mångfald är en långsam och komplex process vars effekter är okända och syns först långt i framtiden. Medierna är däremot mer intresserade av att "sensationella" nyheter, vilket leder till att rovdjurnyheter oftast framställs snarare som ett socialt drama (konflikter), sensation (observation av rovdjur) eller som risker (rovdjurens farlighet).

4.7 Komplexa tidsskalor

För att förstå miljöpolitiska åtgärder är det av vikt att begripa att det kan ta lång tid innan åtgärderna ger effekt. Endast en enda nyhet lyfte fram ett tidsperspektiv, nämligen den forskningsrapport där forskare påpekade att vargarna sannolikt utrotas först om 50 år av inavel, om inget görs innan dess.

En viktig svårighet med att förena miljöskydd och demokrati är att det kan vara svårt för politiker att försvara åtgärder som inte ger effekt på väldigt lång tid, när den "politiska cykeln" är endast 4-5 år⁶¹. Dessvärre var det inte några politiker som ens försökte försvara rovdjurspolitiken i medierna. Som framgick i min kvantitativa innehållsanalys kom politiker till tals endast i 4 % av materialet. Miljöminister Lena Sommestad var den enda person som i artiklarna uttryckte klart och tydligt stöd för den förda rovdjurspolitiken. Göran Greider från Dala Demokraten kritiserade en gång kraftigt det faktum att politiker inte försvarar rovdjurspolitiken. "De stora befolkningsskikt som trots allt är positiva till större rovdjursstammar får aldrig stöd uppifrån. (...) När media skriver om frågan är det på sin höjd naturvänner som yttrar sig positivt om vargen, inte ledande kommunpolitiker, de håller tyst".

En orsak till att medierna inte framställer rovdjursfrågan utifrån komplexa tidsskalor kan vara att det enligt mediernas speciella logik är viktigt att förpacka innehållet i nyheterna så att det passar mottagarens givna tolkningsmönster. Nyhetsrapporteringen om rovdjur präglas därför av igenkännbarhet, och handlar om konkreta händelser i ens närområde i nutiden. I debatten och diskussionen om rovdjur torde det dock finnas ett utrymme för förklaringar med längre tidsperspektiv, men sådana framkommer inte i de undersökta artiklarna.

Fotnot

⁶¹ Lafferty & Meadowcroft, 1996:6f

Slutsats 5

Mitt syfte med denna undersökning har varit att analysera och problematisera mediernas roll för människors kunskap om miljöpolitik – i detta fall rovdjurspolitik – samt dess eventuella implikationer på demokratins funktions sätt. Nedan redovisas mina huvudsakliga slutsatser av undersökningen.

- **Rovdjurspolitiken framställs inte som en miljöfråga**

Eftersom bevarandet av den biologiska mångfalden är ett centralt syfte för att öka antalet rovdjur är det viktigt att medborgarna har kunskap om rovdjurens betydelse för miljön för att kunna förstå och acceptera rovdjurspolitiken. I Stockholm gav medierna emellertid ingen sådan kunskap. I Dalarnas medier och i de nationella medierna pågick en mycket begränsad debatt om rovdjuren ur miljösynpunkt huvudsakligen på insändarsidorna. Medierna rapporterar mycket om rovdjur, men enligt mediernas logik är det mer intressant att belysa rovdjursfrågan som ett "socialt drama" än som en miljöfråga. Mediernas rapportering om rovdjur belyser således inte att rovdjurspolitiken är miljöpolitik, eller att bevarandet av rovdjur är en miljöfråga. Detta är problematiskt ur demokratysynpunkt, eftersom det kan framstå som otydligt varför rovdjursstammarna egentligen ska bevaras.

Då medierna är medborgarnas huvudsakliga kunskapskälla om politik kan den bristfälliga rapporteringen om rovdjur ur miljösynpunkt bidra till att rovdjurspolitiken inte uppfattas som legitim, vilket har implikationer på demokratin. Miljöproblem är ofta så komplexa att det kan vara svårt att förmedla miljöbeslut till allmänheten utan expertkunskaper eller egen erfarenhet av rovdjur. Medierna skulle kunna bidra till att förse medborgarna med sådan information så att de fritt och självständigt kunde ta ställning i rovdjursfrågan. I nuläget tycks miljöinformationen emellertid lysa med sin frånvaro, vilket gör att mediernas information om rovdjur är snedvriden, och att medborgarna inte kan bilda sig rättvis uppfattning om rovdjursfrågan genom sin huvudsakliga kunskapskälla om politik.

- **Rovdjur framställs negativt i Dalarnas medier**

All politik som är formulerad för att påverka ett miljöproblem har en kostnad, och kostnaderna ska alltid bäras av någon, medan vinsten av en bättre miljö ofta kommer alla till del åtminstone i ett långsiktigt perspektiv. De undersökta artiklarna i Dalarnas och Stockholms län ger skiftande kunskap om rovdjur som kostnad och vinst. Hela 40 % av rovdjursrapporteringen i Dalarna ger kunskap om att rovdjur är en kostnad för människor, jämfört med 1 % om att rovdjur är en vinst. Det gör att den övergripande kunskapen om rovdjuren som medierna i Dalarna ger är att rovdjur är en kostnad. De nationella medierna ger också mer kunskap om rovdjur som kostnad än vinst, vilket gör att människorna som bor i Dalarna inte får någon motbild till den negativa framställningen om rovdjur som ges i Dalarna. I Stockholm däremot ger medierna kunskap om rovdjur som kostnad och vinst i lika stor utsträckning (18 %). Vidare rapporterade Stockholms medier inte en enda gång om den kostnad av rovdjuren som dominerade i Dalarna, nämligen att rovdjuren river jägarnas hundar och boskapsägarnas tamdjur.

Mediernas kunskapsframställning om rovdjuren kan således öka avståndet mellan hur människor i Stockholm och i Dalarna uppfattar rovdjurspolitiken som en vinst eller som kostnad för dem. Dalarnas medier framställer rovdjur i stor utsträckning

som bovar som river oskyldiga djur, och på så vis kan medierna bidra till att rovdjurspolitiken framstår som illegitim. Således är risken stor att medierna bidrar till att skapa känslor av missnöje och maktlöshet i det demokratiska systemet.

- **Uttryck för politiskt missnöje i landet speglas ej i Stockholms medier**

Rovdjursdebatten speglar ofta att det finns ett missnöje över att beslut fattas över människors huvuden. I Dalarnas medier och i de nationella medierna framkom att det finns en stor frustration och ilska hos en del människor om att "Stureplans-experten" från Stockholm tror sig veta bäst om rovdjuren och besluta över lokalbefolkningens huvuden. Kritiken som riktades mot myndigheter och beslutsfattare var väldigt skarp. Rapporteringen om Fjällmistras attitydundersökning som presenterades under den undersökta tidsperioden och som visar att de allra flesta trots allt är nöjda med den nuvarande förvaltningen var i princip det enda positiva som framkom om den nuvarande förvaltningen.

Stockholms medier belyste dock inte alls detta missnöje som finns ute i landet. Följaktligen gav medierna i Stockholm och Dalarna olika kunskap om relationen mellan Stockholm och de områden där rovdjuren finns, och stockholmarna fick inte ta del av kunskap om att det finns ett stort missnöje hos en del människor. Detta kan tänkas öka avståndet gentemot rovdjurspolitiken mellan Stockholm och Dalarna.

- **I Stockholm ges en ensidigt positiv bild av rovdjurspolitikens åtgärder**

I Stockholms medier innehöll hela 82 % av artiklarna kunskap om möjliga åtgärder mot problem med rovdjur, som låg i linje med den nuvarande rovdjurspolitiken. Således framstår det som att de undersökta Stockholmsmedierna ger en ensidigt positiv bild av rovdjurspolitiken. Som kontrast innehöll däremot en femtedel av artiklarna i Dalarna kunskap om åtgärder som innebar att rovdjur skulle skjutas, tvärt emot rovdjurspolitikens målsättningar, medan endast en tiondel talade om åtgärder som låg i linje med rovdjurspolitiken. De nationella medierna gav en lite mer nyanserad bild av möjliga åtgärder, men tvärt emot Dalarna, framställdes mest åtgärder i enlighet med rovdjurspolitiken och något färre kritiska åtgärder.

I Stockholm bidrar mediernas framställning således till att öka legitimiteten för rovdjurspolitiken, samtidigt som den även sannolikt minskar förståelsen för varför människor i rovdjur-stäta områden vill minska antalet rovdjur. Detta om något kan bidra till att det inte bara finns "en klyfta" mellan den kunskap om rovdjur som människor i Dalarna och Stockholm fick under den undersökta perioden, utan att det snarare utgör "en avgrund".

- **Rovdjursfrågan blir oftast en lokal, sensationell nyhet – och handlar om vargen**

Där det finns rovdjur skrivs det mest om rovdjur, och tvärtom, och således tycks kulturell närhet spela roll för att en rovdjursfråga ska bli en nyhet. Vidare tycktes medierna gärna använda sig av personifiering, exempelvis när de rapporterar om att rovdjur dödat en jägares hund. Rovdjursnyheter som är sensationella, dvs. ovanliga, oväntade händelser med ökand utgång, är tämligen vanliga. De händelser som det skrevs mest om i Sverige, vargarna i Ringvattnet och Pessinki, kännetecknades i stora drag av dessa egenskaper. Vidare innehöll majoriteten av rovdjursnyheterna även inslag av konflikt. Undersökningen verkar således bekräfta tidigare forskning om att medierna

rapporterar om miljö utifrån faktorer som identifikation och sensation. Vargen, som sannolikt är det mest hatade och älskade djuret, och således mest intressant att rapportera om, får därmed majoriteten av utrymmet i medierna. Vargen är fortfarande de rovdjur som det finns minst av i Sverige då antalet vargar uppgår endast till ett drygt hundratal. Den smått överdrivna uppmärksamhet som vargen får i medierna kan emellertid skapa en känsla av att vargarna är fler än de är i verkligheten, vilket ökar människors rädsla och oro. I synnerhet i områden där det finns varg blir människor rädda, och då har de inte mycket förståelse för varför antalet rovdjur (som redan är högt ska bli ännu högre. Istället för att uppmärksamma vargen i så hög utsträckning skulle medierna kunna bidra till att öka kunskapen om exempelvis järven, som är det minst kända rovdjuret.

- **Kunskapskonflikt om rovdjurens antal eller farlighet framkommer ej i Stockholm**

I Dalarna och i de nationella medierna framkom det en tämligen tydlig kunskapskonflikt om det antal rovdjur som finns och bör finnas, samt om rovdjurens farlighet, även om detta framkom i begränsad utsträckning. Medierna i Stockholm gav emellertid väldigt begränsad kunskap om rovdjurens antal eller farlighet. Endast lodjurets utbredning i Upplands belystes något, medan rovdjurens eventuella farlighet inte belystes alls. Således fick människor i Stockholm och Dalarna olika kunskap om rovdjurens antal och farlighet. Det kan också tänkas ha implikationer på demokratin.

Om de som bor i Stockholms län, cirka 2 miljoner människor, inte får ta del av debatten om att rovdjuren kanske är fler än myndigheterna tror, och att de dessutom borde vara färre, får stockholmarna uppenbarligen en annorlunda verklighetsbild av rovdjursfrågan än de som bor i Dalarna.

Resultatet av undersökningen bekräftar i stor utsträckning Lafferty och Meadowcrofts teori, eftersom den visar på svårigheterna att förena demokrati och miljö. Mediernas roll i genomförandet av rovdjurspolitik kan ifrågasättas ur ett demokratiperspektiv, dels pga. att medierna ofta utesluter miljöperspektivet, dels för att medierna framställer rovdjursfrågan på vitt skilda sätt på olika orter, i detta fall Stockholm och Dalarna. Det är nästan som att dessa två län utgör två skilda världar, vilket försvårar genomförandet av en sammanhållen rovdjurspolitik.

Om rovdjurspolitiken lyckas med att öka rovdjursstammarna kommer det att innebära att rovdjur nyetableras i ännu fler län. Därmed är det sannolikt att fler konflikter väntar i dessa län. Här skulle de regionala rovdjurgrupper som bildats kunna spela en viktig roll dels för att föra ned besluten närmare människor, genom att till exempel skapa lokalt anpassade förvaltningsplaner, i den mån det är möjligt. Allt för att bygga en bro mellan de två skilda världar som nu tycks finnas. Mediernas roll i detta skulle kunna vara att öka demokratins kvalitet genom att förse medborgarna med sådan information att de fritt och självständigt kan ta ställning till rovdjurspolitiken. Rent konkret borde det innebära att miljöperspektivet belyses i betydligt högre utsträckning.

Källförteckning

- Ericsson, G – Heberlein, T, 2002. *Attityder till varg och varg-jakt*. SLU, University of Wisconsin-Madison. Umeå.
- Ericsson, G – Sandström, C, 2005. *Delrapport om svenskars inställning till rovdjurspolitik och -förvaltning*. FjällMistrarapport nr: 10. Umeå universitet, SLU Umeå/FjällMistra.
- Esaiasson, P – Gilljam, M – Oscarsson, H – Wängnerud, L, 2004. *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Andra upplagan. Norstedts Juridik AB, Stockholm.
- FjällMistra, Internet, www-fjallmistra.slu.se, 2005-05-15
- Jarlbro, Gunilla, 2001. *Forskning om miljö och massmedier. En forskningsöversikt*. Media and communications studies, Lunds universitet
- Lafferty, William M – Meadowcroft, James, (eds.), 1996. *Democracy and the environment*. Problems and prospects
- Naturvårdsverket, Internet, www.naturvardsverket.se, 2005-02-30
- Nord, Lars, 2003. *Dagstidningarna och demokratin*. Tidningsutgivarna. Stockholm.
- Observer, Internet, www.observer.se, 2005-03-25
- Persson, J – Zachrisson, A – Sandström, C – Ericsson, G, 2004. *Lokal förvaltning av stora rovdjur. En kunskapssammanställning*. FjällMistrarapport nr: 3. Institutionen för skoglig zoologi, SLU Umeå,
- Institutionen för statsvetenskap, Umeå universitet.
- Regeringens proposition, Sammanhållen rovdjurspolitik, prop. 2000/01:57
- Rovdjurscentret de 5 stora, Internet, www.de5stora.com, 2005-04-30
- Skogen, K – Haaland, H, 2001. *En ulvehistorie fra Østfold. Samarbeid og konflikter mellom forvaltning, forskning og lokalbefolkning*. NINA Fagrapport 52. Norsk institutt for Naturforskning.

Bilaga 1. Metod och material

1. Material

Mitt empiriska material för att svara på mina frågeställningar är 828 artiklar⁶² som medieobservationsföretaget Observer tagit fram på omvärldskunskap för sina beställare⁶³. FjällMistra är ett forskningsprogram som berör verksamhet i 15 fjällkommuner beställning av forskningsprojektet FjällMistra. Observer är världsledande inom omvärldsbevakning och inhämtar och strukturerar. Programmets målsättning är att ge ett vetenskapligt underlag för effektiv anpassning av olika naturresursanvändningar till varandra och till miljön⁶⁴.

Materialet innehåller alla artiklar från samtliga medier i Sverige under perioden 050122-050223, som nämner orden rovdjur, varg, björn, lo, järv och FjällMistra. Observer anger att antalet artiklar som ingår i materialet är 650, men eftersom ett uppslag i media kan innehålla fler än en artikel så är det sammanlagda antalet artiklar som jag utgår ifrån 828 stycken. Ur materialet har 12 artiklar uteslutits eftersom de handlade om andra rovdjur, t ex. säl, iller, lejon etc.

2. Kvantitativ innehållsanalys

För att analysera artiklarna genomför jag en kvantitativ innehållsanalys, som är en teknik som ofta används inom politisk kommunikationsforskning som finns inom såväl statsvetenskap som medie- och kommunikationsvetenskap.

Kvantitativ innehållsanalys är ett mycket användbart verktyg för att få svar på frågor om förekomsten av olika typer av innehållsliga kategorier i ett material. Det kan handla om hur ofta eller hur frekvent olika kategorier förekommer, och om hur stort utrymme i tid och rum olika kategorier får. Fokuseringen på frekvenser och utrymme vid kvantitativ innehållsanalys innebär att man ägnar sig till stor del åt mekaniskt räknande av olika innehållskategorier. De innehållsliga enheterna måste dock först tolkas kvalitativt för att det ska vara möjligt att placera dem i rätt kategori där de senare ska räknas⁶⁵.

Databearbetningen av materialet har i ett första led genomförts i samarbete med Sara Thunmarker, som använder samma material för sin D-uppsats i statsvetenskap, för att underlätta en gemensam definition av variablerna. I ett andra led har vi delat upp materialet mellan oss och genomfört kodningen självständigt.

Mina analysenheter är de 828 artiklarna. Jag och Sara Thunmarker bestämde vilka egenskaper eller variabler vi ville analysera hos analysenheterna, samt vilka värden som dessa variabler skulle ha. Dessa antecknades i en kodbok, som jag använde mig av i det praktiska arbetet. Informationen lagrades i en datamatrix och samlades i ett excelark.

Vi sökte efter innehållsliga variabler, som kan antas förklara eventuella variationer i materialet. De femton variablerna redovisas i tabell 1. Av dessa variabler har jag valt att inte använda nr 5, 6, 11 och 12.

För att genomföra en kvantitativ innehållsanalys måste det finnas klara tolkningsregler för hur innehållet i artiklarna ska klassificeras. Vid tveksamma fall bör det finnas regler att luta sig mot. De variabler som jag använder och som behöver tolkas är konfliktdimension, vem som uttalar sig, samt pro/contra.

Tabell 1. Variabler i databearbetningen

Nr	Variabel
1	Rubrik
2	Datum
3	Län
4	Medienamn
5	Utgivningsort
6	Politisk färg
7	Typ av media
8	Distributionsnivå
9	Typ av material
10	Rovdjur
11	FjällMistra
12	Observation
13	Konfliktdimension
14	Pro/contra
15	Vem uttalar sig

• Definition av konfliktdimension: det diskuteras någon slags problematik, aktörer uttrycker kritik, missnöje eller uppgivenhet över förekomst, förvaltning av eller politik om rovdjur.

• Definition av Pro/Contra: För att definiera om en artikel i huvudsak är för eller mot rovdjurspolitik och -förvaltning eller om en artikel skildrar flera sidor och sedermera belyser flera sidor av debatten i frågan har vi använt oss av värdena "pro", "contra", samt "pro och contra". Definitionen av vissa artiklar har känts självklar, om de enbart skildrar ett positivt eller negativt perspektiv. Tolkning krävs om en artikel exempelvis är till synes neutral. Vi har valt att tolka en sådan artikel på följande vis: om en myndighetsperson förklarar ett skeende, och artikeln i övrigt är informativ/neutral och klarlägger den faktiska händelsen, har artikeln definierats som pro, eftersom myndighetspersonerna ska företräda den gällande rovdjurspolitiken. Huvudbudskapet som förmedlas har i förekommande fall tolkats som övergripande positivt. Artiklar där myndighetspersoner kan komma till tals, med kommentarer till det inträffade, men där huvudbudskapet ändå är övergripande negativt, har vi tolkat som contra. Definitionen av "pro och contra" är: artikeln innehåller substans som kan tolkas vara förespråkande både för och mot den förda rovdjurspolitiken. Tolkningen inkluderar inte att de olika parterna får uttrycka sig i samma utsträckning, det räcker exempelvis att en av sidorna får inkomma med argument och försvar mot den kritik som anförs av den andra parten i debatten. Då vi definierat en artikel som "ej uttalat" i pro/contradiskussion handlar det om att vi inte kunna skönja något ställningstagande för eller mot rovdjurspolitiken. Ofta handlar det om rena informationshändelser.

• Definition av vem som får komma till tals: Vilka aktörer som får uttrycka sin åsikt i medierna. Kan även innebära att en aktör refereras, om referatet är avgörande för artikelns budskap.

Jag och Sara Thunmarker har även genomfört ett reliabilitetstest på materialet, som är en slags betygssättning på undersökningens kvalitet och noggrannhet. Reliabilitet innebär frånvaro av slumpmässiga eller osystematiska fel. Bristande reliabilitet orsakas i första hand genom slump- och slarvfel under datainsamlingen och den efterföljande databearbetningen⁶⁶. Då datainsamlingen

Fotnot

⁶² Hädanefter används "artikel" för såväl tidningsartiklar som utskrifter från nyheter i TV och radio.

⁶³ Observer, Internet, www.observer.se, 2005-03-25

⁶⁴ FjällMistra, Internet, www-fjallmistra.slu.se, 2005-05-15

⁶⁵ Esaisson et al, 2004:219ff

⁶⁶ Esaisson et al, 2004:231 f

genomförts av Observer kan jag inte säga något om dess reliabilitet, den måste förutsättas vara mycket god. I databearbetningen skulle trötthet, stress, ouppmärksamhet och skrivfel kunna orsaka felaktigheter. För att kontrollera reliabiliteten har jag och Sara Thunmarker genomfört ett reliabilitetstest. Det har genomförts genom en del av det kodade materialet som en person genomfört lämnats över till den andra för omkodning.

Resultat av reliabilitetstest

Variabel	Antal undersökta variabler	Antal fel	Reliabilitet
Rubrik	50	0	100 %
Datum	50	0	100 %
Län	50	0	100 %
Medienamn	50	0	100 %
Utgivningsort	50	0	100 %
Politisk färg	50	0	100 %
Typ av media	50	0	100 %
Distributionsnivå	50	0	100 %
Rovdjur	50	0	100 %
FjällMistra	50	0	100 %
Observation	50	2	96 %
Konfliktdimension	50	0	100 %
Pro/contra	50	3	94 %
Vem uttalar sig	50	4	92 %

Som resultatet av reliabilitetstestet visar är misstolkning sällsynt för vissa variabler, något som återspeglar sig i att flera av variablerna har 100 % reliabilitet. Variabler där kodaren i princip aldrig kan göra fel, exempelvis då det gäller att skilja mellan olika dagstidningar, bör uppvisa reliabilitetssiffror i närheten av 100 %. När det gäller variabler med ett större inslag av bedömning, t.ex. variabeln pro/contra, måste man däremot ofta nöja sig med lägre siffror. Som tabellen visar är reliabiliteten för sådana variabler lägre. Trots detta kan vår test visa att reliabiliteten av materialet är hög. I det omkodade materialet uppvisades inga skillnader i tolkningen av en existerande konfliktdimension, men det bör påpekas att detta är en tolkningsvariabel. Även om det undersökta materialet visade 100 % reliabilitet kan det tänkas att det vid en genomgång av ett annat slumpmässigt urval kunnat få en något lägre reliabilitet. I de fall där variablerna inte varit överensstämmande har vi tagit fram de variabler som kodats olika och gemensamt bestämt vad som är den rätta kodningen. Ändringarna har sedan införts i matrisen. När vi gått igenom allt material, gjort reliabilitetskontrollen och datamängden var i analysfärdigt skick, började vi examinera det och sammanställa resultatet.

3. Kvalitativ textanalys

Efter att jag gjort den kvantitativa innehållsanalysen har jag, utifrån dess resultat, gjort ett urval av artiklar som jag studerat med djupgående för att få svar på frågeställningarna. Jag har valt att göra en kvalitativ textanalys av artiklarna i medierna i Dalarnas och Stockholms län, samt i de nationella medierna. Kvalitativ textanalys har som syfte att fånga helheten, det centrala i artiklarna för att komma närmare svaren på mina frågeställningar⁶⁷.

Antalet artiklar ur Dalarnas medier är 157 stycken⁶⁸. Det finns flera motiv att välja Dalarna som studieobjekt. I den kvantitativa innehållsanalysen framkom att Dalarna är det län som under den undersökta perioden rapporterat allra flest gånger om rovdjur, hela 154 gånger i enbart dagspress. För det andra tillhör tidningarna i Dalarna de som skrivit allra flest artiklar om rovdjuren under den undersökta perioden.

Enligt FjällMistras undersökning om attityder mot rovdjurspolitik och -förvaltning framkommer betydande åsiktskillnader mellan

Sverige som helhet och Dalarna när det gäller antal rovdjur som ska få finnas i Sverige. I Dalarna finns betydande minoriteter (19-32 %) som inte ställer sig bakom de av riksdagen fastställda målen för de fyra stora rovdjuren. Störst är oppositionen mot varg och björn. I några kommuner i Dalarna finns Sveriges största motstånd mot riksdagsmålet på 200 vargar. Hela 59 % av de tillfrågade i Malung, 57 % i Älvdalen och 52 % i Orsa ansåg att målet på 200 vargar ska minskas. I Älvdalen ansåg 47 % av de tillfrågade att riksdagsmålet på 1000 björnar ska minskas⁶⁹.

Utmärkande för Dalarna är även att man även vill öka inflytandet för lokalbefolkningen och kommunerna. Det gäller även lokalt representerade ekonomiska intressen som samebyar och LRF men även jägarkåren. Stödet för den ideella naturvården är däremot något lägre i Dalarna jämfört med riksgenomsnittet. Länsborna är också något mer benägna att acceptera aktiva åtgärder som exempelvis jakt, för att komma till rätta med problemdjur jämfört med riket i övrigt. Trots att det förekommer kritik mot de av riksdagens fastställda mål för antalet rovdjur finns ett starkt stöd för såväl Naturvårdsverkets som länsstyrelsens roll som rovdjursförvaltare i Dalarna. Med anledning av det som redovisats är det intressant att undersöka vilken kunskap om rovdjuren länets medier ger⁷⁰.

Vidare har jag även valt att göra en kvalitativ textanalys på artiklarna om rovdjur i Stockholms län. Antalet artiklar jag studerat är avsevärt färre, endast 11 stycken⁷¹. Mitt motiv att välja just Stockholm som studieobjekt är att det är i Stockholm rovdjurspolitiska beslut fattas, i riksdagen och på naturvårdsverket. I Stockholms län bor också omkring 2 miljoner människor, dvs. mer än en femtedel av Sveriges befolkning. Även om många stockholmare i själva verket är inflyttade till huvudstaden från mindre orter så torde de flesta stockholmarna ändå inte ha mycket egen erfarenhet av de stora rovdjuren, vilket innebär att den kunskap som medierna ger om rovdjur kan vara avgörande för deras uppfattning om rovdjurspolitiken. Hur stockholmarna förhåller sig till rovdjurspolitiken har inte undersökts, men enligt en undersökning om attityder till varg och vargjakt i Sverige som genomförts av SLU visar att personer som växt upp i större tätorter eller städer, samt personer som nu bor i större tätorter eller städer är genomgående mer positiva till varg. En orsak kan vara att färre av dem har negativa erfarenheter av varg, och är därför mer positiva till varg⁷². Av den anledningen är det av intresse att studera vilken kunskap om rovdjuren medierna i Stockholms län ger.

De flesta svenskar tar inte del av enbart lokala och regionala medier utan även av nationella medier, t ex Rapport SVT 1, som kan förmodas ha stor makt att sprida kunskap om rovdjuren till svenskarna. För att få en mer rättvisande bild av den kunskap om rovdjur som människor i Stockholm och i Dalarna får, har även jag valt att undersöka de nationella mediernas rapportering om rovdjuren. Det kan vara intressant att jämföra hur de lokala och regionala debatterna når de nationella medierna och således även andra delar av Sverige. Antalet artiklar som jag har undersökt är 90 st.

Fotnot

⁶⁷ Esaïasson 2004:233ff

⁶⁸ Trots att vi har hanterat materialet mycket noggrant visar det sig att jag har åtta så kallade missing cases. De är emellertid så få i förhållande till det totala antalet att det inte behöver ge något större utslag i resultatet.

⁶⁹ Ericsson, Sandström, 2005:7ff

⁷⁰ Ericsson, Sandström, 2005:7

⁷¹ Trots att vi har hanterat materialet mycket noggrant visar det sig att jag har fem så kallade missing cases.

⁷² Ericsson & Heberlein, 2002:5

Bilaga 1. Metod och material

Mitt tillvägagångssätt har varit att läsa aktivt och att ställa frågor till texterna. De preciserande frågorna som ställs till texterna utgör byggstenarna i undersökningens analysredskap. Jag har ordnat texten i en tänkt argumentativ situation. Frågor som jag ställt är: Vilken kunskap ger artikeln? Vilket utrymme ges olika kunskap i artikeln? Hur skriver artikeln om rovdjur? Vilket är egentligen argumentet och i vilken debatt ingår texten? För att få förståelse för dessa frågor måste artiklarna läsas flera gånger, såväl snabbt och översiktligt som långsamt och fundersamt. Min avsikt med den kvalitativa textanalysen är att kartlägga den kunskap som skildras i medierna, och studera hur ofta olika kunskap framställs. Det konkreta tolkningsarbetet bygger vidare på eftertänksam och noggrann läsning av textmaterialet. Tolkning är en fråga som det råder mycket diskussion om i forskarvärlden, men handlar i grund och botten om att begripa och förstå vad en text säger i förhållande till den fråga som ställs⁷³. Jag har när jag läst artiklarna antecknat vilken kunskap skildras och i vilken grad.

Jag har utgått ifrån kategorier av kunskap om rovdjuren som jag har konstruerat utifrån Lafferty och Meadowcrofts teori om de fyra svårigheter som kan uppstå mellan demokrati och miljö, men har även undersökt om de svenska medierna rapporterar om några av de kunskapskonflikter som Norsk institutt for Naturforskning fann att det fanns i Östfold. Mitt förhållningssätt har dock ändå även varit öppet och om jag har upptäckt att medierna rapporterat om några andra frågor eller om några argument är återkommande men inte passar in i mina kategorier så har jag helt enkelt gjort nya kategorier. De kategorier som jag till slut hade var följande.

- Kategori 1: Jag undersökte vilken kunskap om rovdjurens antal, farlighet och betydelse för miljön medierna gav. Skälet är att underskott av kunskap kan vara en grogrund för att andra svårigheter och konflikter ska växa fram.
- Kategori 2: Vidare studerade jag hur relationen mellan olika politiska nivåer kom till uttryck i medierna, eftersom Lafferty och Meadowcroft menar att miljöproblem karakteriseras av komplexa geografiska mönster av orsak och påverkan, vilket kan sätta olika politiska nivåer mot varandra.
- Kategori 3: En tredje kategori som jag har studerat är om medierna ger någon kunskap om omfördelning av förlust och vinst som uppstår av rovdjuren. Jag har tittat specifikt på vilken kunskap medierna ger om rovdjur som kostnad eller vinst.
- Kategori 4: Om det finns kunskapskonflikt om rovdjuren, och om olika människor påverkas olika av att rovdjuren blir fler, är det naturligt att det finns olika idéer om vilka åtgärder som ska användas mot problem med rovdjuren. Därför har jag valt att kartlägga kunskap om möjliga åtgärder mot problem med rovdjur som framfördes i medierna. Detta är en kategori som jag inte hade med från början, men eftersom jag upptäckte att många av argumenten som fördes fram i artiklarna berörde just detta ämne har jag gjort detta till en egen kategori.
- Kategori 5: En femte kategori som jag studerat är om medierna ger någon kunskap om rovdjuren i förhållande till komplexa tidsskalor, dvs. om medierna nämner någonting om kommande generationer eller liknande.

En del kunskap och argument som jag noterade hamnade i kategorin "övrigt" eftersom de inte passade in i några av mina kategorier och var det för få för att få en egen kategori. Av den anledningen bedömde jag att de inte var relevanta för min undersökning.

Materialet består av ca 1 månads artiklar och jag har inget jämförelsematerial från någon annan tidsperiod. Följaktligen kan jag dra slutsatser om hur medierna rapporterat under den givna

tidsperioden, men kan inte hävda att de rapporterar likadant om rovdjuren i dagsläget.

Slutligen, mina kriterier för slutsatsdragning är de teoretiska utgångspunkterna jag utgår ifrån.

Fotnot

⁷³ Esaiassan 2004:245

Bilaga 2. Lista över artiklarna i undersökningen

Datum	Medienamn	Rubrik
2005-01-25	Rapport SVT	Många i Norrland tycker björnstammen är för stor
2005-01-25	Nyheter P4/Dalarna	Lo och björn de populäraste rovdjuren
2005-01-25	Västerbottensnytt SVT 2	Antalet rovdjur bör minskas
2005-01-26	TV-Mälardalen TV 4	Skydds jakt på lo för att rädda rådjursstammen
2005-01-26	Sölvesborgs-Tidningen	Svensk kritik mot norsk vargpolitik
2005-01-26	Mora Tidning	Björnföredrag upprörde jägare
2005-01-26	Mora Tidning	Sluta med att göra er löjliga!
2005-01-26	Mora Tidning	Valet om vargen är ditt
2005-01-26	Mora Tidning	Förödande
2005-01-26	Mora Tidning	"Vargen är en hund"
2005-01-26	Mora Tidning	Lo och björn populära
2005-01-26	Mora Tidning	... men i nordvästra länet är vargen inte populär
2005-01-26	Mariestads-Tidning/Tidn för Skaraborgs	Lodjur börjar etablera sig i Västergötland
2005-01-26	Gefle Dagblad	Varg mitt på vägen
2005-01-26	Magasin P4/Norrbottn	Utredning om rovdjur publiceras
2005-01-27	TV-Värmland TV 4	Jaktbrott
2005-01-27	Falu Kuriren	Björner sover inte
2005-01-27	Värmlands folkblad	Ytterligare en anhållen
2005-01-27	Värmlands folkblad	Vargrena skogar
2005-01-27	Värmlands folkblad	Nytt gripande för vargskott
2005-01-27	Enköpings-Posten	Man anhållen för skott mot varg
2005-01-27	Extra Östergötland	Lodjursstammen ska ökas i länet
2005-01-27	Extra Östergötland	Man anhållen för skott mot varg
2005-01-27	Karlskoga Tidning	Man anhållen för skott mot varg
2005-01-27	Karlskoga Tidning	Vargen är lik människan
2005-01-27	Filipstads Tidning	Får dödade av lodjur
2005-01-27	Filipstads Tidning	Nödvarmrätten är det centrala i lodjursmålet
2005-01-27	Östersunds-Posten	Redovisa vad vargen kostar
2005-01-27	Östersunds-Posten	Dressyr och inte djurplågeri?
2005-01-27	Sundsvalls Tidning	Varg dök upp i Töva
2005-01-27	Sundsvalls Tidning	Deras popularitet styrs av tillgången
2005-01-27	Tidningen Ångermanland, Kramforseditionen	Lodjuret är ett populärt rovdjur
2005-01-27	Tidningen Ångermanland	Lodjuret bäst tycker västernorrslänningen
2005-01-27	Karlstads-Tidningen	Viltolyckorna ökade under 2004
2005-01-28	Tranås Tidning	Lodjur rev får i Flåsarp
2005-01-28	Södra Dalarnes Tidning	Nu förlängs rovdjursinventering
2005-01-28	Borlänge Tidning	Nu förlängs rovdjursinventering
2005-01-28	Falu Kuriren	Lodjur dödade får - igen
2005-01-28	Mora Tidning	Förtryckta människor blir ofta desperata
2005-01-28	Nya Ludvika Tidning	Nu förlängs rovdjursinventering
2005-01-28	Mora Tidning	Snöbrist förlänger rovdjursinventering
2005-01-28	Södra Dalarnes Tidning	Inte svårt för rovdjuren att ta sig in
2005-01-28	Falu Kuriren	Inte svårt för rovdjuren att ta sig in
2005-01-28	Borlänge Tidning	Inte svårt för rovdjuren att ta sig in
2005-01-28	Falu Kuriren	Lodjur rev får - igen
2005-01-28	Södra Dalarnes Tidning	Lodjur rev får - igen
2005-01-28	Borlänge Tidning	Lo rev får - igen
2005-01-28	Vetlanda-Posten	Lodjur rev får i Flåsarp
2005-01-28	Nya Ludvika Tidning	Lodjur hotar unika får
2005-01-28	Bergslagsposten	Glesbygdensbor måste ha rätt att försvara sig mot rovdjur
2005-01-28	Nerikes Allehanda	Både varg och lo kring Fellingsbro
2005-01-28	Bergslagsposten	Varg och lo kring Fellingsbro
2005-01-28	Ute-Magasinet	Uppspåret
2005-01-28	Ute-Magasinet	Uppspåret
2005-01-28	Skaraborgsbygden	Ulvar i Ulvåker
2005-01-28	Gästriklands Tidning	Forskare vill se fler lodjur i södra Sverige
2005-01-28	Gästriklands Tidning	Det pratas om varg
2005-01-28	Dalabygden	Olycka eller välgärning
2005-01-28	Skaraborgsbygden	Fler lodjur får plats i Götaland?
2005-01-28	Ute-Magasinet	På spåret
2005-01-28	Bergslagsposten	Grimsös rovdjursforskning är inte ekonomiskt hållbar
2005-01-28	Jönköpings-Posten	Konstaterat att rovdjur dödade får
2005-01-28	Jönköpings-Posten	Klarlagt att får dödades av lodjur

Bilaga 2. Lista över artiklarna i undersökningen

2005-01-28	Värmlands folkblad	Massiva protester
2005-01-28	Värmlands folkblad	Stort stöd för lodjursskytten
2005-01-28	Smålands-Tidningen	Lodjur rev får i Flasarp
2005-01-28	Sameradion P 2	Driftskostnaderna för Ringvattnetvargen stiger
2005-01-29	Naturmorgon P 1	Vargdebatt i Norge och Sverige
2005-01-29	Västerbottens-Kuriren	Järv i Vindeln
2005-01-29	Västerbottens-Kuriren	Lodjursjakten redan tillåten
2005-01-29	Sundsvalls Tidning	Vargarna breder ut sig - hundägare oroliga
2005-01-29	Provinstidningen Dalsland	Rovdjurspolitiken - en svår balansgång
2005-01-29	Länstidningen Östersund	Älgkor lömskare än vargen
2005-01-29	TTELA (Trollhättans Tidning, Elfsborgs läns Allehanda)	Finns plats för fler lodjur i skogarna
2005-01-29	Arbetsbladet	Viktigare bevara lodjuret än andra rovdjur
2005-01-29	Aftonbladet	En man som skjutit
2005-01-29	Nya Wermlands-Tidningen	Misstänkta för vargjakt släppta
2005-01-29	Värmlands folkblad	När vargen kom tillbaka
2005-01-29	Jönköpings-Posten	Första resan ut i förändrat landskap
2005-01-29	Falu Kuriren	Björnen har somnat om
2005-01-29	Norrbottnens-Kuriren	Såg lodjur i Haapakylä
2005-01-29	Filipstads Tidning	Rovdjur ämne för högskolekurs
2005-01-29	Filipstads Tidning	Miljöministern kritisk mot norsk vargpolitik
2005-01-29	Dala-Demokraten	Vi måste lära oss leva med vargen
2005-01-29	Uppsala Nya Tidning	Inga löften om ändrad jaktlag
2005-01-29	Filipstads Tidning	Vår största tillgång görs till ett problem
2005-01-29	Filipstads Tidning	Hundcampus med höga krav
2005-01-29	Filipstads Tidning	Rovdjurskurs på distans i Filipstad
2005-01-29	Uppsala Nya Tidning	Okart om jaktlagen förändras
2005-01-30	Uppsalatidningen	Olika metoder för att räkna vargarna
2005-01-31	Magasin P4/Dalarna	Hund vargriven under harjakt
2005-01-31	TT	Ännu en varg skjuten i Norge
2005-01-31	Mora Tidning	Varg attackerade hund
2005-01-31	Mora Tidning	Jakthund angreps av varg i Bergkarlås
2005-01-31	Nyheter P4/Väst	Varghane skjuten i Nordnorge
2005-01-31	Nyheter P4/Dalarna	Hund riven av varg
2005-01-31	Avesta Tidning	Lodjur och björn är populära i Avesta
2005-01-31	Gefle Dagblad	Lodjur dödades på Österbågen
2005-01-31	Arbetsbladet	Lodjur ihjälkört på Österbågen
2005-01-31	Västerbottens Folkblad, lokal edition	Ingen rädder för vargen
2005-01-31	Östersunds-Posten	Lägg resurser där de behövs
2005-01-31	Länstidningen Östersund	Lycka till Barbro
2005-01-31	Hudiksvall Tidning	Unik vintermarknad firar 400 år
2005-01-31	Hälsinge-Kuriren	Jokkmokks marknad - för 400:e året i rad
2005-01-31	Ljusnan	Nya vargrevir på gång?
2005-01-31	Ljusnan	"Jag är inte förvånad"
2005-01-31	Nyheter P4/Dalarna	Hund blev vargbiten
2005-01-31	Nyheter P4/Värmland	Fjärde vargen skjuten
2005-01-31	Samefolket	Rovdjurspengar tillbaka till staten
2005-01-31	Scanorama	Silence of the wolves
2005-01-31	Avesta Tidning	Lodjur och björn är populära i Avesta
2005-02-01	Falu Kuriren	Hund attackerades av varg vid Trollberget
2005-02-01	Länstidningen Östersund	Björnar får godkänt av länsborna
2005-02-01	Östersunds-Posten	Låt kommunen bestämma!
2005-02-01	Arbetsbladet	Viktigare bevara rovdjuren än andra djur
2005-02-01	Västerbottens-Kuriren	Ingen rädder för vargen
2005-02-01	Ljusnan	Dåliga odds för vapenlicens
2005-02-01	Tidningen Ångermanland	Viltvårdsförening vill skjuta sex lodjur
2005-02-01	Nyheter P4/Västerbotten	Samebyar vill jaga Bjurholmsvargen
2005-02-01	Dagens Nyheter	Ny norsk varg skjuten
2005-02-01	Värmlands folkblad	Varghona har försvunnit
2005-02-01	Norrköpings Tidningar	På andra sidan gränsen
2005-02-01	Smålands-Tidningen	Ännu en varg skjuten i Norge
2005-02-01	Tranås Tidning	Ännu en varg skjuten i Norge
2005-02-01	Vetlanda-Posten	Ännu en varg skjuten i Norge
2005-02-01	Värmlands folkblad	Fem skjutna - vargjakten i Norge avslutad
2005-02-01	Värmlands folkblad	Alfatik har tystnat
2005-02-01	Nya Wermlands-Tidningen	Lodjuret är mest omtyckt
2005-02-01	Nyheter P4/Västerbotten	Okart om vargen i Bjurholm är kvar
2005-02-01	TT	Sköt fel varg - vill skjuta en till
2005-02-02	Fagersta-Posten	Bilist såg två vargar strax utanför Norberg

Bilaga 2. Lista över artiklarna i undersökningen

2005-02-02	Fagersta-Posten	Två vargar sågs utanför Norberg
2005-02-02	Falu Kuriren	Enigt i rovdjursfrågan
2005-02-02	Västgöta-Bladet	Sköt fel varg - vill skjuta en till
2005-02-02	Falköpings Tidning	Sköt fel varg - vill skjuta en till
2005-02-02	Skaraborgs Läns Tidning	Sköt fel varg - vill skjuta en till
2005-02-02	Skövde Nyheter	Sköt fel varg - vill skjuta en till
2005-02-02	Norrbottnens-Kuriren	Kungsörnen kartläggs
2005-02-02	Västerbottens Folkblad	Samer vill skjuta varg
2005-02-02	Hälsinge-Kuriren	Ta hjälp av militären!
2005-02-02	Östersunds-Posten	Om vargspår (?) och skidspår på "annersia"
2005-02-02	TV-Mälardalen TV4	Varg kan ha varit rävd
2005-02-02	Mora Tidning	Inte konstigt att folk hånskrattar
2005-02-02	Nya Wermlands-Tidningen	Ett fokhälsoproblem i glesbygd
2005-02-02	Eskilstuna-Kuriren/Strengnäs Tidning	Björnen sover inte
2005-02-03	Falu Kuriren	Faluveterinärer JO-anmäld
2005-02-03	Falu Kuriren	Björnen har vaknat igen
2005-02-03	Falu Kuriren	Jägare anmäler Faluveterinär
2005-02-03	Falu Kuriren	Björn på Lugnet
2005-02-03	Karlskoga Tidning	Utökad tid för inventering av lodjur
2005-02-03	Södra Dalarnes Tidning	Björnen har vaknat igen
2005-02-03	Borlänge Tidning	Björnen har vaknat på nytt
2005-02-03	Södra Dalarnes Tidning	Osäkert om åtal mot Collberg
2005-02-03	Borlänge Tidning	Osäkert om åtal mot Collberg
2005-02-03	Falu Kuriren	Osäkert om åtal mot Collberg
2005-02-03	Nya Ludvika Tidning	Osäkert om åtal mot Collberg
2005-02-03	Filipstads Tidning	Mer tid att räkna lodjur
2005-02-03	Nyheter P4/Jämtland	Ny varg i Strömsunds kommun?
2005-02-03	Arboga Tidning	Bilist såg två vargar strax utanför Norberg
2005-02-03	Bäragslagsbladet	Bilist såg två vargar strax utanför Norberg
2005-02-03	TT	Kärlekskrank varghane på väg att överge favoritby
2005-02-03	Nerikes Allehanda	Fler såg varg i centrala Laxå
2005-02-03	Nerikes Allehanda	Klarar Örebro län en katastrof?
2005-02-03	Nya Wermlands-Tidningen	Inventeringen fortsätter
2005-02-03	Nya Wermlands-Tidningen	Hund vargdödad
2005-02-03	Nya Wermlands-Tidningen	Först varg - sedan lo
2005-02-03	Värmlands folkblad	Är vargfrågan viktigare än säkerheten?
2005-02-03	Dala-Demokraten	Vargbok til politiker
2005-02-03	Dala-Demokraten	Rapporten om rovdjuren är klar
2005-02-03	Hemmets Journal	I natten rör sig osynliga jägare!
2005-02-03	Östersunds-Posten	Skjut vargen!
2005-02-03	Hälsinge-Kuriren	Lodjuret populärast
2005-02-03	Östersunds-Posten	Vargen i Ringvattnet får ännu en chans
2005-02-03	Kyrkans Tidning	Kära läsare
2005-02-03	Härjedalen	Skjuta varg?
2005-02-03	Provinstitidningen Dalsland	Vargar attackerade skolbarn
2005-02-03	Nyheter P4/Dalarna	Veterinär JO-anmäls
2005-02-04	Vestmanlands Läns Tidning	Kärlekskrank varghane lämnar favoritby
2005-02-04	Göteborgs-Posten	Gäckande varg lämnar Ringvattnet
2005-02-04	Dala-Demokraten	Nytt vargpar mellan Rättvik och Mora?
2005-02-04	Värmlands Folblad	Inventering av lodjur förlängs två veckor
2005-02-04	Dala-Demokraten	Inget sök efter björn
2005-02-04	Mora Tidning	Jägare anmäler veterinär
2005-02-04	Fryksdals-Bygden	Varning för varg!
2005-02-04	Smälänningen	Kärlekskrank varghane kan överge sin by
2005-02-04	Enköpings-Posten	Kärlekskrank varghane på väg att överge favoritby
2005-02-04	TT	Ringvattnetvargen har fått sällskap
2005-02-04	Kvällsstunden	Läsekretsens spalt
2005-02-04	Kvällsstunden	Vargfrågan
2005-02-04	Östersunds-Posten	Ännu en varg på väg in till Ringvattnet
2005-02-04	Östersunds-Posten	Ännu en varg har vandrat in i länet
2005-02-04	Arbetsbladet	Vill ha ersättning för riven tacka
2005-02-04	Fagersta-Posten	Vargarna visade sig vara rävar
2005-02-04	Hudiksvalls Tidning	Mest omtyckt på rovdjurslistan
2005-02-04	Sundsvalls Tidning	Lodjur påkört i Österström
2005-02-04	Sundsvalls Tidning	Kärlekskrank varghane gav upp
2005-02-04	Gefte Dagblad	Kärlekskrank varghane överger favoritby
2005-02-04	Arbetsbladet	Storstadsborna vet inget om rovdjur
2005-02-04	Länstidningen Östersund	Ny varg synlig nära Åspnäs

Bilaga 2. Lista över artiklarna i undersökningen

2005-02-04	Länstidningen Östersund	Ringvattnetvargen fick nytt sällskap
2005-02-04	Land Lantbruk	Hämnas inte på oskyldiga djur!
2005-02-04	ATL (lantbrukets affärstidning)	Vem har saknat vargen och lodjuret?
2005-02-04	Dagbladet	Skoterförare i närkontakt med varg
2005-02-04	Dagbladet	Lodjur skulle korsa vägen - blev överkörd av bil
2005-02-04	Dagbladet	Bilist körde på lodjur
2005-02-04	Dalbygden	I Estland finns 600 vargar - men ingen klagar
2005-02-04	Västerbygden	"Tillåt skyddsjakt på lo och varg"
2005-02-04	Gästriklands Tidning	Attitydundersökning ger stöd för gällande rovdjurspolitik
2005-02-04	Trollhättans Tidn/Elfsborgs läns Alleh.	Kärlekskrank var på väg att överge sin favoritby
2005-02-04	Mittnytt SVT2	Naturvårdsverket kritiskt mot utflyttning
2005-02-04	Nyheter P4/Jämtland	Naturvårdsverket avslår skyddsjakt på vargen i Ringvattnet
2005-02-04	Mittnytt SVT2	Ytterligare en varg upptäckt i Strömsunds kommun
2005-02-04	Nyheter P4/Jämtland	Nyttillkommen varg i Strömsunds kommun är en hanne
2005-02-04	Nyheter P4/Jämtland	Flera har sett ny varg
2005-02-04	Nyheter P4/Västmanland	Miljöministern svarar på interpellation
2005-02-04	Hallandsposten	Kärlekskrank varghane överger favoritby
2005-02-04	Alingsås Tidning	Spännande filmer om björnar och pälsjägaren Boris
2005-02-05	Norrbottens-Kuriren	Protest mot samepolitik
2005-02-05	Värmlands folkblad	Vargen helt hjälplös mot människan
2005-02-05	Helsingborgs Dagblad	Varghane trött på sin favoritby
2005-02-05	Nordvästra Skånes Tidningar	Varghane trött på sin favoritby
2005-02-05	Norrländska Socialdemokraten	För många rovdjur -samerna kräver mer i ersättning
2005-02-05	Norrländska Socialdemokraten	Vargen har fått sällskap
2005-02-05	Norrbottens-Kuriren	Ministern fick på pälsen
2005-02-05	Piteå-Tidningen	Jämtvarg har fått sällskap
2005-02-05	Piteå-Tidningen	Ringvattnetvargen har fått sällskap
2005-02-05	Nya Wermlands-Tidningen	Jägarnas riksförbund växer
2005-02-05	Norra Västerbotten	Ringvattnetvargen har fått sällskap
2005-02-05	Västerbottens folkblad	Ringvattnetvargen har fått sällskap
2005-02-05	Västerbottens Kuriren	Varg har fått sällskap
2005-02-05	Tidningen Ångermanland	Ringvattnetvargen har fått sällskap
2005-02-05	Östersunds-Posten	Vargen jagades -rätt in i samebyns renhjord
2005-02-05	Östersunds-Posten	...och varg nummer två har inte heller fått vara ifred
2005-02-05	Östersunds-Posten	Varg drevs in i renhjord
2005-02-05	Länstidningen Östersund	Utsatta vargar
2005-02-05	Länstidningen Östersund	Vargen ett viktigt tillskott
2005-02-05	Västerbottens-Kuriren	Välkomnar mer tid för själavården
2005-02-05	Göteborgs-Posten	Ringvattnetvargen har fått sällskap
2005-02-05	Aftonbladet	Jägare vill testa hundar på björnar
2005-02-05	Aftonbladet	Jörn Otto Jörgensen...
2005-02-05	Folkbladet	Fick hemligt sällskap
2005-02-05	Kristianstadsbladet	Ännu en varg skjuten i Norge
2005-02-05	TT	Jägare vill testa hundar i djurpark
2005-02-06	Gävle-Dala SVT 2	Vargriven hund under harjakt
2005-02-06	Svenska Dagbladet	Björnförsök
2005-02-07	Tidningen Ångermanland	Gussjöbo såg varg från köksfönstet - igen
2005-02-07	Östersunds-Posten	Varg i Veum
2005-02-07	Nya Wermlands-Tidningen	Vargen. Fokusering på fel problem
2005-02-07	Nerikes allehanda	Med hund och "fladry" hålls polska vargen borta
2005-02-07	Nya Wermlands-Tidningen	Lodjursbilden börjar klarna
2005-02-07	Nya Wermlands-Tidningen	1800-tal värderingar har förändrats
2005-02-07	Nerikes allehanda	Vargar med olika liv
2005-02-07	Nyheter P4 Västernorrland	Såg varg väster om Härnosand
2005-02-07	Nyheter P4 Västernorrland	En ökning av rovdjursstammen är välkommen
2005-02-07	Nyheter P4 Jämtland	NV ska fortsätta ha ansvaret för rovdjurförvaltningen
2005-02-07	Nyheter P4 Dalarna	Skyddsjakt på varg
2005-02-07	Nyheter P4 Dalarna	Vargriven hund
2005-02-07	Nyheter P4 Östergötland	Handlingsplan för olyckor med rovdjur
2005-02-07	Nyheter P4 Jämtland	Kvoten på de lodjur som fick skjutas är fylld
2005-02-07	Nya Lidköpings-Tidningen	Hjortar inventerades på Kinnekulle
2005-02-07	Nya Ludvika Tidning	Jakthund vargdödad
2005-02-07	Nya Ludvika Tidning	Kartlagda vargar försvunna
2005-02-07	Nya Ludvika Tidning	Jägare vill skjuta varg -ansöker om skyddsjakt i Furudal
2005-02-07	Södra Dalarnes Tidning	Jakthund dödad av varg- "den negativa känslan för vargen har ökat:"
2005-02-07	Södra Dalarnes Tidning	Jägare vill skjuta varg. Ansöker om skyddsjakt i Furudal
2005-02-07	Södra Dalarnes Tidning	Kartlagda vargar försvunna
2005-02-07	Borlänge Tidning	Jakthund dödad av varg- "den negativa känslan för vargen. Har ökat:"

Bilaga 2. Lista över artiklarna i undersökningen

2005-02-07	Borlänge Tidning	Jägare vill skjuta varg. Ansöker om skydds jakt i Furudal
2005-02-07	Borlänge Tidning	Kartlagda vargar försvunna
2005-02-07	Mittnytt SVT 2	Vargen i Ringvattnet har blivit polisärende
2005-02-07	Magasin P4/Västernorrland	Rovdjursplan presenterad idag
2005-02-07	Magasin P4/Jämtland	Vargen i Ringvattnet har setts igen
2005-02-07	Mittnytt SVT 2	Länsstyrelsen vill göra det enklare att avliva varg och lodjur
2005-02-07	TV-Mitt TV 4	Varg visade sig väster om Härnosand
2005-02-07	Bergslagsposten	Rovdjursforskningen vid Grimsö håller hög vetenskaplig kvalitet
2005-02-07	Falu Kuriren	Bra talat!
2005-02-07	TT	Bortskrämd varg har återvänt
2005-02-07	Nyheter P4/Jämtland	Vargen fortfarande kvar i Ringvattnet
2005-02-07	Nyheter P4/Västernorrland	Länsstyrelsen vill se fler lodjur i Västernorrland
2005-02-07	Länstidningen Östersund	Lodjursjakt avbryts
2005-02-07	Tidningen Ångermanland	Varg blir synlig i Gussjöbygden
2005-02-07	Sundsvalls Tidning	Vargen hotar betesdrift
2005-02-07	Östersunds-Posten	Skydds jakt på lodjur avbryts
2005-02-07	Östersunds-Posten	Vargen tillbaka i Ringvattnet
2005-02-07	Falu Kuriren	Kartlagda vargar försvunna
2005-02-07	Falu Kuriren	Jägare vill skjuta varg. Ansöker om skydds jakt i Furudal
2005-02-07	Falu Kuriren	Jakthund dödad av varg- "den negativa känslan för varg har..."
2005-02-08	TV-Mitt TV 4	Skottrar har jagat vargar
2005-02-08	Nyheter P4/Värmland	Miljöminister inbjudna till möte om rovdjursfrågan
2005-02-08	Falu Kuriren	Ansöker om skydds jakt. T.J vill skjuta lodjuren som rev ihjäl...
2005-02-08	Nyheter P4/Jämtland	Vargarna i Ringvattnet har hetsjagats med skoter
2005-02-08	Rapport SVT 1	Varghane oroar bybor
2005-02-08	TV-Mitt TV 4	Skottrar har jagat vargar
2005-02-08	Mittnytt SVT2	Varg utsattes för hetsjakt
2005-02-08	Nya Wermlands-Tidningen	Jägare bjuder in minister
2005-02-08	Piteå-Tidningen	Löpande tikar fick varg att återvända (vinklad rubrik)
2005-02-08	Bergslagsposten	Rovdjuren gör oss inget ont!
2005-02-08	Provinstidningen Dalsland	Möndal vill gärna ha varg och lo
2005-02-08	Norra Halland	Lodjuren påverkar rådjursstammen
2005-02-08	Länstidningen Östersund	Vargproblem i Dalarna
2005-02-08	Länstidningen Östersund	Nytt vargbesök i Olingdal
2005-02-08	Östersunds-Posten	Inget beslut om skydds jakt
2005-02-08	Dagbladet	Landshövding vill ha föryrnging av lo och varg i Västernorrland
2005-02-08	Örnsköldsviks Allehanda	Bortskrämd varg har återvänt
2005-02-08	Sundsvalls Tidning	Vargen i Ringvattnet svårskrämd (vinklad rubrik)
2005-02-08	Sundsvalls Tidning	Drygt 100 lodjur är lagom. Förvaltningsplan för varg och lo...
2005-02-08	Västerbottens-Kuriren	Han är inte farlig bara man är varlig
2005-02-08	Nyheter P4/Norrbottnen	Sameby överklagar beslut om skydds jakt på björn
2005-02-08	Nyheter P4/Jämtland	Lodjuren i norra Uppland håller på att bli för många
2005-02-08	Sameradion P2	Beslut om den omstridda vargen senast på tisdag
2005-02-08	TV4 Uppland	Skydds jakt på lo bör tillåtas
2005-02-08	Upplandsnytt P4/Uppland	Skydds jakt på lodjur i Norduppland?
2005-02-08	TT	Skydds jakt på lo i Uppland föreslås
2005-02-08	Östgöta Correspondenten	Bortskrämd varg har återvänt
2005-02-08	Östgöta Correspondenten	Handlingsplan för rovdjur föreslås
2005-02-08	Karlskoga Tidning	Lodjuret är mest omtyckt
2005-02-08	Karlskoga Tidning	Bortskrämd varg har återvänt
2005-02-08	Gävle-Dala SVT 2	Nya vargrevir
2005-02-08	Nordnytt SVT 2	Ansökan om skydds jakt på björn avslogs
2005-02-08	Gävle-Dala SVT 2	Hund biten av varg
2005-02-08	Upsala Nya Tidning	"Jag har föl varje år och är livrädd för att de ska bli bitna"
2005-02-08	Göteborgs-Posten	Bortskrämd varg kan ha drivits tillbaka
2005-02-08	Nya Wermlands-Tidningen	Stöd vargskytten i Sörby!
2005-02-08	Nya Wermlands-Tidningen	Alla har fått strömmen tillbaka. Ännu långt kvar innan allt är...
2005-02-08	Upsala Nya Tidning	Lodjuren lever farligt igen.
2005-02-08	Upsala Nya Tidning	"Naturen sköter det här bäst"
2005-02-08	Upsala Nya Tidning	Polis och jägare spanar efter den skygga katten
2005-02-08	Upsala Nya Tidning	Favoriten bland rovdjuren före varg, björn och järv
2005-02-09	Nyheter P4/Jämtland	Inget beslut om Ringvattnetvargen idag
2005-02-09	Aftonbladet	Orsa Grönklitt satsar - på golf
2005-02-09	Falu Kuriren	Rovdjuren stor i centrum
2005-02-09	Falu Kuriren	Som man ropar får man svar
2005-02-09	Falu Kuriren	Så vill de lösa vargkonflikten
2005-02-09	Nyheter P4/Dalarna	Järven synlig längre söderut
2005-02-09	Länstidningen Östersund	Vargarna har jagats med skoter

Bilaga 2. Lista över artiklarna i undersökningen

2005-02-09	Östersunds-Posten	Vargen inte farlig för människor
2005-02-09	Östersunds-Posten	Lägg pengar på sjukvård istället
2005-02-09	Ljusdals-Posten	Polisen utreder jaktbrott mot vargen i Ringvattnet
2005-02-09	Ljusdals-Posten	Skydds jakt på lodjur i Uppland föreslås
2005-02-09	Miljöaktuellt	Invandrare ger nytt hopp för vargstam
2005-02-09	Miljöaktuellt	Vargskytt fölldes i HD
2005-02-09	Miljöaktuellt	Kan kiss skydda mot rovdjur?
2005-02-09	Ljusnan	Finsk stövare biten av varg
2005-02-09	Östersunds-Posten	Vargarna jagades av skottrar - nu utreder polisen jaktbrott
2005-02-09	Södra Dalarnes Tidning	Järven är på väg söderut
2005-02-09	Södra Dalarnes Tidning	Så vill de lösa vargkonflikten
2005-02-09	Borlänge Tidning	Så vill de lösa vargkonflikten
2005-02-09	Nya Ludvika Tidning	Så vill de lösa vargkonflikten
2005-02-09	Extra Östergötland	Skydds jakt på lo föreslås i Uppland
2005-02-09	Södra Dalarnes Tidning	Snabbt beslut om kravet på vargjakt
2005-02-09	Smålands-Tidningen	Skydds jakt på lo föreslås
2005-02-09	Arboga Tidning	Skydds jakt på lo föreslås
2005-02-09	Bärgslagsbladet	Skydds jakt på lo föreslås
2005-02-09	Nya Ludvika Tidning	Snabbt beslut om kravet på vargjakt
2005-02-09	Karlskoga Tidning	Skydds jakt på lo i Uppland föreslås
2005-02-09	Enköpings-Posten	Polisen utreder jaktbrott mot varg
2005-02-09	Arvika Nyheter	Önskar sig ministerbesök
2005-02-09	Svenska Dagbladet	För många lodjur i Uppland
2005-02-09	Enköpings-Posten	Skydds jakt på lo i Uppland föreslås
2005-02-09	Dala-Demokraten	Kontrollerad jakt bäst för både varg och jägare
2005-02-09	Piteå-Tidningen	Vargen jagades tillbaka med skoter
2005-02-09	Norrbottens-Kuriren	Söker tillstånd att skjuta björn
2005-02-09	TV-Västerbotten TV 4	Samer vill ha skydds jakt på björn
2005-02-09	Nyheter P4/Jämtland	Misstänka för hets av varg ska höras av polisen
2005-02-09	Mittnytt SVT 2	Misstänka för hetsjakt på varg
2005-02-10	Bergslagsposten	Färre älgar och rådjur enligt Hällefors jaktvårds-krets
2005-02-10	Skaraborgs Läns Tidning	Naturfilmaren och pälsjägaren på turné
2005-02-10	Norrbottens-Kuriren	Sameby vill skjuta rendödande lodjur
2005-02-10	Skaraborgs Läns Tidning	Pälsjägaren Boris i film av Stefan Quinth
2005-02-10	Västmanlands Nyheter	Jörgen Johansson har dålig kunskap om vargpolitiken
2005-02-10	Tidningen Ångermanland	110 lodjur lämpligt
2005-02-10	Dala-Demokraten	Kontrollerad jakt bäst för både varg och jägare
2005-02-10	Dala-Demokraten	Sörens 13-åriga scillerstövare vargdödad
2005-02-10	Dala-Demokraten	Djurägare i Furudal vill skjuta två vargar
2005-02-10	Dala-Demokraten	Kan bli svårt att skrämna vargarna?
2005-02-10	Nya Wermlands-Tidningen	Tillåt jakt på lodjur
2005-02-10	Dagbladet	En varg har setts nära byn Sunnäs
2005-02-10	Länstidningen Östersund	"Vargen utsatt för djurplågeri"
2005-02-10	Länstidningen Östersund	Annat vilt också stört
2005-02-10	Örnsköldsviks Allehanda	Plats finns för fler vargar
2005-02-10	Västmanlands Nyheter	Svårt att uppfylla rovviltmål
2005-02-10	Ljusdals-Posten	Flera incidenter mellan varg och hund på kort tid
2005-02-10	Västmanlands Nyheter	Fäboddjuren ska skyddas mot rovdjur
2005-02-10	Härjedalen	Varg spårad
2005-02-10	Nya Ludvika Tidning	Kattägare har inte hatkampanj mot bilar
2005-02-10	Falu Kuriren	Tänka längre än bössan räcker
2005-02-10	God morgon Skåne P4/Malmöhus	Skånes djurpark har fått två nya lodjur
2005-02-11	ATL	WWF blundar för problemet med dagens rovdjurspolitik
2005-02-11	Värmlands-bygden	Den ökande rovdjursförekomsten är en miljöfråga som berör oss alla
2005-02-11	Mora Tidning	Rovdjursstammen - ett demokratiskt dilemma
2005-02-11	Expressen	"Straffa den ynkriggas som utrotar våra vargar och andra rovdjur hårt"
2005-02-11	Upsala Nya Tidning	Inget behov av lodjursjakt i Uppland
2005-02-11	Länstidningen Östersund	Vem jagar?
2005-02-11	Östersunds-Posten	Sluta plåga vargen!
2005-02-11	ATL	Invånarna får tycka till om rovdjur
2005-02-11	ATL	Forskare föreslår skydds jakt
2005-02-11	Västerbottens-Kuriren	Vargarna i Sverige behöver nytt blod
2005-02-11	Dalabygden	1500 vargdödade under 1900-talet
2005-02-11	Hudiksvall Tidning	Flera incidenter mellan varg och hund på kort tid
2005-02-11	Mora Tidning	Malungsbor upprörda över informationen om vargar
2005-02-11	Bergslagsposten	Rådjurens överger skogen
2005-02-11	Bohusläningen med Dals Dagblad	Sommestad får kritik för jaktkritik
2005-02-12	Norrländska Socialdemokraten	Pessinkivargen är kvar i Norrbotten

Bilaga 2. Lista över artiklarna i undersökningen

2005-02-12	Dala-Demokraten	Tredje gången lo tar hans får
2005-02-11	Mora Tidning	Rovdjursstammen - ett demokratiskt dilemma
2005-02-12	Falu Kuriren	Rovdjursstammen - ett demokratiskt dilemma
2005-02-12	Falu Kuriren	Slaktavfall kan locka varg. Naturskyddsföreningen föreslår att...
2005-02-12	Nya Ludvika Tidning	Rovdjursstammen - ett demokratiskt dilemma
2005-02-12	Borlänge Tidning	Rovdjursstammen - ett demokratiskt dilemma
2005-02-12	Dala-Demokraten	Är vargarna i Furudal inmatade till samhället
2005-02-12	Östersunds-Posten	Fortsatt spektakel i Ringvattnet
2005-02-12	Norrbottnens-Kuriren	Vargen har åter dykt upp
2005-02-12	Dala-Demokraten	Lo tog sju av Pers får
2005-02-12	Nya Ludvika Tidning	Vill utöva sina intressen
2005-02-12	Naturmorgon P1	Lyssnarbrev till Naturmorgon
2005-02-12	Naturmorgon P1	Alla samer är inte rovdjurshatare
2005-02-12	Naturmorgon P1	Lyssnarbrev om lo och varg
2005-02-12	Naturmorgon P1	Lyssnarfråga om varg
2005-02-12	Naturmorgon P1	Lodjuren sprider sig söderut
2005-02-12	Naturmorgon P1	Positiva attityder mot rovdjur
2005-02-12	Naturmorgon P1	Tidningskrönika om rovdjursdebatten
2005-02-12	Naturmorgon P1	Lyssnarbrev om varg
2005-02-12	Naturmorgon P1	Samexistens med varg
2005-02-12	Naturmorgon P1	Borde Sverige och Norge samarbeta mer i vargfrågan?
2005-02-12	Naturmorgon P1	Positiva attityder mot rovdjur
2005-02-12	Naturmorgon P1	Vargdebatten i Norge
2005-02-12	Naturmorgon P1	Vargen mest kontroversiell av rovdjuret
2005-02-12	Naturmorgon P1	Försvunna vargar fall för polisen
2005-02-12	Naturmorgon P1	Rapport från nyare vargrevir
2005-02-12	Naturmorgon P1	Stort intresse för rovdjursdebatten
2005-02-14	Bohusläningen med Dals Dagblad	Folk får fel bild av rovdjur genom media
2005-02-14	Nya Wermlands-Tidningen	Vi skall hjälpa fåbodbrukarna
2005-02-14	TT	Varg tjuvskjuten i Norrbotten
2005-02-14	TT	Varg i Ringvattnet får skjutas
2005-02-14	Dala-Demokraten	Nytt utslängt kött hittat i Furudal under helgen. Låg i Östanvik bakom (...)
2005-02-14	TT	Norrbottnensvarg sköts illegalt.
2005-02-14	Östersunds-Posten	Vem jagar varg med skoter?
2005-02-14	Dagbladet	De "riktiga karlarna" gör mig illamående
2005-02-14	Västerbottens folkblad	Vart är rättvisan på väg?
2005-02-14	Länstidningen Östersund	Inte vargen
2005-02-14	Nya Wermlands-Tidningen	För 10 år sedan
2005-02-14	Avesta Tidning	Fegt att inte ge besked om vargjakt
2005-02-14	Rapport SVT 1	Polisanmälan om illegal vargjakt i Norrbotten
2005-02-14	Text-TV SVT1	Varg tjuvskjuten i Norrbotten
2005-02-14	Text-TV TV3	Varg tjuvskjuten i Norrbotten
2005-02-14	Nyheter P4/Norrbotten	Landshövdingen upprörd över tjuvjakt på varg
2005-02-14	Nyheter P4/Norrbotten	Vargen norr om Pajala skjuten
2005-02-14	Nyheter P4/Norrbotten	Illegal jakt norr om Pajala
2005-02-14	Nyheter P4/Jämtland	Det blir skydds jakt på varg
2005-02-14	Ekonyheter P1	Naturvårdsverket tillåter skydds jakt på en varg
2005-02-14	Nyheter P4/Västerbotten	Landshövdingen i Norrbotten upprörd över tjuvjakt på varg
2005-02-14	Rapport SVT 1	Varg dödad i Pajala
2005-02-14	Nyheter P4/Jämtland	Varg sköts ihjäl i Norrbotten
2005-02-14	TV-Norrbotten TV4	Landshövdingen i Norrbotten rasar mot illegal jakt på varg
2005-02-14	Mittnytt SVT 2	Vargen i Ringvattnet får skjutas
2005-02-14	TV Mitt TV 4	Vargen i Ringvattnet ska skjutas
2005-02-14	Nyheter P4/Norrbotten	Varg tjuvskjuten norr om Pajala
2005-02-14	Magasin P4/Jämtland	Naturvårdsverket om beslutet att tillåta skydds jakt på varg
2005-02-14	Nordnytt SVT 2	Varg tjuvskjuten norr om Pajala
2005-02-14	Nordnytt SVT 2	Samerna kritiska till den svenska rovdjurspolitiken
2005-02-14	TV-Västerbotten TV 4	Illegal jakt utanför Pajala
2005-02-14	Västerbottensnytt SVT 2	Varg illegalt skjuten i Pajala
2005-02-14	Västerbottensnytt SVT 2	Vargen i Ringvattnet får skjutas
2005-02-14	Studio ett P1	Varg skjuten i Pajala i helgen
2005-02-15	Nordvästa Skånes Tidningar	Norrbottnensvarg sköts illegalt
2005-02-15	Smålands-Tidningen	Norrbottnensvarg sköts illegalt
2005-02-15	Skånska-Dagbladet	Varg sköts ihjäl vid jakt i Norrbotten
2005-02-15	Skånska-Dagbladet	Skydds jakt tillåten på varg i Ringvattnet
2005-02-15	Karlskoga-Tidning	Norrbottnensvarg sköts illegalt
2005-02-15	Nya Wermlands-Tidning	Pajala-varg sköts illegalt
2005-02-15	Norrbottnens-Kuriren	Tjuvjakt på varg

Bilaga 2. Lista över artiklarna i undersökningen

2005-02-15	Norrländska Socialdemokraten	Stoppa rovdjurshatet
2005-02-15	Norrländska Socialdemokraten	Här sköt någon Pessinkivargen. Lång jakt på skoter före dådet.
2005-02-15	Norrländska Socialdemokraten	Vargens gener hade kunnat förstärka stamme
2005-02-15	Norrbottens-Kuriren	Varg sköts från skoter.
		Pessinkivargen förföljdes flera mil innan den dödades av tjuvjägare
2005-02-15	Örebro Kuriren	Norrbottensvarg sköts illegalt
2005-02-15	Västerbottens-Kuriren	Varg sköts efter olaglig jakt.
2005-02-15	Länstidningen Östersund	Skydds jakt tillåten på vargen i Ringvattnet
2005-02-15	Länstidningen Östersund	"Det finns inte längre några misstankar om hetsjakt"
2005-02-15	Länstidningen Östersund	Två misstänkta finns för hetsjakt på den andra vargen
2005-02-15	Arbetsbladet	Norrbottensvarg sköts illegalt
2005-02-15	Gefle Dagblad	Varg jagades i flera dygn
2005-02-15	TT Spektra	(Ingen rubrik men handlar om Pessinkivargen)
2005-02-15	Länstidningen Östersund	Ringvattnetvargen får skjutas
2005-02-15	Länstidningen Östersund	De verkliga odjuren
2005-02-15	Länstidningen Östersund	Klart med skydds jakt på vargen i Ringvattnet
2005-02-15	ATL	(Ingen rubrik, handlar om kritik mot rovdjursförvaltning)
2005-02-15	ATL	Konsumenterna vill ha kvar vargen
2005-02-15	Västerbottens-Kuriren	Varg synlig i Risbäck
2005-02-15	Harandabladet/Haaparannanlehti	Varg jagad och skjuten vid reservat
2005-02-15	Harandabladet/Haaparannanlehti	Varg jagad och skjuten i Pajala
2005-02-15	Mariestads-Tidn/Tidn för Skaraborgs	Varg jagades i flera dygn
2005-02-15	Arboga Tidning	Varg i Norrbotten jagades i flera dygn
2005-02-15	Bärgslagsbladet	Varg i Norrbotten jagades i flera dygn
2005-02-15	Skaraborgs Läns Tidning	Norrbottensvarg sköts illegalt
2005-02-15	Karlskoga Tidning	Varg jagades i flera dygn
2005-02-15	Västgöra-Bladet	Norrbottensvarg sköts illegalt
2005-02-15	Falköpings Tidning	Norrbottensvarg sköts illegalt
2005-02-15	Skövde Nyheter	Norrbottensvarg sköts illegalt
2005-02-15	Falu Kuriren	Varg jagades med skotrar
2005-02-15	Falu Kuriren	Varg jagade i flera dygn
2005-02-15	Extra Östergötland	Norrbottensvarg sköts illegalt
2005-02-15	Enköpings-Posten	Norrbottensvarg sköts illegalt
2005-02-15	Nya Ludvika Tidning	Varg jagades med skotrar
2005-02-15	Borlänge Tidning	Varg jagades i flera dygn
2005-02-15	Nya Ludvika Tidning	Varg jagades i flera dygn
2005-02-15	Södra Dalarnes Tidning	Varg jagades i flera dygn
2005-02-15	Borlänge Tidning	Varg jagades med skotrar
2005-02-15	Borås Tidning	Varg skjuten utanför Pajala
2005-02-15	Borås Tidning	Vargen i Ringvattnet får skjutas
2005-02-15	Norra Västerbotten	Osmaklig jakt på varg
2005-02-15	Norra Västerbotten	Varg jagades i flera dygn
2005-02-15	Norra Västerbotten	Norrbottensvarg sköts illegalt
2005-02-15	Södra Dalarnes Tidning	Varg jagades med skotrar
2005-02-15	Norrländska Socialdemokraten	Jagad till döds. Pessinkivargen tjuvskjuten. "Bilderna av Norrland..."
2005-02-15	Dagens nyheter	Varg sköts illegalt
2005-02-15	Göteborgs-Posten	Norrbottensvarg sköts illegalt
2005-02-15	Nya Wermlands-Tidningen	Rovdjur stryker runt knutarna
2005-02-15	Aftonbladet	Är det okej att skjuta vargar?
2005-02-15	Nya Wermlands-Tidningen	Låt vargen få leva
2005-02-15	Östgöta Correspondenten	Varg jagades i flera dygn
2005-02-15	Folkbladet	Varg jagades i flera dygn
2005-02-15	Eskilstuna-Kuriren/Strengnäs Tidn	Norrbottensvarg sköts illegalt
2005-02-15	Folket	Norrbottensvarg sköts illegalt
2005-02-15	Helsingborgs Dagblad	Skydds jakt tillåts i Ringvattnet
2005-02-15	Helsingborgs Dagblad	Norrbottensvarg sköts illegalt
2005-02-15	Hallandsposten	Vill ha rapporter om lodjursspår
2005-02-15	Sydöstran	Norrbottensvarg sköts illegalt
2005-02-15	Dala-Demokraten	Stoppa vargklostugan
2005-02-15	Dala-Demokraten	Norrbottensvarg sköts illegalt
2005-02-15	Jönköpings-Posten	Varg jagades i flera dygn
2005-02-15	Nordvästra Skånes Tidningar	Nordvästra Skånes Tidningar
2005-02-15	Jönköpings-Posten	Varg tjuvskjuten i Norrbotten
2005-02-15	Södermanslands Nyheter	Norrbottensvarg sköts illegalt
2005-02-15	Hallands Nyheter	Varg tjuvskjuten i Norrbotten
2005-02-15	Bohusläningen med Dals Dagblad	Norrbottensvarg sköts illegalt
2005-02-15	Tranås Tidning	Norrbottensvarg sköts illegalt
2005-02-15	Nyheter P4/Gävleborg	Rovdjursräkning

Bilaga 2. Lista över artiklarna i undersökningen

2005-02-15	Nyheter P4/Jämtland	Jakten på vargen inleddes omedelbart
2005-02-15	Nyheter P4/Västernorrland	Länsstyrelsen vill förändra paragraf i Jaktförordningen
2005-02-15	Nyheter P4/Västernorrland	Lodjursinventering i länet
2005-02-15	Nyheter P4/Jämtland	Getfarmare glad över att vargen ska skjutas
2005-02-15	TV-Mitt TV4	Lodjursbeståndet inventeras
2005-02-15	Nyheter P4/Värmland	Aktion för att stötta norrmännen
2005-02-15	Nyheter P4/Jämtland	Lättnaden stor efter Naturvårdsverkets beslut
2005-02-15	Upplandsnytt P4/Uppland	Fortsatt rovdjursinventering i Uppland
2005-02-15	Luncheko P1	Tidningskrönikan
2005-02-15	Nyheter P4/Jämtland	Vargen i Ringvattnet får skjutas
2005-02-15	Nyheter P4/Norrbottnen	Ingen misstänkt för tjuvjakten på varg utanför Pajala
2005-02-15	Upplandsnytt P4/Uppland	Komplettering av rovdjursinventering
2005-02-15	Nyheter P4/Jämtland	Brottsutredning om att varg hetsats med skoter läggs ned
2005-02-15	TV 4 Uppland TV4	Bra förutsättningar för rovdjursinventering
2005-02-15	Magasin P4/Jämtland	Naturvårdsverket tillåter skydds jakt på en varg
2005-02-15	Mittnytt SVT 2	Bybor har fått rätt att skjuta varg
2005-02-15	Ring P1! P1	Lyssnare om vargar
2005-02-15	Nordnytt SVT	Ännu ingen misstänkt för den olagliga vargjakten norr om Pajala
2005-02-15	Gävle-Dala SVT 2	Närgången varg ska skjutas
2002-02-16	Nyhetstimmen P4/Stockholm	Varg i Slagsta?
2005-02-16	TT	Färre vargvalpar på grund av inavel
2005-02-16	TT	Rovdjur inventeras över hela landet
2005-02-16	Dala-Demokraten	Varg ska skjutas om den inte kan skrämmas bort
2005-02-16	Falu Kuriren	Länsstyrelsen vill skjuta en närgången varg i Ore
2005-02-16	Dala-Demokraten, lokal edition	Svarar på anonymt mejl
2005-02-16	Eskilstuna-Kuriren/Strengnäs Tidning	Länets lodjur inventeras
2005-02-16	Nya Wermlands-Tidningen	Många lockade av att få spåra rovdjur
2005-02-16	Norrländska Socialdemokraten	Myndigheterna har agerat för långsamt
2005-02-16	Norrländska Socialdemokraten	Pessinkivargens långa döds kamp
2005-02-16	Länstidningen Östersund	Jakten på vargen är en känlig fråga
2005-02-16	Länstidningen Östersund	Det blir synd om den som skjuter vargen
2005-02-16	Norrbottnens-Kuriren	Vad tycker du om vargjakten?
2005-02-16	Norrbottnens-Kuriren	Grymt utan dess like!
2005-02-16	Norrbottnens-Kuriren	Till vilket pris!
2005-02-16	Norrbottnens-Kuriren	Visst ska vi ha varg i skogen!
2005-02-16	Borås Tidning	Rädda vargen!
2005-02-16	Sundsvalls Tidning	Sjuka varghatare
2005-02-16	Falu Kuriren	Säger ja till att varg skjuts
2005-02-16	Dala-Demokraten, lokal edition	Länsstyrelsen säger ja till skydds jakt på varg
2005-02-16	Värmlands Folkblad	Egoistiska argument från jägarna
2005-02-16	Text-TV Kanal 5	Lasse mötte en varg på gångvägen
2005-02-16	Text-TV TV 4	Rovdjuren i Sverige ska inventeras
2005-02-16	Nyheter P4/Sjuhärad	Rovdjursinventering pågår i Sverige
2005-02-16	Nyheter P4/Norrbottnen	Renskötare pekade inte ut som tjuvjägare
2005-02-16	Nyheter P4/Jämtland	Närgången varg i Rättviks kommun bör skjutas
2005-02-16	Nyheter P4/Jämtland	Intensiv inventering av stora rovdjur
2005-02-16	Nyheter P4/Dalarna	Skadliga inavelseffekter på vargstam
2005-02-16	Nyheter P4/Norrbottnen	Renskötare kritiska till hanteringen av den tjuvskjutna varjen i Pajala
2005-02-16	Nyheter P4/Dalarna	Närgången varg
2005-02-16	Text-TV Kanal 5	Svenska rovdjur inventeras
2005-02-16	Sameradion P2	Renskötare i Vittangi känner sig utpekade som tjuvjägare
2005-02-16	Sameradion P2	Två personer misstänks för jaktbrott
2005-02-16	Mittnytt SVT 2	Inventering av rovdjur
2005-02-16	Dagens eko P1	Vargstammen hotas av inavel
2005-02-16	Stockholmsnytt P5/Stockholm	Problem för vargstammen i Sverige
2005-02-16	Rapport SVT 1	Död varg hittad i Bohuslän
2005-02-16	Sörmlandsnytt P4/Sörmland	Räkning av lodjur i Sörmland
2005-02-16	Rapport SVT 1	Svenska vargstammen hotas av inavel
2005-02-16	Östnytt SVT 2	Inventering av lodjur
2005-02-16	TV-Öst TV 4	Inventering av lodjursstammen
2005-02-16	Gävle-Dala SVT 2	Inavel ibland vargar
2005-02-16	TV-Västerbotten TV 4	Den skandinaviska vargstammen hotas av inavel
2005-02-16	Nordnytt SVT 2	Inventering av rovdjur
2005-02-16	Nordnytt SVT 2	Känner sig kränkt efter att blivit misstänkt som tjuvskytt
2005-02-16	Gävle-Dala SVT 2	Närgången varg ska skjutas
2005-02-17	Västmanlands Nyheter	Svensk rovdjurspolitik bör vara skandinavisk
2005-02-17	Tvärsnytt SVT 2	Lodjurstätt i Vätmanland
2005-02-17	Folket	På jakt efter lodjur i Skebokvarn

Bilaga 2. Lista över artiklarna i undersökningen

2005-02-17	Eskestuna-Kuriren/Strengnäs Tidning	Snön avslöjar skyggaste jägare
2005-02-17	Motala Tidning	"Lodjursstammen behöver stärkas"
2005-02-17	Motala Tidning	Jägare kräver rovdjursjakt
2005-02-17	TT	Färre angrepp av rovdjur
2005-02-17	TT	Vargjakt med förbjudna metoder
2005-02-17	TT	Vargen vid Ringvattnet skjuten
2005-02-17	Filipstads Tidning	Vargarnas släkttrod visar på skadlig inavel
2005-02-17	Norrbottnens-Kuriren	Bakgrund/ Pessinkivargen
2005-02-17	Norrbottnens-Kuriren	Husrannsakan i jakten på tjuvjägare
2005-02-17	Norrbottnens-Kuriren	Polisen har fått in tips
2005-02-17	Nya Ludvika Tidning	Ingen inventering
2005-02-17	Vadstena Tidning	"Lodjursstammen behöver stärkas"
2005-02-17	Vadstena Tidning	Jägare kräver rovdjursjakt
2005-02-17	Länstidningen Östersund	Trappern som lever på att döda varg
2005-02-17	Dagbladet	Rovdjuren ska få finnas här
2005-02-17	Västerbottens Folkblad, lokaledition	"Rovdjur är en tillgång i naturen"
2005-02-17	Västerbottens Folkblad, lokaledition	Vargvalparna blir allt färre på grund av inavel
2005-02-17	Västerbottens Folkblad, lokaledition	Rovdjuren inventeras i hela landet
2005-02-17	Västerbottens-Kuriren	Varför så orimliga villkor för Västerbottens jägare?
2005-02-17	Örnsköldsviks Allehanda	Strid om antalet vargar i länet
2005-02-17	Nya Wermlands-Tidningen	Inavel ger färre vargvalpar
2005-02-17	Jönköpings-Posten	Kärlekskrank hanne överger sin favoritby
2005-02-17	Nordvästra Skånes Tidningar	Färre vargvalpar på grund av inavel
2005-02-17	Nordvästra Skånes Tidningar	Varg funnen död i Bohuslän
2005-02-17	Helsingborgs Dagblad	Färre vargvalpar på grund av inavel
2005-02-17	Helsingborgs Dagblad	Varg funnen död i Bohuslän
2005-02-17	Upsala Nya Tidning	Statistiken över antalet vilda djur ofta missvisande
2005-02-17	Upsala Nya Tidning	Inavel hot mot vargstammen
2005-02-17	Falu Kuriren	Skadlig inavel i den svenska vargstammen
2005-02-17	Falu Kuriren	Rovdjuren inventeras i hela landet
2005-02-17	Falu Kuriren	Partsinlaga?
2005-02-17	Falu Kuriren	Inavel hot mot vargar
2005-02-17	Örnsköldsviks Allehanda	Vargarnas antal hett debattämne
2005-02-17	Östersunds-Posten	Ingen hetsjakt på varg i Ringvattnet?
2005-02-17	Östersunds-Posten	Dagens fråga
2005-02-17	Länstidningen Östersund	Varg vägrar lämna Östanvik
2005-02-17	Gotlands Allehanda	Inavel ger färre vargvalpar
2005-02-17	Borlänge Tidning	Inavel hot mot vargar
2005-02-17	Borlänge Tidning	Rovdjuren inventeras i hela landet
2005-02-17	Borlänge Tidning	Skadlig inavel i den svenska vargstammen
2005-02-17	Södra Dalarnes Tidning	Inavel hot mot vargar
2005-02-17	Södra Dalarnes Tidning	Rovdjuren inventeras i hela landet
2005-02-17	Södra Dalarnes Tidning	Skadlig inavel i den svenska vargstammen
2005-02-17	Nya Ludvika Tidning	Oräknade vilddjur
2005-02-17	Nya Ludvika Tidning	Skogens fartigaste djur
2005-02-17	Nya Ludvika Tidning	Inavel hot mot vargar
2005-02-17	Nya Ludvika Tidning	Rovdjuren inventeras i hela landet
2005-02-17	Nya Ludvika Tidning	Skadlig inavel i den svenska vargstammen
2005-02-17	Norrländska Socialdemokraten	Varg och tjuvskytt saknas fortfarande
2005-02-17	Norrländska Socialdemokraten	Dags igen för räkning av de svenska rovdjuren
2005-02-17	Hallands Nyheter	Rädda vargen
2005-02-17	Norrbottnens-Kuriren	Rovdjur avrättades
2005-02-17	Extra Östergötland	Färre vargvalpar på grund av inavel
2005-02-17	Värmlands Folkblad	Vill utöka nödvärnet
2005-02-17	Smålands-Tidningen	Rovdjur inventeras i hela landet
2005-02-17	Kristianstadsbladet	Färre vargvalpar på grund av inavel
2005-02-17	Flamman	Skydds jakt på varg tillåts
2005-02-17	Piteå-Tidningen	Färre vargvalpar på grund av inavel
2005-02-17	Piteå-Tidningen	Varg funnen död i Bohuslän
2005-02-17	Skaraborgs Allehanda	Vargstammen isolerad och inavlad
2005-02-17	Vetenskapsradion Historia P1	Serien om konspirationsteorier - Har Naturvårdsverket planerat ut varg?
2005-02-17	Mittnytt SVT 2	Tragiskt att en genetiskt värdefull var tagits bort
2005-02-17	Nyheter P4/Dalarna	Rovdjursinventering
2005-02-17	Mittnytt SVT 2	Vargen i Ringvattnet skjuten
2005-02-17	Nyheter P4/Västmanland	Rovdjur inventeras
2005-02-17	Nyheter P4/Västmanland	Vargspår synliga vid inventering
2005-02-17	Nyheter P4/Västmanland	Frivilliga spårar rovdjur
2005-02-17	Nyheter P4/Jämtland	Vem som sköt vargen förblir en hemlighet

Bilaga 2. Lista över artiklarna i undersökningen

2005-02-17	Västekot P4/Göteborg	Död varg hittades i Bohuslän
2005-02-17	Ekonyheter P1	Varg skjuten i Jämtland
2005-02-17	Rapport SVT 1	Vargen vid Ringvattnet har skjutits
2005-02-17	Nyheter P4/Jämtland	Vargen i Ringvattnet sköts inifrån ett hus
2005-02-17	Nyheter P4/Jämtland	Vargen i Ringvattnet är död
2005-02-17	Nyheter P4/Värmland	Varg skjuten i Ringvattnet
2005-02-17	Nyheter P4/Värmland	Skadliga inavelseffekter hos vargstammen
2005-02-17	Nyheter P4/Norrbottnen	Förhör om illegal vargjakt i Pajala
2005-02-17	Nyheter P4/Jönköping	Riksbekant varg är nu skjuten
2005-02-17	Nordnytt SVT 2	Rovdjurskadorna minskade under fjolåret
2005-02-17	Gävle-Dala SVT 2	Jägare i Dalarna hjälper till med rovdjursinventeringen
2005-02-17	Västerbottensnytt SVT 2	Vargen i Ringvattnet skjuten
2005-02-17	TV-Gävle/Dalarna TV 4	Rovdjursinventering
2005-02-17	Magasin P4/Västmanland	Rovdjur spåras av frivilliga
2005-02-17	ABC SVT 2	Lodjursstammen i Uppsala på väg bli för stor
2005-02-17	TV 4 Uppland TV 4	Ökat antal lodjur i Uppland
2005-02-17	TV-Mitt TV 4	Vargen i Ringvattnet sköts i natt
2005-02-18	Nordnytt SVT 2	Man misstänks för grovt jaktbrott
2005-02-18	TV-Västerbotten TV 4	Färre tamdjur dödades av rovdjur förra året
2005-02-18	Gävle-Dala SVT 2	Färre tamdjur drabbades av attacker från rovdjur under 2004
2005-02-18	Nyhetsstimmen P4/Stockholm	Rovdjursinventering i länet
2005-02-18	Dalbygden	Storebrorsfasoner - orsak till vargdebatt
2005-02-18	Dalbygden	Anonym vargkritik
2005-02-18	Fagersta-Posten	Färre angrepp av rovdjur
2005-02-18	Västerbygden	Het debatt om rovdjursfrågan
2005-02-18	Skaraborgsbygden	De svenska jägarna rasar - får inte jaga lodjur
2005-02-18	Länstidningen Östergötland	De svenska jägarna rasar - får ej jaga lodjur
2005-02-18	Norrbottnens-Kuriren	Försök förstå renskötare
2005-02-18	Norrbottnens-Kuriren	Renägare får betalt
2005-02-18	Norrbottnens-Kuriren	Gode herden försvarar sina djur
2005-02-18	Arbetsbladet	Få rådjur tecken på ont om lo
2005-02-18	Västerbottens Folkblad, lokaledition	Färre angrepp av rovdjur
2005-02-18	Västerbottens Folkblad, lokaledition	Vargen har skjutits
2005-02-18	Östersunds-Posten	Vargen är död - bybor andas ut
2005-02-18	Östersunds-Posten	Både jag getterna och hunden är jätteglada idag
2005-02-18	Länstidningen Östersund	Ringvattnetvargen sköts där ha bet ihjäl Piltur
2005-02-18	Värmlands Folkblad	90 rovdjursangrepp på tamboskap
2005-02-18	Norrteje Tidning	På spår i lodjurets tid
2005-02-18	Norrteje Tidning	Hundratalet jägare spårade efter varg och lo
2005-02-18	Södermanlands Nyheter	Är rädslan för rovdjur obefogad?
2005-02-18	Norrteje Tidning	Inventering av rovdjursspår
2005-02-18	Nerikes Allehanda	Rovdjursangreppen minskade förra året
2005-02-18	Upsala Nya Tidning	Vad vet Naturvårdsverket om vargar?
2005-02-18	ATL	Inavel problem för vargstammen
2005-02-18	ATL	Skydds jakt på varg beviljad
2005-02-18	Östersunds-Posten	En vandring genom historien
2005-02-18	Västerbottens-Kuriren	Färre angrepp av rovdjur
2005-02-18	Örnsköldsviks Allehanda	Invånarna inbjuds att yttra sig om varg och lo
2005-02-18	Arbetsbladet	Färre angrepp av rovdjur
2005-02-18	Norrbottnens-Kuriren	Vad tycker du om att vargen dödsats?
2005-02-18	Skaraborgsbygden	Stora stygga vargen?
2005-02-18	TV-Norrbottnen TV 4	Man misstänks ligga bakom tjuvjakt på varg
2005-02-18	Nyheter P4/Norrbottnen	Man misstänks för tjuvjakt
2005-02-18	Nyheter P4/Väst	LRF Väst vill att lantbrukare ska få rätt till skydds jakt på varg
2005-02-18	Nyheter P4/Jämtland	Rovdjursinventering i Stockholms län
2005-02-18	Nyheter P4/Dalarna	Färre tamdjur skadades av rovdjur förra året
2005-02-18	Nyheter P4/Väst	LRF Väst: Djurbönder ska ha rätt till skydds jakt på rovdjur
2005-02-18	Nyheter P4/Västernorrland	Antalet rovdjur som skadades av rovdjur minskade förra året
2005-02-18	Stockholmsnytt P5/Stockholm	Rovdjursinventering i Stockholms län
2005-02-18	Nyheter P4/Gävleborg	Rovdjursinventering
2005-02-18	Nyheter P4/Västerbotten	Färre tama djur skadades eller dödades av rovdjur i fjol
2005-02-18	Nyheter P4/Värmland	Minskat antal rovdjursangrepp på tama djur
2005-02-18	Nyheter P4/Jämtland	Antalet rovdjur som skadades eller dödades av rovdjur minskade förra året
2005-02-19	Provinstitidningen Dalsland	Rovdjurens existens är allas vårt ansvar
2005-02-19	Nya Ludvika Tidning	Vill påskynda en förändrad nödvärnsrätt
2005-02-19	Nya Wermlands-Tidningen	Lodjuren kan inte bli fler
2005-02-19	Nya Ludvika Tidning	Färre angrepp av rovdjur
2005-02-19	Norrländska Socialdemokraten	"Kränkande" Poliser gjorde husrannsakan utan tillstånd

Bilaga 2. Lista över artiklarna i undersökningen

2005-02-19	Nyheter P4/Väst	Färre djur dödades av rovdjur under 2004 jämfört med året innan
2005-02-19	Borlänge Tidning	Vill påskynda en förändrad nödvärnsrätt
2005-02-19	Södra Dalarnes Tidning	Vill påskynda en förändrad nödvärnsrätt
2005-02-19	Falu Kuriren	Vill påskynda en förändrad nödvärnsrätt
2005-02-19	Göteborgs-Posten	Norsk miljövård: Få vargar men väldigt många principer
2005-02-19	Dagens Nyheter	Dagens fråga: Ska vi ha en vargstam i Sverige?
2005-02-19	Göteborgs-Posten	LRF vill tillåta bönder att skjuta varg
2005-02-19	Värmlands Folkblad	Toppmöte om vargfrågan
2005-02-19	Värmlands Folkblad	Toppmöte om varg
2005-02-19	Falu Kuriren	Färre angrepp av rovdjur
2005-02-19	Falu Kuriren	Skogens fartigaste djur
2005-02-19	Södra Dalarnes Tidning	Färre angrepp av rovdjur
2005-02-19	Borlänge Tidning	Färre angrepp av rovdjur
2005-02-19	Norrbottns-Kuriren	Polisen anmäls efter husrannsakan
2005-02-19	Nya Wermlands-Tidningen	Kittlande att spåra rovdjur
2005-02-19	Ljusdals-Posten	Även människan tillhör rovdjuren
2005-02-19	Östersunds-Posten	Hoppas lögnen snart rullas upp
2005-02-19	Länstidningen Östersund	Färre angrepp av rovdjur
2005-02-19	Länstidningen Östersund	Natur - på vems villkor?
2005-02-19	Dagbladet	Färre angrepp av rovdjur
2005-02-20	Sundsvalls Tidning	Han är vargen på spåren
2005-02-20	Aftonbladet	Låt vargen vara ifred
2005-02-20	Dagens Nyheter	Vargskräcken sitter tydligen djupt
2005-02-21	Nyheter P4/Dalarna	Lodjur får skjutas
2005-02-21	Nordnytt SVT 2	Flera misstänkta för tjuvjakt på varg
2005-02-21	Södra Dalarnes Tidning	Dåliga kunskaper om vargstammen
2005-02-21	Södra Dalarnes Tidning	Kalles överdriver strövarintresset
2005-02-21	Borlänge Tidning	Dåliga kunskaper om vargstammen
2005-02-21	Borlänge Tidning	Kalles överdriver strövarintresset
2005-02-21	Falu Kuriren	Dåliga kunskaper om vargstammen
2005-02-21	Falu Kuriren	Kalles överdriver strövarintresset
2005-02-21	Nya Ludvika Tidning	Dåliga kunskaper om vargstammen
2005-02-21	Nya Ludvika Tidning	Kalles överdriver strövarintresset
2005-02-21	Norrländska Socialdemokraten	Dags någon ställs till svars
2005-02-21	Avesta Tidning	En tjur mer eller mindre spelar ingen roll
2005-02-21	Mora Tidning	Följ Norges vargpolitik
2005-02-21	Västekt P4/Göteborg	Antalet skadade djur har blivit färre
2005-02-21	Sundsvalls Tidning	Sagan om Rödluvan stämmer fortfarande
2005-02-21	Vestmanlands Läns Tidning	Tillåten jakt gör vargen accepterad
2005-02-21	Vestmanlands Läns Tidning	Låt norrmännen vara ifred
2005-02-21	Värmlands Folkblad	Enfaldigt, Canis Lupus
2005-02-21	Dala-Demokraten, edition Borlänge	Sagostunden
2005-02-21	Bohuslänningen med Dals Dagblad	Ett lågvattenmärke i rovdjursdebatten
2005-02-22	Naturbruk P1	Hur ska vi rädda den svenska vargstammen?
2005-02-22	Annonsbladet	Stort stöd för rovdjurspolitik
2005-02-22	Nya Wermlands-Tidningen	Ingen apartheidpolitik i skogen
2005-02-22	Nya Wermlands-Tidningen	Våren lockar vargar att bilda nya Värmlandsrevir?
2005-02-22	Haparandabladet	Vargdebatten måste hyfsas!
2005-02-22	Haparandabladet	Vad vet Verket om vargar?
2005-02-22	Dala-Demokraten	Öga mot öga med varg
2005-02-22	Tranås Tidning	Länets lodjursstam kan växa
2005-02-22	TV 4 Uppland TV 4	Ökat antal lodjur i Uppland
2005-02-22	TV-Västerbotten TV 4	Många hävdar att vargarna är inplanterade av svenska myndigheter
2005-02-22	Magasin P4/Västerbotten	Stora stygga vargen
2005-02-22	Upplandsnytt P4/Uppland	Växande lodjursstam i Uppland
2005-02-22	Stockholmsnytt P5/Stockholm	Lodjur spårade under länsstyrelsens rovdjursinventering
2005-02-22	Nyheter P4/Värmland	Småländsk förening vill starta vargpark
2005-02-22	Nyheter P4/Värmland	Socialdemokraterna beklagar att det inte blev någon lodjursjakt
2005-02-22	Nyheter P4/Kronoberg	Förening vill skapa vargpark i Alsterbro
2005-02-22	Norrbottns-Kuriren	Förhörs om skjuten varg
2005-02-22	Östersunds-Posten	Vad kostar det?
2005-02-22	Vestmanlands Läns Tidning	Vi har råd med vargar
2005-02-22	Dagbladet	Ska vi ha en konstgjord vildmark?
2005-02-22	Tidningen Ångermanland	Inventeringen av lodjur avslutad
2005-02-22	Sundsvalls Tidning	Vargen hade inte revirmarkerat
2005-02-22	Vestmanlands Läns Tidning	Gå och lyssna på lätena
2005-02-22	Vestmanlands Läns Tidning	Yla på din egen hund
2005-02-22	Vestmanlands Läns Tidning	Låt vargen leva

Bilaga 2. Lista över artiklarna i undersökningen

2005-02-22	Värmlands Folkblad	Vågade inte skjuta skabbsmittad varg
2005-02-22	Värmlands Folkblad	Törs inte skjuta sjuk varg
2005-02-22	Smålands-Tidningen	Lodjur drar sig söderut
2005-02-22	Nerikes Allehanda	Färre tamdjur attackerades av rovdjur
2005-02-22	Vetlanda-Posten	Länets lodjursstam kan växa
2005-02-22	Smålands-Tidningen	Länets lodjursstam kan växa
2005-02-22	Västerbottens Folkblad	Jägaren vs Experten
2005-02-22	Västerbottens Folkblad	Färre vargvalpar på grund av inavel
2005-02-22	Västerbottens Folkblad	Tycker du att det ska finnas en fast vargstam i Västerbotten?
2005-02-22	Västerbottens Folkblad	Unga samer kräver skydds jakt på varg
2005-02-23	Sörmlandsnytt P4/Sörmland	Antalet rovdjur har ökat i Mälardalen
2005-02-23	Sörmlandsnytt P4/Sörmland	Vargspår i Nyköpingstrakten
2005-02-23	Sörmlandsnytt P4/Sörmland	Varg i Nyköpingstrakten?
2005-02-23	Nya Kristinehamns-Posten	Ingen licens för lodjur
2005-02-23	Karlskoga-Kuriren	(S) vill ge jägarna mer ansvar
2005-02-23	Smålands-Tidningen	Förening vill öppna vargpark
2005-02-23	Värmlands Folkblad	S vill ge jägarna mer att säga till om i rovdjursfrågorna
2005-02-23	Stockholmsnyheterna TV 4	Lodjur i länet
2005-02-23	Nerikes Allehanda	Jägarna måste få delta i skötseln av rovdjuren
2005-02-23	Upsala Nya Tidning	Vanan att ta smådjur gör lodjuret kontroversiellt
2005-02-23	Östersunds-Posten	Lågvattenmärke
2005-02-23	Västerbottens Folkblad	Läsarkommentarer i vargdebatten

Denna rapport är den 22:a rapporten i FjällMistras rapportserie (ISSN 1652-3822).

Alla rapporter som produceras i denna serie, plus andra skrifter utgivna av FjällMistra, finns tillgängliga som pdf-filer under rubriken "publikationer" på FjällMistras hemsida:

www-fjallmistra.slu.se

Layout: Pär Andersson, Print & Media, Umeå universitet.
E-post: anders.esselin@szooek.slu.se

Forskningsprogrammet FjällMistras arbete ska resultera i ett effektivare mångbruk av naturresurser i fjällområdet. Målet är att ta fram kunskap och planeringssystem som kan bidra till en långsiktigt hållbar utveckling i fjällen och som kan bidra till att de konflikter som finns mellan olika naturresursanvändare i fjällen blir lättare att hantera.

FjällMistra är ett av ett 20-tal stora forskningsprogram inom Mistra (Stiftelsen för miljöstrategisk forskning).

